

RP 123/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om styrning av socialskyddsfondernas besparingar till stärkande av statens och kommunernas ekonomi och om ändring av sjukdagpenningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att sjukförsäkringslagen ändras och att det stiftas en lag om avgiftsprocentsatsen för sjukförsäkringsavgifter 2025.

I propositionen föreslås det att statens, de försäkrades och arbetsgivarnas finansieringsandelar när det gäller finansieringen av sjukförsäkringens sjukvårdsersättningar och utgifterna för arbetsinkomstförsäkringen ändras (kanaliseringslösningen). I detta syfte föreslås det att statens grundandel enligt sjukförsäkringslagen av utgifterna för dagpenningförmån och rehabiliteringspenning slopas. Det föreslås att finansieringsandelen för de försäkrade i fråga om sjukförsäkringens sjukvårdsförsäkring höjs så att de försäkrades andel av utgifterna för sjukvårdsförsäkringen är 48,6 procent och statens finansieringsandel sänks till 51,4 procent. Det föreslås att arbetsgivarnas finansieringsandel av sjukförsäkringens arbetsinkomstförsäkring höjs till 68 procent och löntagarnas och företagarnas finansieringsandel sänks till 32 procent från och med 2025.

Statsminister Petteri Orpos regering åtog sig i regeringsprogrammet att genomföra permanenta åtgärder som tillsammans stärker de offentliga finanserna med ett nettobelopp på 6 miljarder euro beräknat för år 2027. Regeringen beslutade dessutom våren 2024 om en ny åtgärdshelhet i syfte att stärka de offentliga finanserna med cirka 3 miljarder euro från och med 2025. Av utgiftsbesparingarna enligt regeringsprogrammet och de nya utgiftsbesparingar som man beslutade om våren 2024 gäller sammanlagt cirka 1130 miljoner euro socialskyddsfondernas utgifter som finansierats med försäkringspremier och försäkringsavgifter. De utgiftsbesparingar som socialskyddsfondernas minskade utgifter medför minskar dock inte direkt fullt ut statens och kommunernas skuldsättning, utan för att regeringens totala sparmål för att minska skuldkvoten ska kunna uppnås krävs det att de besparingar som gäller socialskyddsfonderna kanaliseras fullt ut.

Cirka 220 miljoner euro av kanaliseringen genomfördes redan vid ingången av 2024, och avsikten är att genom denna proposition genomföra den återstående delen av kanaliseringen, dvs. cirka 910 miljoner euro. I denna proposition föreslås det att cirka 625 miljoner euro av kanaliseringsbehovet ska genomföras genom en sänkning av statens finansieringsandel för utgifter enligt sjukförsäkringslagen. Detta finansieringsansvar överförs till att finansieras av arbetsgivarna och de försäkrade inom sjukförsäkringen, vilket i någon mån också påverkar försäkringsavgifterna för arbetsgivarna inom den offentliga sektorn. Av lösningen som helhet följer dessutom att de socialskyddsavgifter som är avdragsgilla i förvärvsinkomstbeskattningen som helhet sjunker, vilket ökar statens, kommunernas och församlingarnas skattebaser. Detta ökar inkomsterna från förvärvsinkomstbeskattningen så att kanaliseringsbehovet i sin helhet täcks.

För att minska utgifterna för sjukdagpenningen föreslås det i propositionen att den övre årsinkomstgräns som berättigar till en ersättningsnivå på 70 procent för de dagpenningförmåner som bestäms enligt beräkningsregeln för sjukdagpenningen ska sänkas från nuvarande 35 769 euro till 27 633 euro och att sjukdagpenningens belopp på den

överstigande delen ska vara 15 procent i stället för nuvarande 20 procent. Ändringen av beräkningsformeln gäller också rehabiliteringspenning enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner, vilken bestäms på samma grunder som sjukdagpenning. Till följd av ändringen minskar de dagpenningar som baserar sig på en årsinkomst på minst 27 633 euro jämfört med nuläget, och de totala utgifterna för dagpenningförmåner minskar jämfört med nuläget. Beräkningsformeln för sjukdagpenningen gäller också donationsdagpenningen enligt sjukförsäkringslagen. I propositionen föreslås det att donationsdagpenningen inte ska sänkas, utan att den nuvarande beräkningsformeln ska tillämpas på den fram till utgången av 2025. Inverkan av ändringarna i sjukdagpenningen på socialskyddsfondernas förmånsutgifter ingår i kanaliseringlösningen.

Syftet med ändringen av beräkningsregeln för sjukdagpenningen är att minska förmånsutgifterna så att de offentliga finanserna stärks med cirka 60 miljoner euro netto. Inverkan av ändringen av beräkningsregeln på finansieringen av arbetsinkomstförsäkringen enligt sjukförsäkringslagen ingår i förslaget om kanalisering av besparingar som gäller socialskyddsfonderna. Dessutom, även om syftet med ändringen av beräkningsregeln inte är att öka sysselsättningen, har ändringen dock bedömts stärka sysselsättningen via effekter på beteendet, vilket stärker de offentliga finanserna. Denna inverkan på socialskyddsfondernas förmånsutgifter föreslås inte kanaliseras.

I propositionen föreslås det dessutom att bestämmelser om avgiftsprocentsatserna för sjukförsäkringsavgifterna 2025 undantagsvis utfärdas genom lag i stället för genom förordning av statsrådet.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 december 2024. Det föreslås att de tillämpas från och med den 1 januari 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	6
1 Bakgrund och beredning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Beredning.....	7
2 Nuläge och bedömning av nuläget	7
2.1 Finansiering av arbetslöshetsskyddet och sjukförsäkringen.....	7
2.1.1 Allmänt	7
2.1.2 Statens finansieringsandel	9
2.1.3 Arbetsgivarnas finansieringsandel.....	10
2.1.4 De försäkrades finansieringsandel.....	11
2.2 Fastställande och fondering av avgifterna	12
2.2.1 Arbetslöshetsskyddet	12
2.2.2 Sjukförsäkringen.....	14
2.3 Försäkringspremierna i skattesystemet.....	15
2.3.1 Arbetsgivarnas avgifter och de försäkrades premier i beskattningen	15
2.3.2 Avgifternas och premiernas matchning	16
2.3.3 Socialförsäkringsavgifter som en del av skattesystemet	17
2.4 Bedömning av nuläget	18
2.4.1 Finansieringshelheten för arbetslöshetsskyddet och sjukförsäkringen år 2024.....	18
2.4.2 Beslutsbaserade besparingar som hänför sig till förmånsutgifterna	19
2.4.3 Kanaliseringsbehov.....	21
2.4.4 Tidigare ändringar i finansieringen av socialförsäkringen	23
2.4.5 Sjukdagpenning och rehabiliteringspenning	25
3 Målsättning	28
4 Förslagen och deras konsekvenser	28
4.1 De viktigaste förslagen	28
4.1.1 Kanalisering av de besparingar som hänför sig till socialskyddsfonderna.....	28
4.1.2 Ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenning	30
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	30
4.2.1 Konsekvenser för de offentliga finanserna	30
4.2.2 Sysselsättningskonsekvenser	36
4.2.3 Konsekvenser för privata hushåll	38
4.2.4 Konsekvenser för företag och andra arbetsgivare	47
4.2.5 Konsekvenser för myndigheterna	50
4.2.6 Andra samhällsliga konsekvenser	50
4.2.6.1 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	50
4.2.6.2 Konsekvenser för likabehandlingen och jämställdheten mellan könen.....	52
4.2.6.3 Konsekvenser för barn och unga	54
4.2.6.4 Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning.....	57
4.2.7 Bedömning av de sammantagna konsekvenserna.....	58
5 Alternativa handlingsvägar.....	58
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	58

5.1.1 Alternativa sätt att genomföra kanaliseringslösningen.....	58
5.1.1.1 Allmänt	58
5.1.1.2 Överföring av statens finansieringsansvar för arbetslöshetsskyddet till finansiering med försäkringspremier.....	59
5.1.1.3 Överföring av statsandelarna för arbetsinkomstförsäkringen till finansiering med försäkringspremier.....	59
5.1.1.4 Överföring av finansieringsansvaren för sjukvårdsförsäkringen till finansiering med försäkringspremier.....	60
5.1.1.5 Ändring av utgiftsposter som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier .	60
5.1.1.6 Skattelösningar	60
5.1.1.7 Kombinationer av olika metoder	61
5.1.1.8 Lösning med minskade premieintäkter.....	61
5.1.1.9 Genomförande av kanaliseringen stegvis	61
5.1.2 Sjukdagpenning	62
5.1.2.1 Alternativ för ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenningen	62
5.1.2.2 Ökning av självriskdagarna för sjukdagpenning	66
5.1.2.3 Strukturell reform av förmånssystemen vid arbetsförmåga och arbetsoförmåga .	67
5.1.2.4 Donationsdagpenning	67
5.2 Utländsk lagstiftning och andra förfaranden som tillämpas utomlands	67
6 Remissvar	69
6.1 Kanalisering av de besparingar som hänför sig till socialskyddsfonderna.....	69
6.2 Allmänt om ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenningen	70
6.3 Utlåtandena om de ekonomiska konsekvenserna	71
6.4 Utlåtandena om sysselsättningskonsekvenserna.....	72
6.5 Utlåtandena om konsekvenserna för privata hushåll	73
6.6 Utlåtandena om konsekvenserna för företag och andra arbetsgivare	74
6.7 Utlåtandena om konsekvenserna för myndigheterna.....	74
6.8 Utlåtandena om andra samhällsliga konsekvenser	75
6.9 Utlåtandena om ikraftträdandet och övergångsbestämmelsen	76
6.10 Andra remissvar.....	77
7 Specialmotivering.....	78
7.1 Sjukförsäkringslagen	78
7.2 Lag om avgiftsprocentsatsen för sjukförsäkringsavgifter 2025.....	80
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag.....	80
9 Ikraftträdande	81
9.1 Lag om ändring av lagen om sjukförsäkringslagen.....	81
9.2 Lag om avgiftsprocentsatsen för sjukförsäkringsavgifter 2025.....	82
10 Verkställighet och uppföljning.....	82
11 Förhållande till andra propositioner	83
11.1 Samband med andra propositioner	83
11.2 Förhållande till budgetpropositionen.....	84
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	84
12.1 Bestämmelserna i grundlagen och grundlagsutskottets praxis	84
12.2 Likabehandling	84
12.3 Näringsfriheten och rätten till arbete	86
12.4 Rätten till grundläggande försörjning.....	86

12.4.1 Stöd för dem som ansvarar för omsorgen om barn.....	92
12.4.2 Rättigheter för personer med funktionsnedsättning.....	93
12.5 Avgifter av skattenatur	93
12.6 Sammandrag	94
LAGFÖRSLAG.....	98
1. Lag om ändring av 11 och 18 kap. i sjukförsäkringslagen	98
2. Lag om avgiftsprocentsatsen för sjukförsäkringsavgifter 2025.....	101
BILAGA	103
PARALLELLTEXT	103
1. Lag om ändring av 11 och 18 kap. i sjukförsäkringslagen	103

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering¹ åtar sig regeringen i syfte att förbättra saldot för de offentliga finanserna att genomföra en åtgärdshelhet som stärker de offentliga finanserna med ett nettobelopp av sex miljarder euro beräknat för år 2027. Avsikten är att uppnå fyra miljarder euro av detta totalbelopp med utgiftsanpassningar och två miljarder euro genom sysselsättningsfrämjande åtgärder. Regeringen beslutade dessutom våren 2024 om en ny åtgärdshelhet i syfte att stärka de offentliga finanserna med cirka tre miljarder euro från och med 2025.

Enligt regeringsprogrammet är de centrala målen inom den ekonomiska politiken att vända skuldtvecklingen nedåt och förbättra finansieringen för den offentliga ekonomin. För att uppnå dessa mål har regeringen dragit upp riktlinjer bland annat om åtgärder som leder till besparingar i de offentliga utgifterna och som delvis riktar sig på socialskyddsfonderna. I fråga om de besparingar som hänför sig till socialskyddsfonderna leder besparingarna i de poster som finansieras med sjukförsäkringspremier till att försäkringspremierna och -avgifterna sjunker. I så fall minskar också inkomsterna i de offentliga finanserna utöver besparingarna i de offentliga utgifterna. Utan extra åtgärder blir skattegraden lägre, men då kan de ekonomipolitiska målen inte uppnås till fullo i fråga om dessa besparingar.

Vid budgetförhandlingarna hösten 2023 fattade statsminister Petteri Orpos regering ett beslut om att kanalisera de ovan beskrivna besparingarna till fullt belopp till staten och kommunerna för att minska skuldsättningen. För att kartlägga de åtgärder som behövs inrättades en trepartsarbetsgrupp², vars uppgift var att beskriva mekanismerna för de finansiella kopplingarna mellan olika sektorer och utreda olika metoder för att uppnå målet.

Trepartsarbetsgruppen publicerade sin slutrapport den 1 mars 2024.³ En av de centrala observationerna i arbetsgruppens arbete var att stora ändringar i försäkringspremierna och -avgifterna i allmänhet gjorts utifrån fallspecifik finanspolitisk prövning och omfattande helheter. I arbetsgruppens arbete betonades dessutom att vissa långvariga mål, såsom en rimlig nivå på beskattningen av arbete och ett försäkringsbaserat socialförsäkringssystem, bör bibehållas. Arbetsgruppens rapport innehåller en granskning av flera olika sätt att kanalisera besparingarna till staten och kommunerna för att minska skuldsättningen. Finlands Näringsliv, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, STTK och Akava framförde en avvikande mening om arbetsgruppens arbete.

¹ Ett starkt och engagerat Finland: Statsminister Petteri Orpos regeringsprogram 20.6.2023, finns på adressen: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165042>.

² Finansministeriets meddelande om inrättandet av trepartsarbetsgruppen den 18 oktober 2023, finns på adressen: <https://vm.fi/-/kolmikantainen-tyoryhma-selvittamaan-vaihtoehdoja-sosiaaliturvarahastojen-menosaastojen-kanavoimiseksi>.

³ Rapport från arbetsgruppen som undersökt hur skatte- och avgiftsintäkterna och finansieringen av förmånerna fördelas mellan olika sektorer inom den offentliga ekonomin. Finansministeriets publikationer 2024:15, finns på adressen: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165471>.

Statsrådet fattade den 25 april 2024 ett beslut om planen för de offentliga finanserna för åren 2025–2028.⁴ Enligt den kanaliseras de besparingar som hänför sig till socialskyddsfonderna och som uppkommer av regeringens åtgärder till fullt belopp till staten och kommunerna för att minska skuldsättningen.

Därtill har man i planen för de offentliga finanserna för åren 2025–2028 beslutat att sänka utgifterna för sjukdagpenning från och med år 2025.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som ett tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Under beredningen har Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, STTK rf, Akava rf, Finlands Näringsliv EK, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Företagarna i Finland rf och Folkpensionsanstalten haft möjlighet att yttra sig om propositionen. Finansministeriet har deltagit i utarbetandet av propositionens konsekvensbedömningar.

Ett remissförfarande ordnades om utkastet till regeringens proposition mellan den 19 juni 2024 och den 13 augusti 2024. Ett utlåtande begärdes av sammanlagt 350 parter, och dessutom kunde alla intresserade lämna ett utlåtande via tjänsten Utlåtande.fi. Sammanlagt mottogs 34 utlåtanden under remissförfarandet. Ytterligare två utlåtanden mottogs efter att remissförfarandet avslutats.

Utkastet till proposition har behandlats i delegationen för kommunekonomi och -förvaltning. Beredningsunderlaget till regeringens proposition finns i den offentliga webbtjänsten på adressen: <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM062:00/2024>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Finansiering av arbetslöshetsskyddet och sjukförsäkringen

2.1.1 Allmänt

Arbetslöshetsskyddet

Det finns bestämmelser om finansiering av arbetslöshetsförmåner i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) och i 14 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) samt i fråga om inkomstrelaterad dagpenning för företagare i lagen om arbetslöshetskassor (603/1984). Arbetslöshetsdagpenningar enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa finansieras med en statsandel⁵, de arbetslöshetsförsäkringspremier som arbetsgivarna och löntagarna betalar, arbetslöshetskassornas medlemsavgifter och arbetsgivarnas självriskavgifter. Arbetslöshetsförsäkringspremie betalas inte för en företagare enligt 1 kap. 6 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Staten finansierar en andel som motsvarar grunddelen av de inkomstrelaterade dagpenningarna. Arbetsmarknadsstödet finansieras ur statens medel.

⁴ Planen för de offentliga finanserna för åren 2025–2028, finns på adressen: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165577>.

⁵ Från och med början av år 2025 deltar kommunerna i finansieringen av arbetslöshetsdagpenningarna.

Enligt 18 § 6 mom. i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner bestäms procentsatserna för arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie och löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie för ett kalenderår i sänder genom lag.

Arbetsgivarnas och löntagarnas andel av finansieringen av förmånerna har i lagen fastställts så att ändringar i arbetslöshetsförsäkringspremierna fördelar sig jämnt mellan arbetsgivares genomsnittliga arbetslöshetsförsäkringspremie och löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie, med undantag för den ändring av utgifterna för omställningsskydd som finansieras med omställningsskyddspremiens allmänna del. Arbetsgivarnas och löntagarnas andel av finansieringen av förmånerna har dessutom definierats så att löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie och arbetsgivares genomsnittliga arbetslöshetsförsäkringspremie är lika stora innan den gemensamma delen av omställningsskyddspremien läggs till arbetsgivares genomsnittliga premie.

Arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie har graderats enligt den lönesumma som betalas till arbetstagarna.

Sjukförsäkringen

Det finns bestämmelser om finansiering av sjukförsäkringen i 18 kap. i sjukförsäkringslagen (1224/2004). Finansieringen av sjukförsäkringen är indelad i finansieringen av sjukvårdsförsäkringen och finansieringen av arbetsinkomstförsäkringen. Staten, arbetsgivarna, löntagarna och företagarna deltar i finansieringen av sjukförsäkringen. Sjukförsäkringsfondens minimibelopp ska vid slutet av varje år vara minst åtta procent av de årliga totala kostnaderna för sjukförsäkringen. Intäkterna av sjukförsäkringsfondens egendom dras av från kostnaderna.

Läkemedelsersättningar, ersättningar för vård och undersökningar, reseersättningar samt rehabilitering som Folkpensionsanstalten ordnar och ersätter är sjukvårdsförsäkringens kostnader som betalas ur sjukförsäkringsfonden. Andra kostnader för sjukvårdsförsäkringen utgörs av de sjukvårdskostnader som hör till grundskyddsdelens i en försäkring mot olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar för jordbruksföretagare och de ersättningar som betalas utifrån 9 § 2–4 mom. och 20 och 21 § i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013). Som utgifter för sjukvårdsförsäkringen räknas också de omkostnader som Folkpensionsanstalten orsakas av att genomföra de ovan nämnda förmånerna och ersättningarna. Även den inverkan den årliga förändringen av de ovan nämnda utgifterna har på tryggheten av sjukförsäkringsfondens minimibelopp beaktas i dessa utgifter.

Ur statens medel finansieras dessutom ersättningar som betalas utifrån 9 § 2–4 mom. och 20 och 21 § i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård i den utsträckning som de kostnadsersättningar som erhållits från utlandet utifrån de sjukvårdsförmåner som getts i Finland inte täcker dessa. I finansieringsandelarna har man också beaktat de verksamhetsomkostnader som orsakas Folkpensionsanstalten av genomförandet av förmånerna och ersättningarna. En högre sjukvårdspremie tas ut från pensions- och förmånsinkomst jämfört med förvärvsinkomst.

De kostnader för arbetsinkomstförsäkringen som betalas ur sjukförsäkringsfonden utgörs av dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning, dagpenning vid smittsam sjukdom, donationsdagpenning, föräldradagpenning och specialvårdspenning) och rehabiliteringspenningar enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenningar och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005, nedan rehabiliteringslagen). Dessutom omfattar arbetsinkomstförsäkringen dagpenningar som anses ingå i grundskyddsdelens enligt lagen om

lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar för jordbruksföretagare, företagshälsovårdsersättningar och kostnader, semesterkostnadsersättningar och familjeledighetsersättningar enligt lagen om ersättning av statens medel för vissa kostnader för lantbruksföretagares företagshälsovård samt verksamhetsomkostnader som orsakas Folkpensionsanstalten för genomförandet av förmånerna och ersättningarna i arbetsinkomstförsäkringen.

2.1.2 Statens finansieringsandel

Arbetslöshetskyddet

Ett belopp som motsvarar grunddagpenningen enligt 6 kap. 1 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas som statsandelar för inkomstrelaterade dagpenningar till arbetslöshetskassorna. I 2023 års nivå uppgår detta till 37,21 euro per heldag med inkomstrelaterad dagpenningdag. För en permitteringstid⁶ och tilläggsdagar för arbetslöshetskydd betalas ingen statsandel alls. Avsaknaden av statsandel för en permitteringstid och tilläggsdagar för inkomstrelaterad dagpenning har accentuerat arbetsgivarnas och löntagarnas ansvar för finansieringen av dessa utgifter. Det har beslutats att gradvis slopa tilläggsdagarna och deras antal minskar under de kommande åren, tills inkomstrelaterad dagpenning inte längre betalas för tilläggsdagar från och med år 2030.

År 2023 var statens andel av finansieringen av förtjänstskyddet omkring 37 procent. Sammanlagt uppgick utgifterna för inkomstrelaterad dagpenning år 2023 till omkring 1,88 miljarder euro och staten finansierade omkring 693 miljoner euro av detta belopp.

Sysselsättningsfonden betalar till Folkpensionsanstalten utifrån inflödet av löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie ett belopp för finansieringen av grunddagpenningen i arbetslöshetskyddet, vilket i snitt motsvarar det belopp som flyter in av arbetslöshetsförsäkringspremierna för löntagare för arbetstagare som inte hör till arbetslöshetskassorna. Därtill redovisar Sysselsättningsfonden årligen 50 300 000 euro från intäkterna av arbetslöshetsförsäkringspremierna till Folkpensionsanstalten för finansiering av grunddagpenningen. Staten deltar i finansieringen av grunddagpenningen i den utsträckning som Sysselsättningsfondens lagstadgade redovisningar till Folkpensionsanstalten inte räcker för att täcka utgifterna för grunddagpenningen. Staten har deltagit i finansieringen av grunddagpenning till exempel åren 2020 och 2021, då antalet mottagare av dagpenning på grund av coronasituationen var exceptionellt stort.

Staten och mottagarens hemkommun, med en andel som graderas enligt betalningsdagarna, ansvarar för finansieringen av arbetsmarknadsstödet. Arbetsmarknadsstödet finansieras inte med arbetslöshetsförsäkringspremierna.

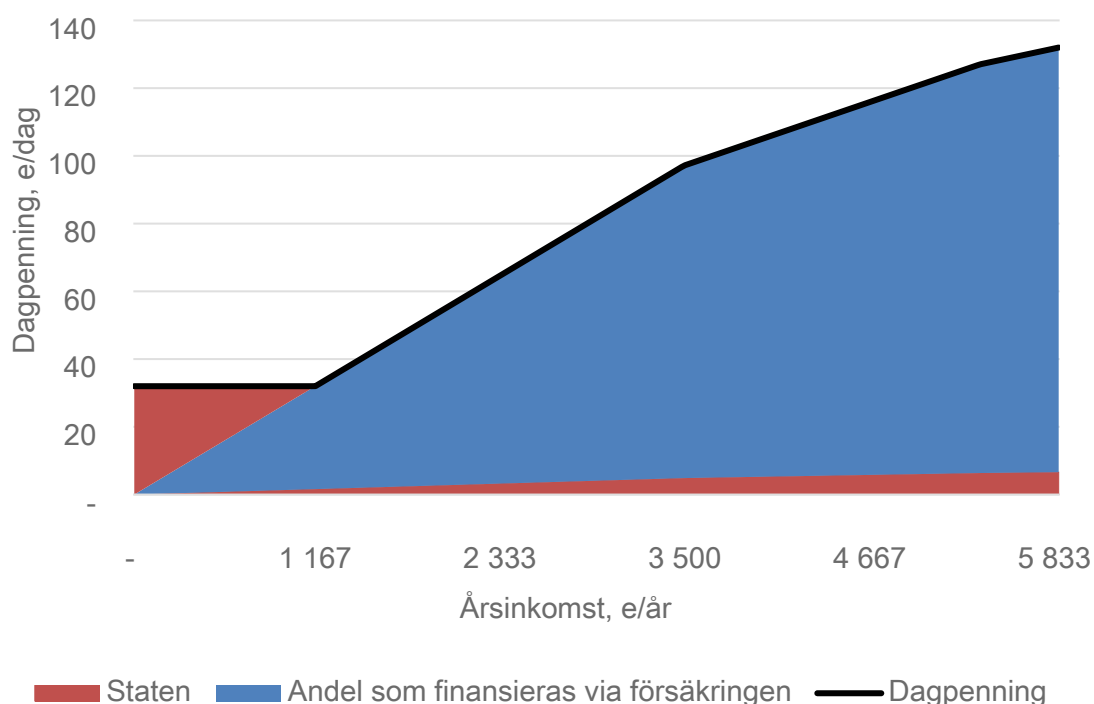
Sjukförsäkringen

Om beloppet av dagpenningen och rehabiliteringspenningen utifrån årsinkomsten understiger dagpenningen till minimibelopp, finansieras ur statens medel den andel av kostnaderna för dagpenning eller rehabiliteringspenning som betalas till minimibelopp, vilken överstiger den dagpenning eller rehabiliteringspenning som beräknats utifrån årsinkomsten. Därtill finansierar staten fem procent av kostnaderna för dagpenningen och rehabiliteringspenningen, som annars

⁶ I närhistorien har undantag dock gjorts från detta på grund av den ansträngda ekonomin. Staten finansierade grunddelen för förmåner som betalas vid permittering under åren 2010–2013 och 2020.

skulle finansieras med arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och löntagares och företagares dagpenningsspremie (se figur 1). Ur statens medel finansieras därtill de kostnader som orsakas av ersättningen av sjukvård inom företagshälsovården (ersättningsklass II) till företagarna och de kostnader som föreskrivits i lagen om ersättning av statens medel för vissa kostnader för lantbruksföretagares företagshälsovård.

Figur 1. De andelar av grunddagpenningarna i sjukförsäkringen vilka finansieras med statsandelen och försäkringspremier. Källa: Finansministeriets publikationer 2024:15.

Staten finansierar 67 procent av kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen, det vill säga bland annat läkemedelsersättningar, vård- och undersökningsersättningar, reseersättningar och utgifter för rehabilitering som ordnas och ersätts av Folkpensionsanstalten. Staten garanterar likviditeten för sjukförsäkringen, det vill säga att staten betalar Folkpensionsanstalten medel till ett sådant belopp att likviditeten i sjukförsäkringsfonden hela tiden är tryggad. En likviditetsbetalning av staten ska returneras, när den inte längre behövs. En likviditetsbetalning som inte returnerats i slutet av året beaktas i beloppet av statsandelen för följande år och då försäkringspremierna fastställs.

2.1.3 Arbetsgivarnas finansieringsandel

Arbetslöshetskyddet

Arbetsgivarna betalar arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie och arbetstagares löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie till Sysselsättningsfonden enligt de årliga procentsatserna. Med arbetslöshetsförsäkringspremierna finansieras den andel av

inkomstrelaterade dagpenningar som statens och arbetslöshetskassornas andelar inte täcker. Följaktligen finansieras största delen av förtjänstdelen till inkomstrelaterad dagpenning med arbetslöshetsförsäkringspremier.

Arbetsgivaren ska betala en arbetslöshetsförsäkringspremie då de löner som arbetsgivaren betalat under kalenderåret sammanlagt överstiger 1 500 euro (betalningsgräns år 2024). Arbetslöshetsförsäkringspremien betalas dock inte för en företagare enligt 1 kap. 6 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

År 2023 utgjorde andelen för arbetsgivares försäkringsavgifter cirka 31 procent av finansieringen av det inkomstrelaterade skyddet. Sammanlagt uppgick utgifterna för inkomstrelaterad dagpenning år 2022 till omkring 1,88 miljarder euro och arbetsgivarna finansierade omkring 583 miljoner euro av detta belopp. Utifrån specifikationen av intäkterna av arbetslöshetsförsäkringspremier år 2023 flöt omkring 70 procent av arbetsgivaravgifterna in från privata företag, omkring 12,5 procent från kommunerna och omkring 1 procent från samkommunerna, omkring 12 procent från välfärdsområdena, 1,7 procent från universiteten och 0,7 procent från statens affärsverk samt 2,2 procent från övriga offentligtjuridiska personer.

Sjukförsäkringen

Med arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och löntagares och företagares dagpenningspremier finansieras kostnaderna för arbetsinkomstförsäkringen, från vilka dragits av kostnaderna för familjeledighetsersättning och de kostnader som finansieras med statens andel och tilläggsfinansieringsandelen för företagare. Ändringar i kostnaderna finansieras så att de behövliga ändringarna i avgifterna efter avdraget av statens finansieringsandel fördelas jämnt mellan dagpenningspremien och arbetsgivares sjukförsäkringsavgift. Därtill finansieras familjeledighetsersättningar med arbetsgivares sjukförsäkringsavgift. Familjeledighetsersättningen har årligen höjt arbetsgivaravgiften med 0,04–0,06 procentenheter. Utifrån specifikationen av intäkterna av sjukförsäkringsavgiften år 2023 flöt omkring 76 procent av arbetsgivaravgifterna in från den privata sektorn, omkring 11 procent från kommunerna, omkring 12 procent från staten och välfärdsområdena och 0,5 procent från församlingarna.

År 2024 finansieras omkring 53 procent av kostnaderna för arbetsinkomstförsäkringen (utan familjeledighetsersättning, företagarnas tilläggsfinansieringsandel och statens andel) med arbetsgivares sjukförsäkringsavgift.

Arbetsgivarna deltar inte i finansieringen av sjukvårdsförsäkringen i sjukförsäkringen.

2.1.4 De försäkrades finansieringsandel

Arbetslöshetsskyddet

Löntagarnas arbetslöshetsförsäkringspremier redovisas till Sysselsättningsfonden. Därtill finansieras 5,5 procent av de inkomstrelaterade dagpenningarna med arbetslöshetskassornas medlemsavgifter.

År 2023 utgjorde löntagares försäkringspremier cirka 27 procent av finansieringen av det inkomstrelaterade skyddet. Sammanlagt uppgick utgifterna för inkomstrelaterad dagpenning år

2023 till omkring 1,88 miljarder euro och löntagarna finansierade omkring 506 miljoner euro av detta belopp.

Med arbetslöshetsförsäkringspremierna finansieras inte de inkomstrelaterade dagpenningarna för företagare och företagarna betalar inte arbetslöshetsförsäkringspremier. Däremot finansieras förtjänstandelen till företagarnas inkomstrelaterade dagpenningar genom företagarkassornas medlemsavgifter.

Grunddagpenningen finansieras med intäkterna från löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie. Sysselsättningsfonden betalar Folkpensionsanstalten ett belopp för finansieringen av grunddagpenningen, vilket i snitt motsvarar det belopp som flyter in av arbetslöshetsförsäkringspremierna för arbetstagare som inte hör till arbetslöshetskassorna.

Sjukförsäkringen

Löntagarna och företagarna deltar i finansieringen av arbetsinkomstförsäkringen med dagpenningsskatt. År 2024 finansieras omkring 47 procent av kostnaderna för arbetsinkomstförsäkringen (utan familjeledighetsersättning, företagarnas tilläggsfinansieringsandel och statens andel) med löntagares och arbetsgivares dagpenningsskatt.

Sjukvårdsförsäkringens förmåner och ersättningar finansieras genom sjukförsäkringens sjukvårdsskatt, som tas ut vid kommunalbeskattningen hos alla försäkrade på basis av den beskattningsbara inkomsten. De försäkrades finansieringsandel har delats mellan löntagarna och företagarna samt förmånstagarna. Förhöjd sjukvårdsskatt tas ut från pensions- och förmånsinkomster, eftersom de inte utgör löne- eller företagarinkomster som ligger till grund för dagpenningsskatten. Också personer under 16 år och över 68 år betalar förhöjd sjukvårdsskatt, eftersom de inte är skyldiga att betala en dagpenningsskatt för sina inkomster.

Procentsatsen för sjukvårdsskatten justeras årligen enligt 18 kap. 23 § 1 mom. i sjukvårdslagen på så sätt att intäkterna från sjukvårdsskatten och statens finansieringsandel kan täcka kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen. Med sjukvårdsskatterna för de försäkrade finansieras 33 procent av kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen.

2.2 Fastställande och fondering av avgifterna

2.2.1 Arbetslöshetsskyddet

Nivån på arbetslöshetsförsäkringspremierna fastställs årligen genom lag. För beredningen av regeringens proposition om arbetslöshetsförsäkringspremier gör Sysselsättningsfonden årligen en framställan om följande års avgiftsnivå till social- och hälsovårdsministeriet.

Arbetslöshetsförsäkringspremierna ska fastställas så att Sysselsättningsfonden kan klara av finansieringen av de stöd och förmåner som den ansvarar för, såsom arbetslöshetsförmåner, vuxenutbildningsstöd, omställningsskyddspenning och omställningsskyddsutbildning och till exempel premiedelen för grunddagpenningen. Därtill ska arbetslöshetsförsäkringspremierna fastställas så att arbetsgivarnas genomsnittliga försäkringsavgift och löntagarnas premie är lika stora för den allmänna delen av omställningsskyddsskatten, som läggs till i arbetsgivares försäkringspremie. Avgiftstaket för arbetsgivarna har graderats enligt arbetsgivarens lönesumma så att den är lägre för mindre arbetsgivare än för stora arbetsgivare.

År 2023 uppskattas att den genomsnittliga arbetslöshetsförsäkringspremien för arbetsgivare (inklusive den allmänna delen av omställningsskyddspremien) har varit 1,54 procent. Premien för löntagare var 1,50 procent. Intäkterna från försäkringspremierna var cirka 2,90 miljarder euro år 2023 (cirka 2,75 miljarder euro år 2022). År 2024 är den genomsnittliga avgiften för arbetsgivare 0,80 procent och premien för löntagare 0,79 procent och intäkterna av arbetslöshetsförsäkringspremierna uppskattas till knappt 1,6 miljarder euro. I regeringspropositionen om arbetslöshetsförsäkringspremierna år 2024 RP 61/2023 rp föreslogs att beloppet av arbetslöshetsförsäkringspremierna sänks avsevärt jämfört med år 2023. Förslaget baserade sig på prognosen över ekonomins och sysselsättningens utveckling. Därtill beaktades kända ändringar i arbetslöshetskyddet och vuxenutbildningen (nedläggning av stödet).

För att trygga likviditeten och jämna ut ändringar i arbetslöshetsförsäkringspremierna på grund av förutsägbara konjunkturfuktuationer i samhällsekonomin har Sysselsättningsfonden en konjunkturbuffert som utgörs av differensen mellan fondens tillgångar och skulder. Det finns bestämmelser om bufferten i 2 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner. Det centrala syftet med konjunkturbufferten är att möjliggöra en stabil utveckling för arbetslöshetsförsäkringspremierna. Målet är att hålla utvecklingen för arbetslöshetsförsäkringspremier jämn, vilket gynnar arbetsgivarna, löntagarna och statens finanspolitik. Målet är att det inte ska vara behövligt att avsevärt höja försäkringspremierna vid en lågkonjunktur eller sänka dem vid en högkonjunktur, för att inte förstärka konjunkturerna på detta sätt. En konjunkturbuffert som är för liten kan dock påtvinga beslut som förstärker konjunkturfuktuationer då buffertens övre eller nedre gräns närmar sig.

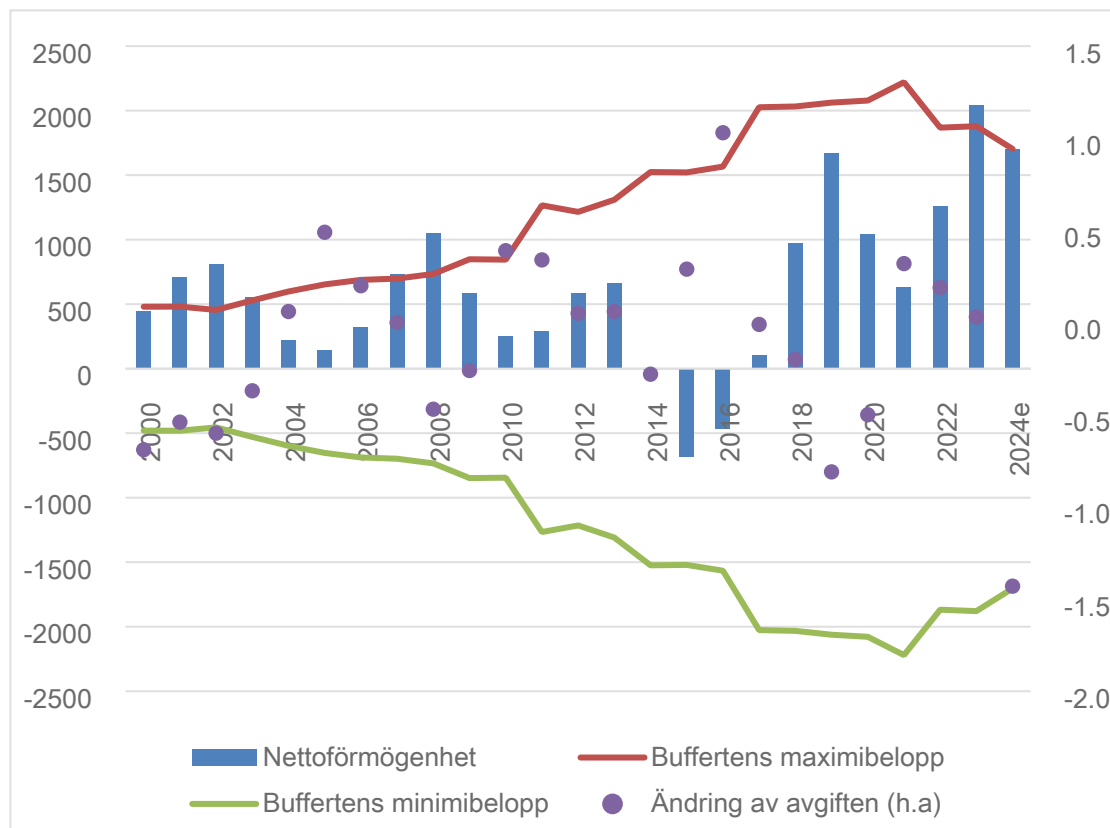
Prognosen för maximibeloppet av medlen eller skulderna i konjunkturbufferten då arbetslöshetsförsäkringspremierna fastställs kan vara högst 6,0 procentenheter av de utgifter som motsvarar arbetslöshetsgraden. År 2023 var maximibeloppet i bufferten cirka 2 miljarder euro. De förmånsändringar som minskar den andel som täcks med arbetslöshetsförsäkringspremier minskar också maximistorleken på konjunkturbufferten. För år 2024 har maximibeloppet i konjunkturbufferten uppskattats uppgå till omkring 1,703 miljarder euro.

Trots föreskrifterna om konjunkturbuffertens maximibelopp är det möjligt att två gånger under en treårsperiod ge sådana beslut om arbetslöshetsförsäkringspremierna vilka gör att maximibeloppet för medlen i bufferten överskrider enligt prognosen. I så fall är det dock inte möjligt att besluta att arbetslöshetsförsäkringspremierna är högre än föregående års premier och maximibeloppet för skulden i bufferten får vara 300 miljoner högre än beloppet av de utgifter som motsvarar en arbetslöshet på 6,0 procentenheter.

Nedan i figur 2 visas hur nivån på försäkringspremierna ändrats på 2000-talet och vad tillgångarna och minimi- och maximibeloppen i konjunkturbufferten varit. Konjunkturbufferten har uppvisat nettoskuld enbart under tre år på 2000-talet.⁷

⁷ Rapport från arbetsgruppen som undersökt hur skatte- och avgiftsintäkterna och finansieringen av förmånerna fördelas mellan olika sektorer inom den offentliga ekonomin. Statsministeriets publikationer 2024:15, på adressen https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165471/VM_2024_15.pdf?sequence=1&isAllowed=y. De ursprungliga uppgifterna i figuren har erhållits från Sysselsättningsfonden.

Figur 2. Ändringar i försäkringspremierna, konjunkturbuffertens nettoförmögenhet och minimi- och maximibelopp under 2000-talet.

2.2.2 Sjukförsäkringen

Enligt 18 kap. 23 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen justeras den premieprocentsats för sjukförsäkringens sjukvårdspremie som avses i 20 § 1 mom. så att intäkterna av sjukvårdspremierna och statens finansieringsandel täcker utgifterna för sjukvårdsförsäkringen. Enligt 23 § 2 mom. fastställs premieprocentsatsen årligen genom förordning av statsrådet, vilken utfärdas före den 23 november. Om premien emellertid understiger 0,45 procent eller överstiger 0,75 procent av den förvärvsinkomst som beskattas vid kommunalbeskattningen och av de andra grunder för sjukvårdspremien som avses i 14 och 16–19 § i lagen, ska bestämmelser om premieprocentsatsen utfärdas genom lag.

Enligt 18 kap. 24 § 4 mom. i sjukförsäkringslagen föreskrivs genom förordning av statsrådet årligen före den 23 november det följande årets premieprocentsats för sjukförsäkringens dagpenningspremie och avgiftsprocentsats för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift samt storleken av företagares tilläggsfinansieringsandel.

År 2024 är sjukvårdspremien 0,51 procent av den beskattningsbara förvärvsinkomsten i kommunalbeskattningen och 1,48 procent av de beskattningsbara pensions- och förmånsinkomsterna.

Fonderingen i sjukförsäkringen avviker i avsevärd grad från fonderingslösningen inom arbetslöshetsskyddet. Enligt 18 kap. 3 § i sjukförsäkringslagen skall sjukförsäkringsfondens finansieringstillgångar, minskade med främmande kapital och reserver, vid utgången av respektive år utgöra minst åtta procent av sjukförsäkringens årliga totalutgifter (*sjukförsäkringsfondens minimibelopp*). Målet med fonderingen är att trygga likviditeten för sjukförsäkringen, inte att jämna ut ändringar i försäkringspremierna på grund av konjunkturfuktuationer i samhällsekonomin.

2.3 Försäkringspremierna i skattesystemet

2.3.1 Arbetsgivarnas avgifter och de försäkrades premier i beskattningen

De obligatoriska lönebaserade försäkringsavgifter som betalas av arbetsgivaren utgörs av arbetspensionsförsäkringsavgiften, arbetslöshetsförsäkringspremierna, sjukförsäkringsavgiften och olycksfallsförsäkringspremierna och grupplivförsäkringspremierna. Den nedre gränsen för FöPL-försäkringsskyldigheten år 2024 är en månadsinkomst på 68,57 euro för löntagaren. I fråga om arbetslöshetsförsäkringspremier har arbetsgivaren en skyldighet att betala premier, om arbetsgivaren under kalenderåret betalat lön till ett sammanlagt belopp över 1 500 euro till sina arbetstagare (premiegränsen år 2024). Arbetsgivaravgifterna kan dras av vid beräkningen av den skattepliktiga inkomsten för affärsverksamhet. Om ett företags verksamhet är förlustbringande, är det möjligt att under följande tio skatteår avräkna i beskattningen förlust som fastställts av Skatteförvaltningen.

De obligatoriska försäkringspremierna av skattenatur för löntagare utgörs av arbetspensionsförsäkringsavgiften och arbetslöshetsförsäkringspremierna samt sjukförsäkringens sjukvårdspremie och dagpenningsskatt. Grunden för betalning av arbetspensionsförsäkringsavgiften, arbetslöshetsförsäkringspremierna och sjukförsäkringens dagpenningsskatt utgörs av bruttolönen och premierna är avdragbara från den skattepliktiga förvärvsinkomsten i löntagarens beskattning. En löntagare betalar en dagpenningsskatt utifrån en årsinkomst som överstiger 16 499 euro. Inkomstgränsen för dagpenningsskatten justeras årligen enligt en lönekoeficient som fastställs enligt lagen om pension för arbetstagare.

Betalningsgrunden för sjukförsäkringens sjukvårdspremie utgörs av den beskattningsbara förvärvsinkomsten och av FöPL-arbetsinkomsten för FöPL-försäkrade. Inkomstrelaterade skattepliktiga förmåner finansieras inte med sjukvårdspremien och alla sjukförsäkrade är berättigade till de förmåner som finansieras med denna premie. Sjukvårdspremien ses som en avgift av skattenatur, men den är inte avdragbar i beskattningen. Alla skattskyldiga med beskattningsbar förvärvsinkomst betalar sjukförsäkringspremierna, det vill säga att den betalas också utifrån pensions- och dagpenningsskatt utöver löne- och företagsinkomst. Premien tas ut i förhöjd form från pensions- och dagpenningsskatt.

En pensionsförsäkringspremie, en dagpenningsskatt med FöPL-förhöjningsdelar och en sjukvårdsförsäkringspremie tas ut från FöPL- och LFöPL-arbetsinkomster för företagare och lantbruksföretagare. Däremot tas inga arbetslöshetsförsäkringspremier ut från FöPL- och LFöPL-arbetsinkomster. Den obligatoriska arbetspensionsavgiften är avdragbar antingen i företagets beskattning eller i företagarens personliga beskattning eller i beskattningen av företagarens make eller maka.

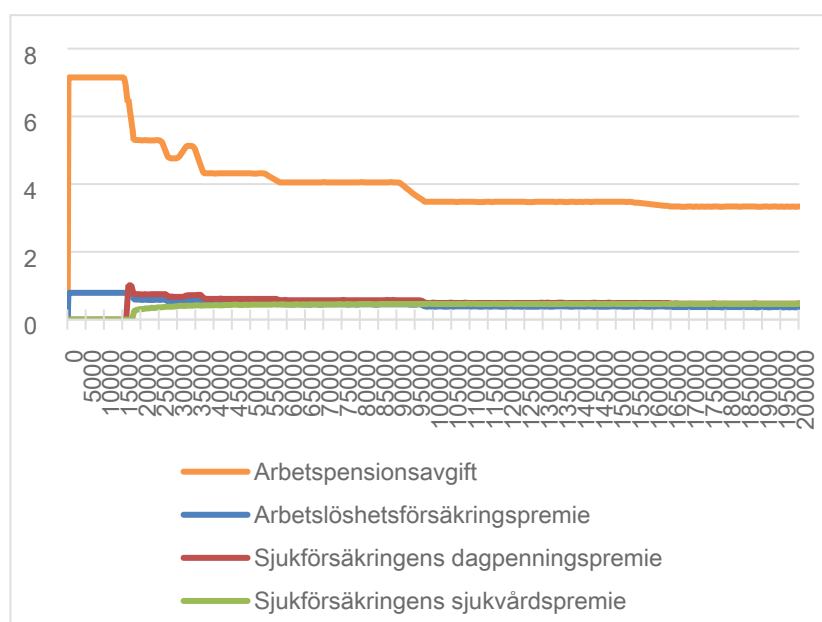
Arbetsgivaren innehåller löntagaravgifterna i samband med utbetalningen av lön. Arbetspensionsförsäkringsavgiften och arbetslöshetsförsäkringspremierna ingår inte i förskottsinnehållningsprocenten på skattekortet, utan arbetsgivaren redovisar dessa separat till försäkringsanstalterna. Sjukförsäkringspremierna ingår i procentsatserna för

förskottsinnehållningen på skattekortet och Skatteförvaltningen redovisar dem till Folkpensionsanstalten i samband med de månatliga skatteredovisningarna.⁸

2.3.2 Avgifternas och premiernas matchning

Nedan i figur 3 beskrivs hur de obligatoriska socialförsäkringsavgifterna inverkar på skattegraden för löneinkomst. Den effektiva avgiftsbördan av avdragsgilla löntagaravgifter som tas ut från bruttolönen är proportionellt större på lägre inkomstnivåer, vilket beror på att avdragbarhetens betydelse ökar, ju högre skatteprocenten är. I det progressiva skattesystemet i Finland stiger skatteprocenten i takt med att inkomsterna ökar.

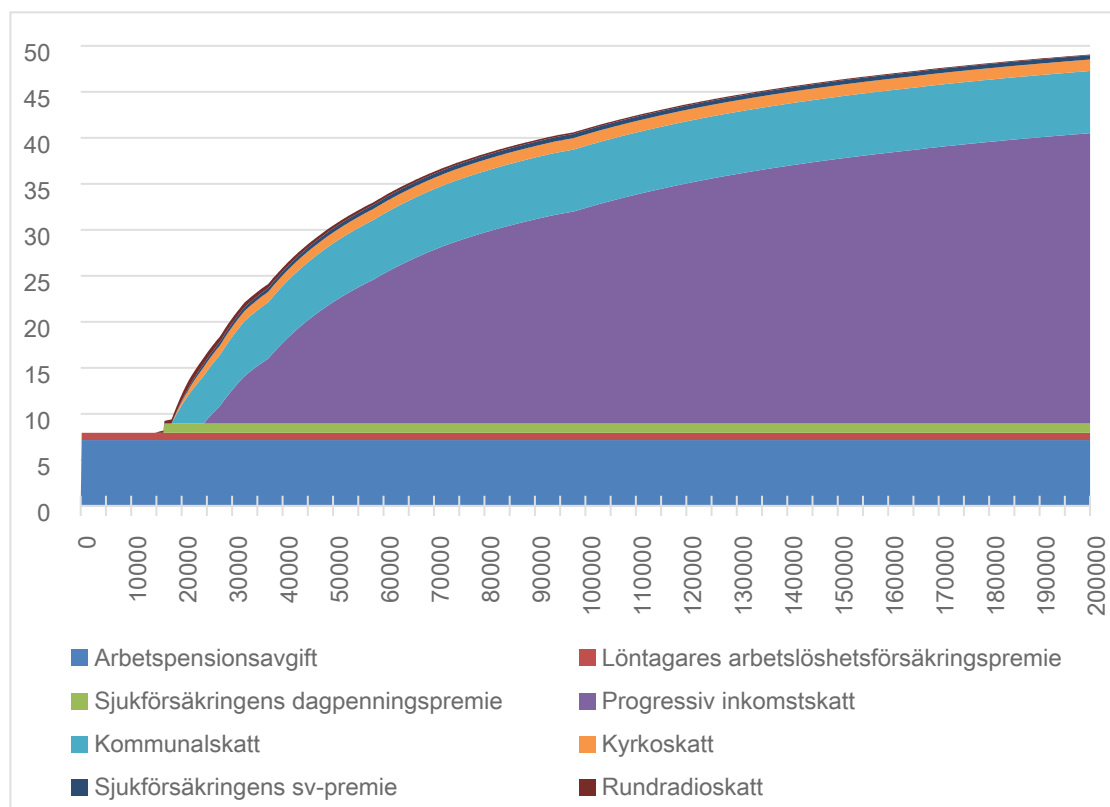
Figur 3. Inverkan av försäkringspremierna i procent på skattegraden för löneinkomsten år 2024. Källa: finansministeriet

I figur 4 nedan visas skatternas och avgifternas andel av en löntagares skatte- och avgiftsbörda enligt inkomstnivå. Av figuren framgår att löntagaravgifternas andel av löntagarens totala skattebörda minskar då inkomsterna ökar.

⁸ Rapport från arbetsgruppen som undersökt hur skatte- och avgiftsintäkterna och finansieringen av förmånerna fördelas mellan olika sektorer inom den offentliga ekonomin. Finansministeriets publikationer 2024:15, på adressen https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165471/VM_2024_15.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Figur 4. Skatternas och avgifternas andel i procent av skatte- och avgiftsbördan för en löntagare enligt inkomstnivå år 2024. Källa: finansministeriet

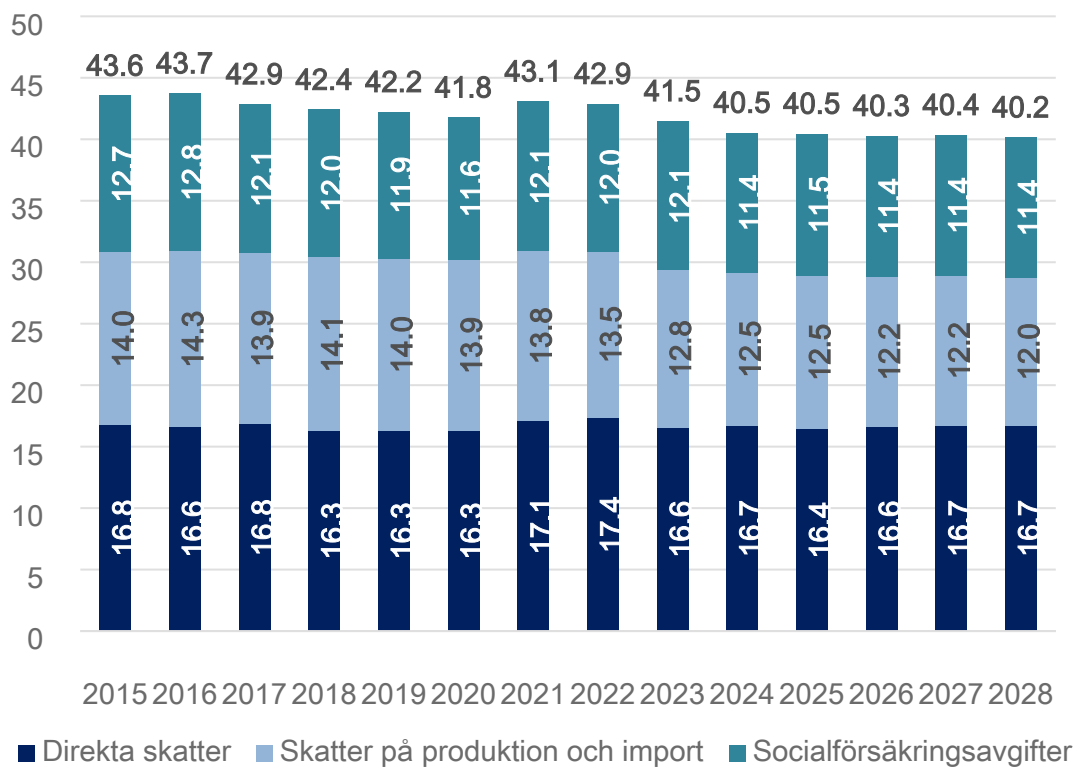

2.3.3 Socialförsäkringsavgifter som en del av skattesystemet

Socialförsäkringsavgifterna av skattenatur står för omkring 28 procent av de skatter och avgifter av skattenatur vilka drivs in i Finland. Socialförsäkringsavgifternas andel har varit relativt stabil under de senaste åren, men den beräknas minska under den kommande ramperioden, i synnerhet som en följd av sänkningen av arbetslöshetsförsäkringspremien.

I figur 5 nedan visas den totala skattegraden i förhållande till bruttonationalprodukten fördelad över direkta skatter, skatter på produktion och import samt socialförsäkringsavgifter. Uppgifterna i figuren baserar sig på finansministeriets prognos vintern 2023.

Figur 5. Den totala skattegraden fördelad över direkta skatter, skatter på produktion och import samt socialförsäkringsavgifter åren 2015–2018. Källa: finansministeriet

2.4 Bedömning av nuläget

2.4.1 Finansieringshelheten för arbetslöshetsskyddet och sjukförsäkringen år 2024

Tabellerna nedan beskriver finansieringen av arbetslöshetsskyddet och sjukförsäkringen som helhet år 2024.

Tabell 1. Procentsatserna för försäkringspremier för arbetslöshetsförsäkringen år 2024.

Arbetslöshetsförsäkringspremier	2024
Arbetsgivarna	
Lönesumman år 2024 under 2 337 000 euro	0,27 %
För den del som lönesumman överskrider 2 337 000 euro	1,09 %
Arbetsgivarens arbetslöshetsförsäkringspremie för delägare	0,27 %
Löntagare	
Löntagarens arbetslöshetsförsäkringspremie för delägare	0,43 %

Tabell 2. Finansieringsandelarna för kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen år 2024.

Sjukvårdsförsäkringen	2024 prognos (miljoner euro)
Statens andel av kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen	1 829
Statens andel av verksamhetsomkostnaderna	88
Statens andel av EU-ersättningarna (ersättningar från utlandet, sjukvårdsdistrikten)	44
Statens andel av kostnaderna sammanlagt	1 961
De försäkrades andel av kostnaderna	1 033
Försäkrades sjukvårdspremie	
Av löneinkomst och arbetsinkomst för företagare	0,51 %
Av förmånsinkomst	1,48 %

Tabell 3. Finansieringsandelarna för kostnaderna för arbetsinkomstförsäkringen år 2024.

Arbetsinkomstförsäkringen	2024 prognos (miljoner euro)
Statens andelar sammanlagt	353
Förmånskostnader som finansieras med försäkringspremier	2 681
Verksamhetsomkostnader	88
Kostnader som ligger till grund för försäkringspremierna	
Kostnader som finansieras med dagpenningens premien och arbetsgivaravgiften (förmånskostnader, verksamhetsomkostnader, avkastning på egendom, minimibelopp, under- eller överskott)	2389
Tilläggsdagpenningar för företagare (med FöPL-tilläggsfinansieringsandelen)	11
Familjeledighetsersättning (med arbetsgivares sjukförsäkringsavgift)	44
Försäkringspremier	
Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift	1,16 %
Löntagares och företagares dagpenningens premie	1,01 %
Tilläggsfinansieringsandelen för företagare	0,22 %

2.4.2 Beslutsbaserade besparingar som hänför sig till förmånsutgifterna

Regeringens ekonomiska beslut har specificerats i bilaga B till statsminister Petteri Orpos regeringsprogram. I den helhet som utgörs av social trygghet och sociala förmåner finns flera ändringar som minskar förmånsutgiften och hänför sig till de förmåner som finansieras med de lagstadgade socialförsäkringspremierna eller delar av dessa förmåner samt som påverkar socialskyddsfonderna. Vid ramförhandlingarna våren 2024 fattade regeringen därtill flera beslut

som minskar utgiften för förmåner som finansieras med de lagstadgade socialförsäkringspremierna med omkring 100 miljoner euro år 2025 och med omkring 140 miljoner euro i slutet av ramperioden. Dessa beslut omfattar slopande av förhöjningsdelarna för den aktiva tiden i arbetslöshetsskyddet, höjning av initialsjälvrisken för läkemedelsersättningar, ändring av beräkningsgrunderna för sjukdagpenningen, ändringar i prisregleringen för läkemedel och höjning av åldersgränsen för folkpension och rehabiliteringspenning. Dessa beslut beskrivs nedan i tabell 4. Beloppen i euro i tabellen stämmer överens med de konsekvensbedömningar som preciserats i samband med beredningen av respektive regeringsproposition.

De sparbeslut som sänker förmånsutgifterna enligt regeringsprogrammet och ramförhandlingarna fördelar sig över åren 2024–2027. De förmåner som finansieras med försäkringspremier beräknas minska med totalt 1 134 miljoner euro. Enligt beräkningarna sker omkring 140 miljoner euro av minskningen år 2024, omkring 900 miljoner euro år 2025 och omkring 1 130 miljoner euro från och med år 2026.

Tabell 4. Åtgärder som hänför sig till socialskyddsfonderna enligt regeringsprogrammet och ramförhandlingsbesluten och nettobesparingarna av dessa enligt finansär, miljoner euro

Åtgärd	Staten	Kommunerna	Socialskyddsfonderna, belopp som kanaliseras	Totalt
Beslut om arbetslöshetsskyddet i regeringsprogrammet	68	64	-942	-810
Förlängning av arbetsvillkoret till 12 månader	36	11	-112	-66
Gradering av nivån på förtjänstskyddet	63	32	-244	-149
Bestämmande av arbetsvillkoret enligt inkomsten i euro	9	3	-29	-17
Återinförande av periodisering av semesterersättning	-11	3	-21	-28
Återgående av antalet självriskdagar från fem till sju	-7	1	-5	-10
Slopande av intjänande av arbetsvillkoret i lönesubventionerat arbete	4	7	-25	-14
Slopande av barnförhöjningen	-14	30	-88	-72
Avskaffning av kommunernas sysselsättningsskyldighet	16	-32	-76	-92
Avskaffning av skyddsregeln för personer som fyllt 58 år	6	3	-24	-14
Avskaffning av kumuleringen av arbetsvillkoret vid service för personer som fyllt 60 år	-5	-3	-14	-21
Slopande av det skyddade beloppet inom utkomstskyddet för arbetslösa	-13	8	-52	-56
Indragning av vuxenutbildningsstödet	0	0	-182	-182
Slopande av altherningsersättningen	-15	0	-12	-27
Sänkning av finansieringsandelen för grunddagpenningen	0	0	-60	-60

Beslut om sjukförsäkringen i regeringsprogrammet	-58	1	-41	-98
Ändringar som gäller apoteksekonomin och läkemedelsersättningar	-20	0	-10	-30
Tilläggsbesparing av läkemedelsersättningar i stället för att sänka familjeledighetsersättningen och den förhöjda föräldradagpenningen	-23	0	-12	-35
Beloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering till samma nivå som sjukdagpenning	0	0	-3	-3
Ändringar i yrkesinriktad rehabilitering och rehabiliteringspenningar för unga personer, enligt RP	-15	1	-16	-30
Beslut enligt planen för de offentliga finanserna	-120	0	-148	-268
Besparingar i läkemedelsersättningen och apoteksekonomin	-20	0	-10	-30
Läkemedelsersättningar (höjning av initialsjälvrisk och bindning till folkpensionsindex)	-17	0	-8	-25
Läkemedelsbesparing (tilläggsbesparing år 2027)	-7	0	-3	-10
Ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenning	-4	0	-116	-120
Slopande av förhöjningsdelarna i arbetslöshetsskyddet	-27	0	-10	-37
Höjning av åldersgränsen för folkpension och rehabiliteringspenning	-47	0	-1	-48
Totalt	-109	65	-1 130	-1 175

2.4.3 Kanaliseringsbehov

I regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering är det finanspolitiska målet att stärka de offentliga finanserna permanent med en åtgärdshelhet som stärker de offentliga finanserna med ett nettobelopp på sex miljarder euro på 2027 års nivå. Målet har en central koppling till regeringens strävan efter att bromsa skuldsättningsutvecklingen. Detta mål är fördelat på anpassning av de offentliga utgifterna till ett belopp av fyra miljarder euro på 2027 års nivå och stärkande av de offentliga finanserna med två miljarder euro ifråga om de strukturpolitiska åtgärderna.

Kanaliseringsbehovet har en central koppling till anpassningen av utgifterna med fyra miljarder euro. Den besparingshelhet som presenteras i bilaga B till regeringsprogrammet innehåller åtgärder vars besparingar hänför sig till socialskyddsfonderna. Behovet av att kanalisera besparingarna hänför sig till dessa utgifter: om de besparingar som riktas på socialskyddsfonderna inte kanaliseras, leder detta på grund av socialskyddsfondernas natur till minskning av såväl utgifterna i fonderna som intäkterna i fonderna och följaktligen i de

offentliga finanserna, varigenom regeringen inte kan nå sina mål om att stärka de offentliga finanserna.

Mot denna bakgrund konstaterade regeringen i sina protokollanteckningar från budgetförhandlingarna år 2023, att regeringen i enlighet med målen i regeringsprogrammet förbundit sig till att besparingarna i utgifterna i fonderna till följd av regeringens åtgärder kanaliseras till fullt belopp till att stoppa skuldutvecklingen. I detta samband fattade regeringen också ett beslut om genomförandet av kanaliseringen år 2024 i samband med ändringarna av beskattningen av förvärvsinkomster. Därtill beslutade regeringen att tillsätta en arbetsgrupp för att utreda olika metoder för att uppnå regeringens mål.

Utifrån tabellerna över ekonomiska beslut i bilaga B till regeringsprogrammet hänförde sig besparingar på omkring 734 miljoner euro till fondernas utgifter för förmåner som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier. Dessutom påverkar de åtgärder som planerats i regeringsprogrammet i viss mån också de utgifter som finansieras med sjukförsäkringspremierna. Senare i arbetsgruppens rapport om fördelningen av skatte- och avgiftsintäkter och finansieringen av förmåner mellan de offentliga finansernas olika sektorer observerades att sektorsfördelningen av besparingarna i viss mån ändrats då konsekvensbedömningarna preciserats under utarbetandet av regeringspropositionerna. När arbetsgruppen utförde sitt arbete uppgick den uppdaterade uppskattningen av kanaliseringsbehovet i fråga om arbetslöshetsskyddet till 942 miljoner euro. Därtill fanns ett kanaliseringsbehov på 51 miljoner euro i sjukförsäkringsfonderna⁹. Ändringarna till följd av olika preciseringar ökade med andra ord de besparingar som hänförde sig till fonderna på övriga sektors bekostnad. Den sammanlagda omfattningen av besparingarna ändrades inte nämnvärt.¹⁰

I rapporten om fördelningen av skatte- och avgiftsintäkter och finansieringen av förmånerna mellan de offentliga finanssektorerna¹¹ beskrivs (i synnerhet avsnitt 5), varför hela den besparing som hänför sig till fonderna ska kanaliseras för att uppnå en övergripande effekt. I en situation där man låter försäkringspremierna sjunka, leder detta enligt rapporten till fördelar för de offentliga finanserna i form av ökade skatteintäkter i en omfattning på 37 procent i förhållande till sänkningen av premierna. Uppgången i skatteintäkterna uppkommer genom att beloppet av avdragbara försäkringspremier minskar och å andra sidan blir företagets beskattningsbara vinst större då de betalar lägre försäkringspremier. Dessa konsekvenser skulle vara en del av sparmålet på fyra miljarder euro i regeringsprogrammet. I fråga om indirekta konsekvenser, det vill säga i praktiken de sysselsättningskonsekvenser som följer av en lägre skattegrad, bidrar de indirekta effekterna med 20 procent till uppnåendet av regeringens mål om att stärka de offentliga finanserna med två miljarder euro genom strukturella åtgärder.

Om extra åtgärder inte vidtas, skulle de direkta och indirekta konsekvenser som följer av sänkningen av premierna täcka enbart en del av det inkomstbortfall som orsakas för de

⁹ Dessa uppskattningar har efter arbetsgruppens arbete preciserats i den fortsatta beredningen och avviker därför från de som lagts fram i denna proposition.

¹⁰ Arbetsgruppens uppskattningar har preciserats under beredningen efter dess arbete. Det aktuella kanaliseringsbehovet har beskrivits ovan i tabell 4.

¹¹ Rapport från arbetsgruppen som undersökt hur skatte- och avgiftsintäkterna och finansieringen av förmånerna fördelas mellan olika sektorer inom den offentliga ekonomin. Finansministeriets publikationer 2024:15, finns på adressen:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165471/VM_2024_15.pdf?sequence=1&isAllowed=y

offentliga finanserna av sänkningen av premierna. Om ett lägre belopp än den uppskattning av de besparingar som preciserats i beredningen av regeringspropositionen hänförde sig till fonderna, skulle regeringen inte i denna utsträckning uppnå sitt sparmål på fyra miljarder euro.

Statsrådet fattade den 25 april 2024 ett beslut om planen för de offentliga finanserna för åren 2025–2028. Enligt den kanaliseras de besparingar som hänför sig till socialskyddsfonderna och som uppkommer av regeringens åtgärder till fullt belopp till staten och kommunerna för att minska skuldsättningen. Dessa sparbeslut ökar ytterligare det ovan nämnda kanaliseringsbehovet till omkring 1 130 miljoner euro.

Vid fastställandet av kanaliseringsbeloppet i euro ska det också fästas avseende vid lösningen från år 2024 i fråga om sänkningen av arbetsförsäkringspremien med 0,2 procent. Dimensioneringen av indexjusteringen 2024 ändrades så att den andel som motsvarar sänkningen av arbetslöshetsförsäkringspremien med 0,2 procentenheter, cirka 146 miljoner euro, kanaliseras till staten så att de inbesparingar som tillkommer Sysselsättningsfonden riktades till att stoppa statens skuldutveckling (RP 34/2023 rd). Därtill ökade sänkningen av försäkringspremien med 0,2 procentenheter direkt skatteintäkterna med omkring 56 miljoner euro, varvid skatteintäkterna ökade med sammanlagt omkring 200 miljoner euro. Dessutom stärkte sänkningen av arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie med 0,1 procent kommunernas och välfärdsområdena ekonomi med omkring 20 miljoner euro. Med andra ord lättades arbetsgivarnas avgiftsbörda därigenom med omkring 60 miljoner euro.

Med beaktande av den kanalisering av omkring 220 miljoner euro som redan gjorts från och med ingången av år 2024 och den lindrigare betalningsbördan för arbetsgivarna, uppgår det återstående kanaliseringsbehovet till omkring 910 miljoner euro (den besparing som hänför sig till socialskyddsfonderna enligt tabell 4 med avdrag för 220 miljoner euro).

2.4.4 Tidigare ändringar i finansieringen av socialförsäkringen

Reformen av finansieringen av sjukförsäkringen år 2006

Före år 2006 betalade arbetsgivarna och de försäkrade sjukförsäkringspremien och staten finansierade den del som saknades i finansieringen med ett så kallat garantibelopp för att täcka sjukförsäkringsutgiften, om intäkterna av försäkringspremierna inte var tillräckliga. Statens garantibelopp, som var avsett för exceptionella situationer, hade dock blivit en ständig finansieringskälla. Därtill baserade sig på finansieringen till avsevärda delar på andra temporära lagstadgade finansieringslösningar. Sammanlagt hade statens finansieringsandel stigit till omkring 40 procent av kostnaderna för sjukförsäkringen.

Finansieringen av sjukförsäkringen förnyades år 2006. Målet med reformen var att trygga tillräcklig finansiering av de förmåner som beviljas utifrån en sjukdom, och för detta stärktes försäkringsprincipen inom sjukförsäkringen genom att öka kopplingen mellan premierna och förmånerna. Ett ytterligare mål var att tydliggöra finansieringen och att de försäkringspremier som tagits ut för att finansiera förmånerna skulle följa med utvecklingen för förmånsutgifterna.

Genom reformen delades sjukförsäkringen finansieringsmässigt in i två delar, nämligen sjukvårdsförsäkringen och arbetsinkomstförsäkringen. Indelningen motiverades med att sjukvårdsförsäkringen ska ha en bredare finansieringsbas, eftersom den omfattar hela befolkningen, medan arbetsinkomstförsäkringen gäller enbart för arbetande personer. De förmåner som finansieras ur sjukförsäkringsfonden utgörs av de förmåner vars belopp inte är beroende av löneinkomster eller andra arbetsinkomster. Dessa förmåner finansieras av staten

och de försäkrade. De förmåner vars storlek fastställs utifrån löneinkomsten eller företagarens arbetsinkomst och som har en fast koppling till en anställning eller företagande finansieras som arbetsinkomstförmåner. Dessa förmåner finansieras i regel av arbetsgivarna och löntagarna.

I samband med reformen av finansieringen av sjukförsäkringen sjönk sjukvårdspremien för de försäkrade. På samma gång började man ta ut sjukförsäkringens dagpenningssubvention, som var en ny subvention, av löntagarna och företagarna. Sjukvårdspremien för pensions- och förmånsinkomster bibehölls oförändrad och den var 0,17 procentenheter högre än subventionen för de försäkrade. Denna skillnad har senare ökat ytterligare i och med ändringarna till följd av konkurrenskraftsavtalet.

Ändringar i statens finansieringsandel i arbetsinkomstförsäkringen

Från och med år 2007 stiftades bestämmelser om statens finansieringsandel av arbetsinkomstförsäkringen i sjukförsäkringen, vid sidan om vissa ändringar som gällde föräldradagpenningen. Till en början var finansieringsandelen 0,1 procent av föräldradagpenningarna till minimibelopp. I och med konkurrenskraftsavtalet steg statens finansieringsandel sedermera till 3,4 procent, med vilken staten kompenserade det premieunderskott som orsakades av att personer som tjänade under 14 000 euro befriades från subventionen. Statens finansieringsandel höjdes sedan år 2020 till nuvarande fem procent av dagpenningarna och rehabiliteringspenningarna, samtidigt som statens finansieringsandel av dagpenningarna till minimibelopp sänktes. Avsikten var att genomföra ändringen kostnadsneutralt mellan olika finansierare.¹²

Ändringar på grund av konkurrenskraftsavtalet

Genom den lagändring som gjordes på grund av det konkurrenskraftsavtalet från år 2016 sänktes sjukförsäkringsavgiften för arbetsgivare i arbetsinkomstförsäkringen med 0,94 procentenheter år 2017, med 1,00 procentenheter år 2018, med 1,04 procentenheter år 2019 och med 0,58 procentenheter från och med år 2020. Den finansieringsandel för staten vilken motsvarade sänkningen av sjukförsäkringsavgiften hänfördes till den lagstadgade sjukvårdsförsäkringen i sjukförsäkringen. Löntagares sjukvårdssubvention sänktes med ett belopp som motsvarande ändringen av statens finansieringsandel, och dagpenningssubventionen för försäkrade höjdes med samma belopp.

Genom lagändringen överfördes arbetsgivarnas betalningsbörda till löntagarna, men samtidigt lindrades beskattningen av löntagare. Skattelättnader kan inte ges löntagare som inte betalar statskatt eller kommunalskatt eller sjukvårdssubvention på sina inkomster. På grund av detta sänktes dagpenningssubventionen för låginkomsttagare så att dagpenningssubvention inte tas ut av dem som tjänar mindre än 14 000 euro per år (16 499 euro enligt nivån 2024). Det därav följande finansieringsunderskottet i arbetsinkomstförsäkringen finansieras med en statsandel som är 3,3 procent av det årliga beloppet av andra föräldradagpenningar än dagpenningar till minimibelopp. Dessutom har dagpenningssubventionen för dem som tjänar 14 000 euro (16 499 euro enligt nivån 2024) eller mer per år höjts. Staten kompenserar löntagarna för höjningarna av dagpenningssubventionen genom sjukvårdsförsäkringen.¹³

¹² RP 296/2018 rd.

¹³ RP 199/2015 rd.

Beaktande av förhöjda socialförsäkringspremier som en post som minskar den beskattningsbara inkomsten och slopandet av den sjukvårdspremie som tas ut direkt från lönen har bedömts ha minskat höginkomsttagarnas avgiftsbörda i förhållande till låginkomsttagarna.¹⁴

Den 1 november 2019 trädde därtill en lag i kraft, vilken ändrade finansieringsandelarna för arbetsinkomst- och sjukvårdsförsäkringen i överensstämmelse med konkurrenskraftsavtalet. Den föregående regleringen som byggde på procentuella förhöjningar ansågs vara komplicerad, varför man i sjukförsäkringslagen ville stifta bestämmelser om finansieringsandelarna enligt permanenta procentsatser.¹⁵ Härvid ändrades finansieringsandelen från 55,1 procent till 33 procent och statens finansieringsandel från 44,9 procent till 67 procent.

2.4.5 Sjukdagpenning och rehabiliteringspenning

Bestämmelser om rätten till sjukdagpenning finns i 8 kap. i sjukförsäkringslagen. Sjukdagpenning ersätter inkomstbortfall för en försäkrad i åldern 16–67 år för den tid då personen är förhindrad från att utföra arbete på grund av arbetsförmåga som beror på en sjukdom. Med arbetsförmåga avses ett av sjukdom framkallat tillstånd under vilket en person, medan sjukdomen varar, är oförmögen att utföra sitt vanliga arbete eller därmed nära jämförbart arbete. En försäkrad har rätt till sjukdagpenning efter självrisktiden som enligt huvudregeln är dagen för insjuknandet och de därpå följande nio vardagarna. För att få sjukdagpenning ska den försäkrade lägga fram behövliga och tillförlitliga uppgifter om sjukdomen och begynnelsepunkten för arbetsförmågan. Om arbetsförmågan fortsätter längre än självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen ska den försäkrade visa upp ett läkarintyg eller läkarutlåtande.

Sjukdagpenning kan beviljas högst till utgången av månaden före den månad då antalet sjukdagpenningdagar skulle uppgå till 300 vardagar. Om den försäkrade inte har arbetsförmåga efter det att maximitiden för betalning av sjukdagpenning har gått ut, kan han eller hon ha rätt till invalidpension.¹⁶

Syftet med partiell sjukdagpenning är att stödja sådana försäkrade som är arbetsförmögna att stanna kvar i arbetslivet och återgå till heltidsarbete. En förutsättning för att få den är att den försäkrades arbetstid minskar med minst 40 procent och högst 60 procent jämfört med den tidigare arbetstiden. En förutsättning för att få partiell sjukdagpenning är att den försäkrade arbetar på heltid. Partiell sjukdagpenning betalas för högst 150 vardagar och dess belopp är hälften av beloppet av sjukdagpenningen.

Rehabiliteringspenning betalas för tiden för rehabilitering för att trygga genomförandet av rehabiliteringen och säkerställa rehabiliteringsklientens försörjning under rehabiliteringen. I enlighet med 2 § i rehabiliteringslagen utgörs rehabiliteringspenningförmånerna enligt rehabiliteringslagen av rehabiliteringspenning, ersättning för uppehälle och

¹⁴ Lehto, E. & Kauhanen, M. (2023) Kilpailukykysojimus ja sosiaaliturvan jakautuminen. Labore, Rapporter 45, på adressen: <https://labore.fi/wp-content/uploads/2023/03/Raportti45.pdf> och FPA:s forskningsblogg den 30 januari 2017: Sairausvakuutusmaksujen muutokset kasvattavat tuloeroja, på adressen: <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/727554/sairausvakuutusmaksujen-muutokset-kasvattavat-tuloeroja>.

¹⁵ RP 296/2018 rd.

¹⁶ Om en klient efter att maximitiden uppnåtts emellanåt varit arbetsför, kan han eller hon i vissa situationer få sjukdagpenning på nytt oberoende av maximitiden, beroende på hur länge personen varit arbetsför utan avbrott och samt om det handlar om samma eller en ny sjukdom.

rehabiliteringsunderstöd enligt prövning. I enlighet med 17 § i rehabiliteringslagen är syftet med rehabilitering som berättigar till rehabiliteringspenning att placera rehabiliteringsklienten i arbetslivet eller att göra det möjligt för honom eller henne att hålla sig kvar i arbetslivet eller återvända till det. En 16–67-årig rehabiliteringsklient har rätt till rehabiliteringspenningförmån. En rehabiliteringsklient har rätt till rehabiliteringspenning för den tid då han eller hon på grund av deltagande i rehabilitering är förhindrad att arbeta för egen eller någon annans räkning på det sätt som avses i 23 § i rehabiliteringslagen.

Rehabiliteringspenningen uppgår till minst beloppet av den sjukdagpenning som rehabiliteringsklienten enligt sjukförsäkringslagen hade varit berättigad till om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen när rehabiliteringen började. Med andra ord fastställs rehabiliteringspenningen i praktiken enligt den beräkningsformel för sjukdagpenning som föreskrivits i 11 kap. 1 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen.

Enligt 11 kap. 1 § i sjukförsäkringslagen räknas beloppet av dagpenningförmånen enligt den årsinkomst som avses i 2 §. Med årsinkomst avses den löneinkomst som betalats under de 12 kalendermånader som föregår kalendermånaden före begynnelsestidpunkten för arbetsoförmågan eller rätten till förmån (*granskningsperiod*), företagariinkomst enligt en försäkring som gäller under granskningsperioden och lön för denna tid som avses i arbetspensionslagarna och som vid arbete utomlands betraktas som grund för den arbetsförtjänst som ska räknas till pensionslönen samt för pensionsavgifterna (*försäkringslön*) samt den ersättning för inkomstbortfall enligt 5 § som beviljats för granskningsperioden eller den förmånsbaserade inkomst som i enlighet med 6 § beräknats på basis av en förmån.

Fram till år 2016 räknades beloppet av sjukdagpenningen på samma sätt som föräldradagpenning och specialvårdspenning fortfarande räknas. Från och med år 2016 försämrades beräkningsformeln för sjukdagpenning och för närvarande är beloppet av sjukdagpenningen 70 procent av trehundradelen av den försäkrades årsinkomster, om årsinkomsterna inte överskrider 35 769 euro i 2024 års nivå. På den överstigande delen är sjukdagpenningens belopp 20 procent av trehundradelen av årsinkomsten¹⁷. Beloppet av föräldradagpenning och specialvårdspenning är 70 procent av trehundradelen av en försäkrades årsinkomst, om denna inte överstiger 43 740 euro. Av den del som överstiger detta belopp fram till en årsinkomst på 67 296 euro är beloppet av föräldradagpenning och specialvårdspenning 40 procent av trehundradelen av årsinkomsten och 25 procent av trehundradelen av årsinkomsten för den del som överstiger 67 296 euro. Beloppet av graviditetspenning och föräldradagpenning för de 16 första vardagarna är dock 90 procent av trehundradelen av den försäkrades årsinkomster, om årsinkomsterna inte överstiger 67 296 euro. På den överstigande delen är graviditetspenningens och föräldrapenningens belopp 32,5 procent av trehundradelen av årsinkomsten. Om den försäkrade inte har inkomster som ska beaktas då förmånen fastställs eller om inkomsterna är små, betalas dagpenningförmånen till minimibelopp. Inkomstgränserna justeras enligt kalenderår med den lönekoeficient som avses i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Om inkomstgränserna i samband med justeringen överstiger hela euro, lämnas den överskjutande delen obeaktad.

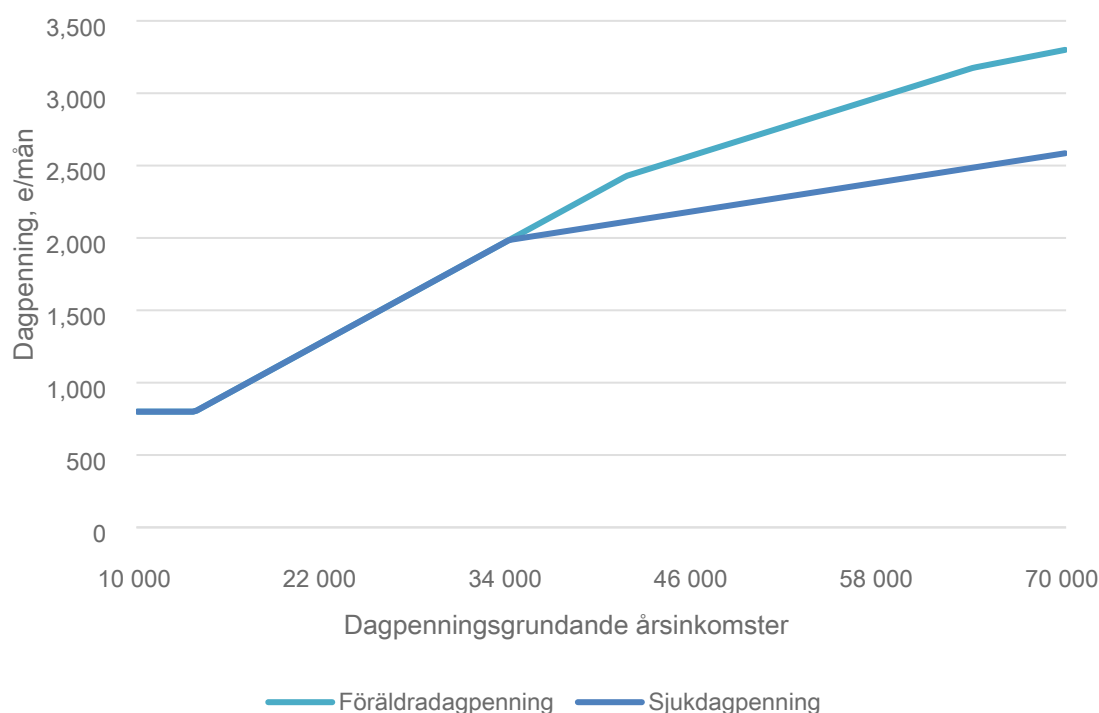
År 2024 är minimibeloppet 31,99 euro per vardag.

¹⁷ Donationsdagpenning enligt 18 § 2 mom. i lagen om användning av mänskliga organ, vävnader och celler för medicinska ändamål (101/2001) fastställs på samma grunder som sjukdagpenning. År 2023 betalades donationsdagpenning till 40 personer.

Tabell 5. Beräkningsformeln för sjukdagpenning år 2024¹⁸. Källa: Folkpensionsanstalten.

Årsinkomst euro/år	Beräkningsformler för dagpenning euro/vardag
högst 13 712	sjukdagpenningens minimibelopp (31,99)
13 713–35 769	0,7 x årsinkomsten: 300
över 35 769	83,46 + 0,20 x (årsinkomst–35 769) : 300

Figur 6. Sjukdagpenning och föräldradagpenning per månad med olika inkomstnivåer. Källa: social- och hälsovårdsministeriets beräkning.

År 2023 betalades sjukdagpenning (omfattar inte FöPL-dagpenning, dagpenning vid smittsam sjukdom eller donationsdagpenning som betalas till en donator av ett organ eller en vävnad) till ett belopp av sammanlagt omkring 900 miljoner euro, medan beloppet för partiell sjukdagpenning var 79 miljoner euro. År 2023 fick sammanlagt omkring 306 000 personer sjukdagpenning och omkring 34 000 personer partiell sjukdagpenning. Den genomsnittliga

¹⁸ Beräkningsformeln är den samma för arbetstagare och företagare. För FöPL- eller LFöPL-försäkrade företagare motsvarar årsarbetsinkomsten FöPL- eller LFöPL-försäkringens årsarbetsinkomst. Från den löneinkomst och försäkringslön som beaktats i årsinkomsten görs ett avdrag för försäkringspremier, som år 2024 är 8,95 procent. Motsvarande avdrag görs inte från FöPL- och LFöPL-årsinkomsten.

sjukdagpenningen var 60,02 euro per dag år 2023 (62,34 euro/dag för män, 58,20 euro/dag för kvinnor).¹⁹

Enligt 7 kap. 4 § i sjukförsäkringslagen betalas en dagpenningsförmån till arbetsgivaren till den del den försäkrade på grundval av ett anställningsförhållande har rätt till lön eller motsvarande ersättning för tiden för sjukfrånvaro eller graviditets-, särskild graviditets- eller föräldraledighet och när det i anställningsvillkoren har avtalats att dagpenningsförmånen eller del av den ska betalas till arbetsgivaren i stället för till den försäkrade. År 2023 uppgick antalet arbetsgivare till vilka sjukdagpenning betalades till 220 240 och det utbetalade beloppet till sammanlagt omkring 359 miljoner euro. Den genomsnittliga sjukdagpenning som betalas till arbetsgivaren var 72,43 euro per dag år 2023.²⁰ Av alla mottagare av sjukdagpenning hade 16 procent fått sjukdagpenning för åtminstone tre månader. Av dessa förmånstagare hade arbetsgivaren betalat lön åtminstone för de tre månaderna i fråga till 17 procent och sjukdagpenning betalades till arbetsgivaren som ersättning för lönekostnaderna.

Enligt Ahtiainens undersökning om kollektivavtalens täckning²¹ omfattades sammanlagt 88,8 procent av löntagarna och 83,9 procent inom den privata sektorn av kollektivavtalen (normal bundenhet och allmän bundenhet) inom hela ekonomin året 2021/2022. Det saknas informationsunderlag för enskilda arbetstgares individuella arbetsavtal. I detta skede finns inte närmare information om antalet kollektiv- eller tjänstekollektivavtal med normal eller allmän bundenhet med överenskommelser om lön under en tid av arbetsförmåga eller om hur stor del av arbetstgarna i den privata eller offentliga sektorn som omfattas av lönen för sjukdomstid.

År 2023 uppgick antalet mottagare av Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenningar till omkring 55 830. De personer som fick denna rehabiliteringspenning som baserar sig på årsinkomsterna och överstiger minimibeloppet uppgick till 22 902. År 2023 betalades rehabiliteringspenning till ett belopp av sammanlagt 270,3 miljoner euro och andelen för de rehabiliteringspenningar som överskred minimibeloppet var 47,5 miljoner euro.

3 Målsättning

Målet med propositionen är att genomföra kanaliseringen av de besparingar som hänför sig till socialskyddsfonderna för att stoppa skuldsättningen, det vill säga styra besparingarna till statens och kommunernas ekonomi. Ett ytterligare mål är att genomföra besparingarna i sjukdagpenningen på det sätt som fastställs i planen för de offentliga finanserna våren 2024.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Kanalisering av de besparingar som hänför sig till socialskyddsfonderna

I enlighet med regeringens skrivning från ramförhandlingarna föreslås att kanaliseringen till fullt belopp av de besparingar som uppkommer i socialskyddsfonderna av

¹⁹ Innehåller inte partiella sjukdagpenningar.

²⁰ Innehåller inte partiella sjukdagpenningar.

²¹ Ahtiainen, L. (2024) Työehtosopimusten kattavuus vuonna 2021/2022. Arbets- och näringsministeriets publikationer 2024:7, på adressen

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165457/TEM_2024_7.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

lagstiftningsändringarna till staten och kommunerna för att minska deras skuldsättning genomförs fullt ut från och med ingången av år 2025, även om de sparbeslut som gäller förmånsutgifterna genomförs stegvis under åren 2024–2026. Denna kanalisering som görs fullt ut och som därför delvis är framtung för arbetsgivarna, löntagarna och övriga förmånstagare, innebär för staten och kommunerna att deras skuldsättning kan minskas till fullt belopp genom kanaliseringen från och med ingången av år 2025.

Kanaliseringen av besparingarna skulle göras genom att minska statens finansieringsansvar för sjukförsäkringens förmånsutgift och öka arbetsgivarnas, löntagarnas och företagarnas finansieringsandel av kostnaderna för sjukförsäkringen. Den föreslagna lösningen skulle med andra ord inte innebära att de medel som flyter in till Sysselsättningsfonden eller andra socialskyddsfonder styrs till staten och kommunerna. En sådan lösning där medlen styrs vidare skulle kräva att ett nytt användningssyfte för medel som samlas in med socialförsäkringsavgifter och -premier läggs till i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner och sjukförsäkringslagen.

Kanaliseringen av besparingarna utgörs av flera åtgärder.

För det första föreslås att man slopar statens grunddel på fem procent av kostnaderna för dagpenningförmåner och rehabiliteringspenningar i arbetsinkomstförsäkringen i sjukförsäkringen. År 2025 skulle statens grunddel på fem procent vara cirka 112 miljoner euro. Ändringen minskar statens finansiering av arbetsinkomstförsäkringen och ökar såväl löntagarnas som arbetsgivarnas finansieringsandelar.

För det andra föreslås att arbetsgivarnas finansieringsandel av arbetsinkomstförsäkringen i sjukförsäkringen höjs till 68 procent och att löntagarnas och företagarnas finansieringsandel sänks till 32 procent från och med år 2025.

Det föreslås att behovet av att kanalisera de besparingar som återstår efter de föreslagna åtgärderna genomförs via sjukförsäkringen på så sätt att de försäkrades finansieringsandel av sjukvårdsförsäkringen i sjukförsäkringen höjs, varvid statens finansieringsandel minskar. Den försäkrades andel av kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen är 48,6 procent efter ändringen och statens finansieringsandel är 51,4 procent.

Den sista åtgärden som gäller kanalisering av besparingarna gäller arbetslöshetsförsäkringen. Den lösning som enligt förslaget görs inom sjukförsäkringen möjliggör att en separat post på 50,3 miljoner euro av intäkten av arbetslöshetsförsäkringspremierna i fortsättningen inte redovisas till finansieringen av grunddagpenningen. Dessutom ingår ett förslag om statens finansieringsansvar för grunddagpenningen i en regeringsproposition om arbetslöshetsförsäkringspremierna år 2025, vilken överlämnas senare till riksdagen. Den föreslagna kanaliseringslösningen som görs inom sjukförsäkringen möjliggör också att man låter arbetslöshetsförsäkringspremierna sjunka normalt genom de sparbeslut som regeringen fattat.

Lösningen för premierna i arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen skulle leda till att försäkringspremie- och skattebördan inte ändras väsentligt som en helhet till följd av denna proposition, då år 2023 jämförs med år 2026 och tiden efter det. Samtidigt föreslås att momentet om statens finansieringsdel hävs i fråga om minimibeloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och av rehabiliteringspenning för unga. Ändringen är teknisk, eftersom minimibeloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och rehabiliteringspenning för unga för närvarande är det samma som för andra rehabiliteringspenningar.

Därtill föreslås i propositionen att det utfärdas en tidsbegränsad lag om avgiftsprocentsatsen för sjukförsäkringsavgifterna år 2025. Det föreslås att bestämmelser om avgiftsprocentsatserna för sjukförsäkringen undantagsvis utfärdas på lagnivå, eftersom det på grund av de ändringar som föreslås i denna proposition inte finns tid att utfärda en förordning av statsrådet om avgiftsprocentsatserna för sjukförsäkringen enligt 18 kap. 23 och 24 § i sjukförsäkringslagen inom den lagstadgade tidtabellen för år 2025. Procentsatserna för sjukförsäkringsavgiften och finansieringsandelarna för sjukförsäkringen i det anknytande lagförslaget i propositionen kommer att preciseras ytterligare utifrån hur lönesumman och förmånerna utvecklas. De slutliga avgiftsprocentsatserna är kända i november 2024, då de överlämnas för kännedom till riksdagen.

4.1.2 Ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenning

I propositionen föreslås att beräkningsformeln för sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning, donationsdagpenning och rehabiliteringspenning ändras så att den övre gränsen för den årsinkomst som berättigar till en ersättningsnivå på 70 procent sänks på lagnivå från nuvarande 26 898 euro till 20 780 euro. Med 2024 års lönekoeficient betyder det att inkomstgränsen sänks från gällande 35 769 euro till 27 633 euro. För den överstigande delen ska sjukdagpenningen vara 15 procent i stället för 20 procent som nu. Den nuvarande beräkningsformeln skulle dock tillämpas på donationsdagpenning fram till slutet av år 2025. Regeringens mål är att ändra nivån på donationsdagpenningen, så att den överensstämmer med nivån på dagpenningen vid smittsam sjukdom enligt sjukförsäkringslagen från och med ingången av år 2026. Därför anses det inte vara ändamålsenligt att beräkningsformeln ändras för donationsdagpenningen för år 2025.

Syftet med ändringen av beräkningsformeln är att genomföra besparingen i sjukdagpenningen enligt regeringens rambeslut, så att sparåtgärden fokuseras på de högre inkomstklasserna.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Bedömningen av konsekvenserna av kanaliseringlösningen baserar sig på beräkningar av finansministeriet och Folkpensionsanstalten. De bestående konsekvenserna av finansieringsändringarna har beräknats i 2026 års nivå och därtill har konsekvenserna för ikraftträdandeåret 2025 beräknats separat. Ändringarna i finansieringsdelarna för sjukförsäkringen och konsekvenserna för sjukförsäkringsavgifterna samt statens andelar baserar sig på Folkpensionsanstaltens uppdaterade prognos över förmånskostnadernas utveckling från augusti år 2024. Finansministeriets uppdaterade prognoser över ekonomins och lönesummans utveckling från augusti har beaktats i alla beräkningar.

I beräkningen av konsekvenserna för löntagare och arbetsgivare, har sänkningen av löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie och arbetsgivarnas genomsnittliga arbetslöshetsförsäkringspremie på grund av nedskärningarna i arbetslöshetsskyddet förmodats uppgå till 0,39 procentenheter år 2026. Detta motsvarar en situation där nedskärningarna i arbetslöshetsskyddet gäller till fullo. Det kan uppskattas att nedskärningarna av arbetslöshetsförsäkringspremier sjunker med omkring 0,34 procentenheter år 2025, trots att den faktiska ändringen för arbetslöshetsförsäkringspremierna är mindre än detta från år 2024 till år 2025.

Bedömningen av konsekvenserna av nedskärningen av sjukdagpenning för privata hushåll baserar sig på Folkpensionsanstaltens registeruppgifter från år 2023. Konsekvenserna för de offentliga finanserna baserar sig på prognosen för sjukdagpenningen för år 2025.

4.2.1 Konsekvenser för de offentliga finanserna

I den föreslagna kanaliseringlösningen för besparingar i socialskyddsfonderna låter man arbetslöshetsförsäkringspremierna sjunka i och med de sparbeslut som regeringen beslutat om. På samma gång slopar man den separata redovisningen av 50,3 miljoner euro som hänför sig till finansieringen av grunddagpenning från intäkterna av arbetslöshetsförsäkringspremierna och som minskar statens finansieringsansvar, varigenom statens finansieringsansvar för grunddagpenningens utgiften i arbetslöshetsskyddet ökar.

För arbetsgivarna kompenseras den sjunkande avgiftsbördan genom en skärpning av arbetsgivares sjukförsäkringsavgift. På motsvarande sätt sänks sjukförsäkringens dagpenningssubvention för löntagare. En del av denna nedgång i löntagarnas arbetslöshetsförsäkringspremie och dagpenningssubvention kanaliseras automatiskt via beskattningen av förvärvsinkomster, eftersom löntagarnas obligatoriska socialförsäkringsavgifter minskar den beskattningsbara inkomsten.

Den återstående delen av besparingarna utifrån regeringens beslut kanaliseras från socialskyddsfonderna till staten genom att höja löntagarnas sjukvårdssubvention och minska statens finansieringsandel av sjukvårdsförsäkring.

I samband med kanaliseringlösningen föreslås slopande av statens finansieringsandel på fem procent (omkring 112 miljoner euro på 2025 års nivå), som hänför sig till kostnaderna för dagpenningssubventionen och rehabiliteringspenningen enligt 18 kap. 13 § 3 mom. i sjukförsäkringslagen. I dimensioneringen av ändringen av finansieringsandelarna för sjukförsäkring har man beaktat såväl statens ökande finansieringsansvar för grunddagpenningens utgiften i arbetslöshetsskyddet som det minskande ansvaret för grunddagpenningssubventionens- och rehabiliteringspenningens kostnaden enligt sjukförsäkringslagen.

Enligt 96 § 1 mom. i inkomstskattelagen har den skattskyldige rätt att från sin nettoförvärvsinkomst dra av bland annat den lagstadgade arbetslöshetsförsäkringspremierna och sjukförsäkringens dagpenningssubvention. Avdraget påverkar den skattskyldiges beskattningsbara inkomst och följaktligen också beloppet av skatteintäkterna för staten, kommunerna, församlingarna och Folkpensionsanstalten. Följaktligen påverkar ändringarna i dessa försäkringspremier direkt utfallet av förvärvsinkomstbeskattningen då de minskade premierna ökar beloppet av den beskattningsbara inkomsten. I fråga om sjukförsäkringens dagpenningssubvention har den genomsnittliga marginalskatteprocenten beräknats vara omkring 42 % och i fråga om arbetslöshetsförsäkringspremierna omkring 39 %. I fråga om hela kanaliseringlösningen kommer skatterna på förvärvsinkomster enligt beräkningarna att öka med omkring 385 miljoner euro på grund av att skattebasen breddas år 2026.

Kanaliseringlösningen har därtill konsekvenser för intäkterna från samfundsskatt. Dessa konsekvenser härrör från skillnaderna i avgiftsbaserna för arbetslöshetsförsäkringspremierna och arbetsgivares sjukförsäkringsavgift, såsom att staten i egenskap av arbetsgivare betalar sjukförsäkringsavgift, men inte arbetslöshetsförsäkringspremier. Denna konsekvens har uppskattats minska intäkterna från samfundsskatten med omkring 10 miljoner euro.

Tabell 6 beskriver hur det belopp i euro som kanaliseras till den offentliga sektorn bildas med finansieringsändringarna. Siffrorna omfattar inte den kanalisering på omkring 220 miljoner euro som redan genomförts i början av år 2024.

Tabell 6. Inverkan av kanaliseringen på de offentliga finanserna år 2026

Åtgärd	Konsekvens	Miljoner euro
Slopande av redovisningen av 50,3 miljoner euro gällande Sysselsättningsfonden	Ökar statens utgifter	-50
Slopande av statens grunddel på 5 % i arbetsinkomstförsäkringen	Minskar statens utgifter	112
Statens finansieringsandel av sjukvårdsförsäkringen minskar	Statens utgifter minskar	513
Löntagarnas arbetslöshetsförsäkringspremie och dagpenningspremie minskar	Ökar intäkterna av skatten på förvärvsinkomster	385
Nedgång i arbetsgivarens arbetslöshetsförsäkringspremie	Ökar intäkterna från samfundsskatt	69
Uppgång i arbetsgivares sjukförsäkringsavgift	Minskar intäkterna av samfundsskatt	-79
Nedgång i arbetsgivarens arbetslöshetsförsäkringspremie	Minskar försäkringspremierna för offentliga arbetsgivare	88
Uppgång i arbetsgivares sjukförsäkringsavgift	Ökar försäkringspremierna för offentliga arbetsgivare	-121
Totalt		917

Tabell 7 visar konsekvenserna av kanaliseringens lösning för löntagarnas avgifter och beskattning i 2026 års nivå. Sänkningen av arbetslöshetsförsäkringspremien och dagpenningspremien, vilka är avdragbara från den beskattningsbara inkomsten, ökar den beskattningsbara inkomsten, varvid de skatter som tas ut av löntagarna ökar. Den sjukvårdspremie som tas ut utifrån löneinkomsten stiger. Löntagarnas skatte- och avgiftsbörda minskar med omkring 80 miljoner netto från och med år 2026. På så sätt kompenseras konsekvenserna av den kanaliseringens lösning som genomfördes i början av år 2024, där kanaliseringen riktades utslutande på löntagarna genom dimensioneringen av indexjusteringen vid beskattningen av förvärvsinkomst. Slutresultatet är att besparingarna och kanaliseringens lösningarna inte har väsentliga konsekvenser för löntagarnas skatte- och avgiftsbörda, det vill säga att den hålls så gott som på 2023 års nivå. Små ändringar i skatte- och avgiftsbördan är dock möjliga på grund av avrundningarna i finansieringsandelen för sjukförsäkringen och de osäkerheter som är förknippade med antagandena i beräkningarna.

Den kanalisering som genomförs år 2025 avviker mera från det eftersträfvade målet på grund av omständigheter som anknyter till schemalaggnings av ikraftträdandet. År 2025 gäller inte nedskärningarna i arbetslöshetsskyddet ännu fullt ut, varvid den i kanaliseringens lösning beaktade sänkningen av arbetslöshetsförsäkringspremierna inte ännu realiserats fullt ut. På grund av dröjsmål i redovisningen stiger sjukvårdspremien dessutom mer än den permanenta nivån år 2025 (se tabell 9), varvid kanaliseringens lösning skärper beskattningen av löntagarna med omkring 20 miljoner euro år 2025 jämfört med år 2024. Från och med år 2026 realiserats den eftersträfvade skattelättnaden på omkring 80 miljoner euro. Följaktligen leder den kanalisering som görs på en gång till att löntagarnas beskattning skärps under år 2025 med omkring 100 miljoner euro jämfört med det alternativ där kanaliseringen görs stegvis.

Tabell 7. Inverkan av kanaliseringen för löntagarnas avgifter och beskattningen år 2026 (miljoner euro).

Totalt	-77
Arbetsförsäkringspremien sjunker	-417
Beskattningen skärps p.g.a. minskade arbetslöshetsförsäkringspremier	165
Dagpenningavgiften minskar	-529
Beskattningen skärps p.g.a. minskad dagpenningavgift	220
Sjukvårdspremien stiger	485

I tabellerna ovan minskar statens andel av sjukvårdsförsäkringen med 513 miljoner euro och löntagarnas andel ökar med 485 miljoner euro. Dessutom sjunker sjukvårdspremien för förmånstagare som en följd av nedskärningarna i sjukvårdsförsäkringen med omkring 30 miljoner euro, men dessa konsekvenser har inte beaktats i kanaliseringen. Differensen på omkring 58 miljoner euro mellan sänkningen av statens andel och de försäkrades (löntagarna och förmånstagarna) andel beror på de förmånsbesparingar som riktas på staten och förmånstagarna.

Ändringarna i arbetsgivarnas avgifts- och skattebördor har presenterats i tabell 8. Arbetsgivaravgifterna är avdragsgilla avgifter vid samfundsbeskattningen, varvid en sänkning av arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie ökar och höjningen av sjukförsäkringsavgiften minskar intäkterna från samfundsskatten. Arbetsgivarnas avgifts- och skattebördor ökar med omkring 40 miljoner netto, vilket delvis kompenseras av den lättnad på omkring 60 miljoner som uppkommit genom skatteändringarna år 2024. Den kanalisering som genomförs år 2025 skärper företagets skatte- och avgiftsbörda med omkring 70 miljoner euro.

Följaktligen leder den kanalisering som görs på en gång till att de privata arbetsgivarnas skatte- och avgiftsbörda ökar under år 2025 med omkring 30 miljoner euro jämfört med det alternativ där kanaliseringen görs stegvis. Jämfört med år 2023 ökar skatte- och avgiftsbördan för privata arbetsgivare däremot klart mindre, med omkring 10 miljoner euro. Dessutom ska det i detta samband beaktas att den kanalisering som genomfördes i början av år 2024 riktade sig endast på löntagare och man i den noggranna stegvisa kanaliseringen bör beakta att de privata arbetsgivarnas skatte- och avgiftsbörda sänks med omkring 60 miljoner euro för år 2024.

Tabell 8. Inverkan av kanaliseringen för privata arbetsgivares avgifter och samfundsbeskattningen (miljoner euro) år 2026.

Totalt	38
Arbetslöshetsförsäkringspremien sjunker (alla arbetsgivare)	-433
varav kommunernas, välfärdsområdenas och församlingarnas andel är	88
Samfundsskatten ökar av nedgången i arbetslöshetsförsäkringspremien	69
Sjukförsäkringsavgiften stiger (alla arbetsgivare)	514
varav statens, kommunernas, välfärdsområdenas och församlingarnas andel är	-121
Samfundsskatten minskar till följd av högre sjukförsäkringsavgift	-79

Konsekvenserna av de finansieringsändringar som hänförs till sjukförsäkringen för beloppet av statens andel, konsekvenserna för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift, den sjukvårdspremie som tas ut av löntagare och företagare samt dagpenningssavgiften är kopplade till den ekonomiska utvecklingen under de närmaste åren. Nedan i tabell 9 presenteras uppskattningar av kanaliseringens inverkan på finansieringen av sjukförsäkringen.

Tabell 9. Inverkan av kanaliseringen på finansieringen av sjukförsäkringen.

	2025	2026	2027	2028
Inverkan av kanaliseringen på sjukförsäkringsavgifterna, %-enhet				
Arbetsinkomstförsäkringen				
Arbetsgivarna sjukförsäkringsavgift	0,43 %	0,43 %	0,43 %	0,43 %
Löntagares och företagares dagpenningssavgift	-0,46 %	-0,46 %	-0,46 %	-0,46 %
Sjukvårdssavgiften				
Sjukvårdssavgiften av löneinkomst och arbetsinkomst för företagare	0,53 %	0,46 %	0,46 %	0,46 %
Ändringar i statens andel, miljoner euro	-625	-625	-625	-625
Avskaffningen av finansieringsandelen på 5 % från arbetsinkomstförsäkringen	-112	-112	-112	-112
Statens andel av förmånskostnaderna i sjukvårdssavgiften	-489	-489	-489	-489
Statens andel av verksamhetsomkostnaderna för sjukvårdssavgiften	-24	-24	-24	-24

I och med kanaliseringslösningen minskar statens finansieringsandel av sjukförsäkringsutgifterna med 625 miljoner euro per år. Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift skulle stiga med 0,43 procentenheter och löntagares och företagares dagpenningssavgift skulle sjunka med 0,46 procentenheter. Sjukvårdssavgiften av löneinkomst och arbetsinkomst för företagare skulle stiga med 0,53 procentenheter år 2025. På grund av dröjsmålet i redovisningen av försäkringspremier måste sjukvårdssavgiften höjas något mer för år 2025 då finansieringsändringen träder i kraft. Den bestående inverkan på sjukvårdssavgiften är 0,46 procentenheter från och med år 2026.

Ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning minskar kostnaderna för sjukförsäkringen med omkring 120 miljoner euro. Enligt Folkpensionsanstaltens registeruppgifter hänför sig omkring 48 procent av utgiftsändringen till de dagpenningar som betalas till arbetsgivarna, det vill säga till ersättningar som betalas av arbetsgivaren under tid av arbetsoförmåga. Omkring 49 procent av de dagpenningar som betalas till arbetsgivarna betalas till arbetsgivare inom den offentliga sektorn. Marginalskattegraden för mottagarna av sjukdagpenning har uppskattats till 45 procent och marginalskattegraden för samfundsskatten för företag till 20 procent.

Eftersom den nedskärning av förmånerna som uppkommer genom ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning hänför sig till de största dagpenningarna, beräknas

kostnaderna för det allmänna bostadsbidraget och utkomststödet öka endast obetydligt. Enligt uppskattning ökar kostnaderna för det allmänna bostadsbidraget med omkring 0,6 miljoner euro, och kostnaderna för utkomststödet ökar med omkring 0,5 miljoner euro.

Med beaktande av att de förmåner som betalas till arbetsgivarna i den offentliga sektorn, intäkterna av samfundsskatt och skatt på förvärvsinkomster minskar och kostnaderna för det allmänna bostadsbidraget och utkomststödet ökar, är nettobesparingen i de offentliga finanserna omkring 59 miljoner euro (tabell 10).

Av besparingen i sjukdagpenningen genomförs omkring 77 miljoner euro år 2025. Besparingen realiserar till fullt belopp från och med år 2026.

Tabell 10. Konsekvenser för de offentliga finanserna av ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen (miljoner euro)

Bruttobesparing (sjukdagpenning + partiell sjukdagpenning)	120
- Nedgång i de förmåner som den offentliga sektorn ska betala till arbetsgivarna	-28
- Nedgång i intäkterna från samfundsskatt	-6
- Nedgång i intäkterna från skatt på förvärvsinkomst	-28
- Uppgång i utgifterna för det allmänna bostadsbidraget och utkomststödet	-1
- Minskning av utgifterna för rehabiliteringspenning	2
Nettobesparing i de offentliga finanserna	59

Då man ser på förslagen om kanaliseringen av besparingarna i socialskyddsfonderna och ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning i synnerhet med tanke på kommunerna, kan man sammanfattningsvis konstatera att helheten antas stärka kommunekonomin. Ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning gäller också de sjukdagpenningar som betalas till kommunala arbetsgivare, men i netto minskar kanaliseringens lösning kommunernas arbetsgivarkostnader. Ändringarna i beskattningen till följd av kanaliseringen ökar också kommunernas intäkter av skatt på förvärvsinkomster. Den kanaliseringens lösning som enligt förslaget ska träda i kraft från och med ingången av år 2025 stärker kommunekonomin på årsnivå med omkring 75 miljoner euro med beaktande av besparingen i sjukdagpenningarna. Totalt beräknas kommunekonomin stärkas med över 90 miljoner euro, då man också beaktar den kanaliseringens lösning som genomfördes i början av år 2024.

Tabell 11. Propositionens konsekvenser för kommunekonomin på årsnivå.

Totalt²²	94
Intäkter från skatt på förvärvsinkomster (ändringar i försäkringspremierna)	94
Intäkter från skatt på förvärvsinkomster (nedskärning av sjukdagpenningen)	-8
Intäkterna från samfundsskatt	1
Arbetsgivarkostnader (ändringar i försäkringspremierna) ²³	13

²² Omfattar också inverkan på kommunekonomin av den kanalisering som trädde i kraft vid ingången av år 2024.

²³ Kommunernas arbetsgivarkostnader minskar med omkring 18 miljoner euro, men av samma orsak minskar kommunernas statsandelar med 5 miljoner euro i och med ändringarna i statsandelsindex.

Därtill finansierar kommunerna hälften av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet. Propositionen om beloppet av sjukdagpenningen bedöms ha en inverkan som ökar kostnaderna för utkomststöd på omkring 0,5 miljoner euro. Av detta belopp beaktas hälften i kommunernas statsandelar med två års dröjsmål.

Kanaliseringslösningen har i praktiken inga konsekvenser för välfärdsområdenas ekonomi, eftersom den beskrivna sänkningen i arbetsgivaravgifterna för välfärdsområdena skulle beaktas i så gott som samma proportion som en nedgång i deras finansiering via välfärdsområdesindex. Den föreslagna besparingen i sjukdagpenningen skulle minska välfärdsområdenas sjukdagpenningsersättningar med omkring 19 miljoner euro. Följaktligen skulle välfärdsområdenas finansieringsbalans minska med samma belopp i och med propositionen, men senare skulle inverkan av reformen beaktas med egen vikt vid den retroaktiva granskningen av välfärdsområdenas finansiering.

4.2.2 Sysselsättningskonsekvenser

Kanaliseringslösningen som helhet har i sig inte betydande sysselsättningskonsekvenser. Detta beror på att kanaliseringen är neutral för den sammanlagda skattebördan. Följaktligen ändras inte arbetsgivarnas och löntagarnas genomsnittliga skattegrader och incitamenten för efterfrågan eller utbudet på arbete ändras inte på samhällsekonomisk nivå. Den proaktiva kanaliseringlösningen leder till att skattebördan tillfälligt ökar. På grund av att konsekvensen är tillfällig anses den inte ha anmärkningsvärda sysselsättningskonsekvenser.

Kanaliseringslösningen år 2024 skärpte beskattningen av löntagare en aning (se RP 34/2023 rd), eftersom kanaliseringen vid den tidpunkten hänfördes till beskattningen av förvärvsinkomster. Denna lösning hade en små negativa konsekvenser för sysselsättningen, men den kanaliseringlösning som nu föreslås kompenserar den tidigare lösningen i denna utsträckning. Om ingen kanaliseringlösningen görs, skulle förmånsbesparingarna enligt regeringsprogrammet leda till en sänkning av nivån på försäkringspremierna. Denna sänkning av nivån på försäkringspremierna skulle leda till att beskattningen lättas och fölaktligen ge upphov till positiva sysselsättningskonsekvenser. I så fall skulle situationen för de ekonomiska finanserna dock bli sämre än i den nu föreslagna kanaliseringlösningen.

Syftet med att ändra beräkningsformeln, så att nivån på sjukdagpenningen sänks, är att minska de offentliga utgifterna och syftet med propositionen är inte att öka sysselsättningen. Ändringarna av nivån på sjukdagpenningen har dock sannolikt också sysselsättningskonsekvenser. Dessa konsekvenser härrör från incitamentskonsekvenserna. Å ena sidan kan en låg ersättningsgrad för sjukdagpenning, det vill säga den andel av lönebortfallet som sjukdagpenningen ersätter, uppmuntra arbetstagarna att återgå till arbetet för tidigt (så kallad presenteeism) och å andra sidan kan en hög ersättningsgrad uppmuntra till att onödigt förlänga sjukfrånvaroperioden (så kallad absenteeism).

I en empirisk undersökning har det observerats att nivån på sjukdagpenningen påverkar antalet och längden av sjukfrånvaro. I en finländsk undersökning av Böckerman et al. (2018)²⁴ bedömdes att en höjning av ersättningsgraden för sjukdagpenningen med en procent förlänger sjukdagpenningsperiodernas längd med omkring en procent, vilket innebär att flexibiliteten

²⁴ Böckerman, P., Kanninen, O., Suoniemi, I. (2018): A kink that makes you sick. The effect of sick pay on absence. *Journal of Applied Econometrics*, 33(4), 568–579.

mellan ersättningsgraden och periodens längd är ett. Enligt en översikt av Palme och Persson (2019)²⁵ har uppskattningen av denna flexibilitet varierat mellan 0,5 och 1 i tidigare undersökningar.

Den uppskattning av flexibiliteten som observerats av Böckerman et al. (2018) hör till de största som observerats i den internationella forskningslitteraturen. På grund av detta används en flexibilitet på 0,83 vid bedömningen av sysselsättningskonsekvenserna, vilket är den lägsta uppskattningen av flexibiliteten i undersökningarna. Den uppskattning av flexibiliteten som använts är lägre än det centrala resultatet av undersökningen, men den avspeglar att denna uppskattade flexibilitet är relativt hög i forskningslitteraturöversikten överlag. I fråga om tillämpningen av undersökningen bör det observeras att den aktuella undersökningen fokuserar på en tidsperiod efter vilken de i kollektivavtalen överenskomna lönebetalningstiderna inte har ändrats åtminstone i någon större omfattning. Följaktligen kan det anses att den uppskattade flexibiliteten i undersökningen beaktar också denna omständighet.

Utifrån Folkpensionsanstaltens statistik betalades sjukdagpenning till ett belopp av omkring 901 miljoner euro för omkring 15 miljoner förmånsdagar år 2023. Eftersom en vecka har sex förmånsdagar, innebär detta omkring 2,5 miljoner veckor, det vill säga en omräknad sjukfrånvaro på omkring 48 100 hela årsverken. Den genomsnittliga förmånen per dag är numera omkring 60 euro, varvid ändringen av 120 miljoner till en förmånsutgift på 901 miljoner innebär att den genomsnittliga förmånen minskar med omkring 13,3 procent, det vill säga med omkring 8 euro till 52 euro. Dessa 13,3 procent är också den ändring av ersättningsgraden som behövs i beräkningen.

Genom att dra nytta av den flexibilitet på 0,83 av som fås från forskningslitteraturen (13,3 procent) och målgruppens storlek (48 100 fulla årsverken) fås en uppskattning²⁶ om arbetsinsatsen, enligt antal sysselsatta, skulle på medellång sikt öka med omkring 5 300 sysselsatta. Den del av sysselsättningsändringen som förkortar sjukfrånvaroperioder på över tre månader skulle också avspeglas som en bättre arbetslöshetsgrad i Statistikcentralens arbetskraftsundersökning. Med tanke på statistikföringen utgörs en del av konsekvensen av den ökande sysselsättningsgraden och en del av det ökade antalet arbetstimmar. Uppskattningsvis omkring 60 procent av sjukdagpenningdagarna hänför sig till förmånsperioder som är längre än tre månader.

Med tanke på de ekonomiska konsekvenserna är den statistiska definitionen dock inte av betydelse. Ekonomin i sin helhet drar nytta av en uppgång i arbetsinsatsvolymen, oberoende av om denna syns i alla statistiska indikatorer eller inte. En starkare arbetsinsats skulle stärka de offentliga finanserna på medellång sikt med omkring 22 800 euro per sysselsatt, det vill säga sammanlagt med omkring 120 miljoner euro.

Det är möjligt att ändringen har indirekta återverkningar genom ökande presenteeism och absenteeism. Sådana konsekvenser kan innebära till exempel att personer återgår till arbete, trots att det finns omständigheter som begränsar deras arbetsförmåga. Detta kan försvaga deras arbetsförmåga på längre sikt. Å andra sidan har tidigare återgång till arbetet, om arbetsförmågan

²⁵ Palme, M., & Persson, M. (2019): Sick pay insurance and sickness absence: some European cross-country observations and a review of previous research. *Journal of Economic Surveys*, 34.

²⁶ $0,83 \text{ (flexibilitet)} * 13,3 \% \text{ (ändring av ersättningsgraden)} * 48\,100 \text{ (sjukdagpenningar som årsverken)} = \text{ca } 5\,300$.

ger möjlighet till det, också positiva konsekvenser²⁷. Det är inte klart om de sammantagna konsekvenserna av detta är positiva eller negativa för dessa personers sysselsättning på längre sikt. Eftersom den aktuella gruppen är liten (5 300 personer) är dessa konsekvenser sannolikt dock inte betydande.

En försämring av rehabiliteringspenningen kan också leda till att incitamenten att delta i rehabilitering försvagas. Det saknas omfattande vetenskaplig information om orsakssambanden som skulle beskriva hur effektiv Folkpensionsanstaltens rehabilitering är. Däremot är det känt att till exempel arbetspensionsrehabiliteringen i Finland har relativt liten effekt (till exempel Leinonen et al. 2020²⁸). Följaktligen har denna mekanism sannolikt en relativt liten betydelse för sysselsättningen.

En del av besparingarna hänförs sig dessutom till arbetsgivarna via skyldigheten att betala lön för sjuktid. Denna konsekvens har uppskattats till cirka 58 miljoner euro. Utifrån utbudsflexibiliteten i arbetet enligt Huuskonen (2016)²⁹ innebär detta negativa sysselsättningskonsekvenser för omkring 300 sysselsatta i och med att efterfrågan på arbete minskar. Ökningen av arbetsgivarnas kostnader för sjuktid kan också uppmuntra arbetsgivarna att bättre ta hand om arbetsförmågan, men med beaktande av konsekvensens dimensionsklass är denna mekanism sannolikt av liten betydelse.

Dessutom är det möjligt att den ändring som sänker sjukdagpenningens belopp försvagar sysselsättningen för personer med nedsatt arbetsförmåga. Konsekvensen kan uppkomma om den mindre sjukdagpenning som ska betalas som ersättning för utbetalning av lön för en tid av arbetsförmåga till arbetsgivaren leder till att arbetsgivarna inte lika ofta som tidigare anställer en person med nedsatt arbetsförmåga. Konsekvensen har behandlats närmare i avsnitt 4.2.6.4 Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning.

4.2.3 Konsekvenser för privata hushåll

Kanaliseringslösningen

Skattebördan för löntagare och andra fysiska personer³⁰ skulle i princip förbli så gott som oförändrad efter den kanalisering som görs via sjukförsäkringen.³¹ Små skillnader uppkommer i beskattningen av förvärvsinkomster. Beskattningen av små löner lindras en aning, och beskattningen av väldigt höga löner skärps en aning.

Beskattningen av förmånstagare och pensionärer ändras inte.

²⁷ Se till exempel Viikari-Juntura E., Leinonen T., Virta L.J., Hiljanen I., Husgafvel-Pursiainen K., Autti-Rämö I., Rissanen P., Burdorf A., Solovieva S. (2019): Early part-time sick leave results in considerable savings in social security costs at national level: an analysis based on quasi-experiment in Finland. *Scandinavian Journal of Work Environment Health* 2019;45:203–8.

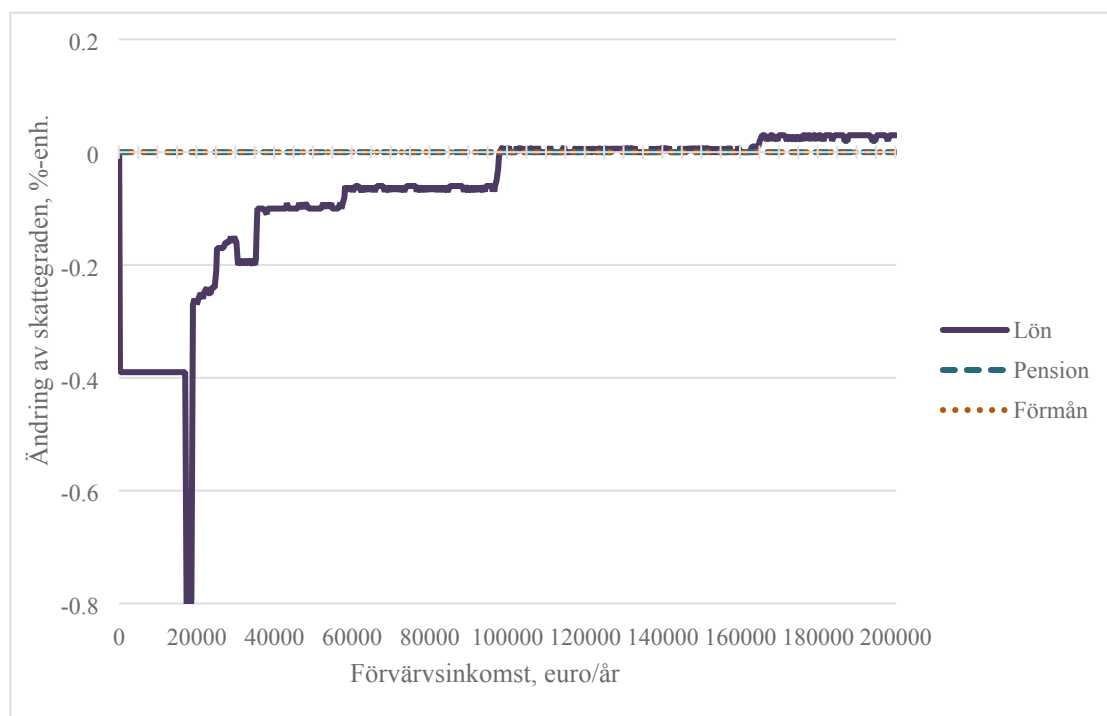
²⁸ Leinonen, T., Solovieva, S., Laaksonen, M., & Viikari-Juntura, E. (2020): Työeläkekuntoutukseen osallistuminen vaikutus työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen. *Duodecim* 2020;136:2173–82.

²⁹ Huuskonen, J. (2016): Considering potential bias in macro-estimates of the elasticity of labour demand. Background report for the Economic Policy Council.

³⁰ Avgiftsändringarnas konsekvenser för företagare har beskrivits i avsnitt 4.2.4.

³¹ På grund av skillnaderna i skattebasen för sjukvårdspremier och övriga premier för de försäkrade är det inte möjligt att genomföra ändringarna på ett sätt som är helt neutralt på personnivå.

Figur 7. Ändringen av skatte- och avgiftsbördan för de försäkrade på olika inkomstnivåer och med olika förvärvsinkomstslag som en följd av kanaliseringlösningen (2026) Källa: finansministeriet

I sitt utlåtande om utkastet till regeringsproposition har Institutet för hälsa och välfärd (THL) bedömt att konsekvenserna för privata hushåll överlag är neutrala. Konsekvenserna kan dock hänföra sig på lite olika sätt mot olika åldersgrupper och inkomstklasser beroende på de slutliga premieprocentsatserna.

Sjukdagpenning

En ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenningen på det föreslagna sättet skulle innebära att beloppet av sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning och rehabiliteringspenning sjunker på grund av sänkningen av inkomstgränsen och ändringen av ersättningsgraden för alla försäkrade vars årsinkomster överskrider 27 633 euro i 2024 års nivå. Propositionen har inte konsekvenser om årsinkomsterna underskrider 27 633 euro. I tabell 12 visas konsekvenserna av den föreslagna modellen på sjukdagpenningen på olika inkomstnivåer. Omfattningen på nedskärningen ökar såväl i euro som proportionellt då inkomstnivån stiger. Miniminivån på sjukdagpenningen berörs inte av propositionen.

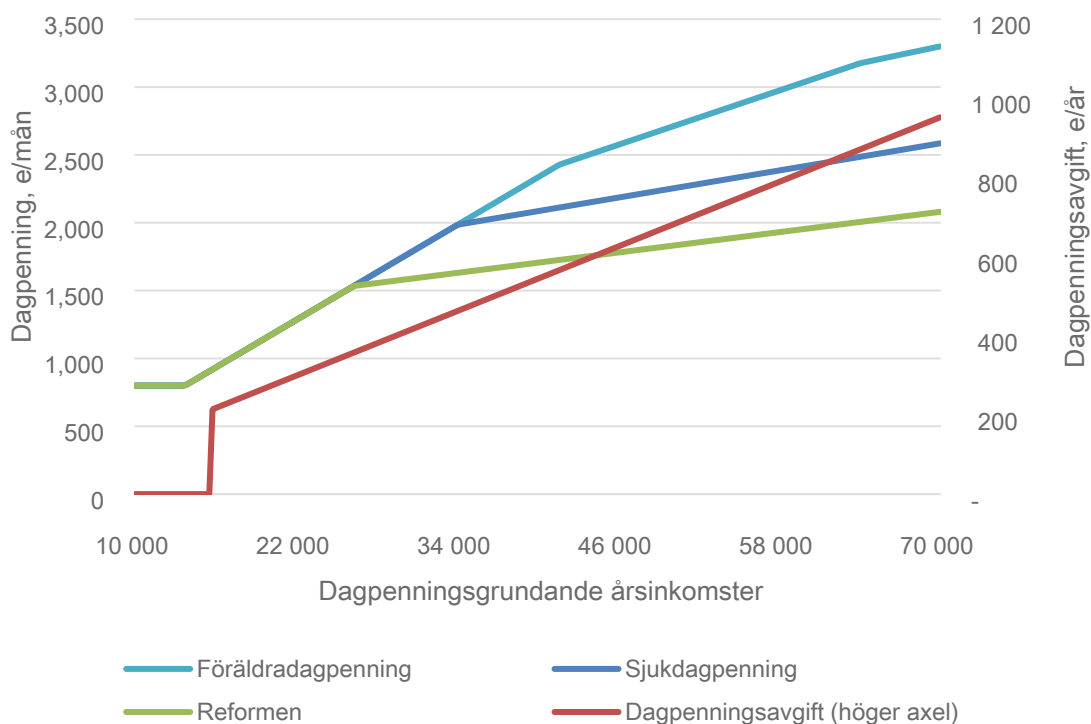
Tabell 12. Storleken på sjukdagpenningen med olika förmånsgrundande inkomster. Dagpenningen i nuläget och den föreslagna modellen. Källa: Folkpensionsanstalten.

Årsinkomst ³² , euro/år	Nuläge, euro/dag	Reformen, euro/dag	Förändring, euro/dag	Förändring, %
25 000	58,33	58,33	-	0 %
30 000	70,00	65,66	-4,34	-6 %
35 000	81,67	68,16	-13,51	-17 %
40 000	86,28	70,66	-15,62	-18 %
45 000	89,62	73,16	-16,45	-18 %
50 000	92,95	75,66	-17,29	-19 %
55 000	96,28	78,16	-18,12	-19 %
60 000	99,62	80,66	-18,95	-19 %
65 000	102,95	83,16	-19,79	-19 %
70 000	106,28	85,66	-20,62	-19 %
75 000	109,62	88,16	-21,45	-20 %
80 000	112,95	90,66	-22,29	-20 %
85 000	116,28	93,16	-23,12	-20 %
90 000	119,62	95,66	-23,95	-20 %
95 000	122,95	98,16	-24,79	-20 %
100 000	126,28	100,66	-25,62	-20 %

Figur 8 visar nivån på sjukdagpenningen på månadsnivå i nuläget, den föreslagna ändringen och beloppet av föräldradagpenning med samma inkomster som grund. Nedsänkningen av sjukdagpenningen minskar sjukdagpenningen med omkring 300–400 euro per månad för en medelinkomsttagare. Sjukdagpenningen och föräldradagpenningen var lika stora fram till år 2016. Den föreslagna ändringen av sjukdagpenningen påverkar inte föräldradagpenningarna, men figuren visar ändringen i sjukdagpenningen i förhållande till föräldradagpenningarna efter den första ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning.

³² Inkomstklassificeringen i tabellerna i regeringens proposition har gjorts efter avdrag av försäkringspremierna från årsinkomsterna.

Figur 8. Inverkan av ändringen av beräkningsformeln för dagpenningspremiens på beloppet av sjukdagpenningen på olika inkomstnivåer och sjukdagpenningens belopp på olika inkomstnivåer³³. Figuren är i 2023 års nivå. Källa: social- och hälsovårdsministeriet.

Det inbördes förhållandet mellan finansieringsansvaret och förmånsackumuleringen för en enskild försäkrad kallas ofta för försäkringsprincipen. Den föreslagna ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen minskar det inbördes förhållandet mellan finansieringsansvaret och förmånsackumuleringen för en enskilda löntagare. Låginkomsttagare betalar inte någon dagpenningspremie alls, men de får en sjukdagpenning på minst 31,99 euro per dag. Även för närvarande minskar det inbördes förhållandet mellan de utbetalda dagpenningspremierna och de mottagna förmånerna i de övre inkomstklasserna och de ändringar som föreslås i propositionen minskar ytterligare förhållandet mellan de utbetalda dagpenningspremierna och de mottagna förmånerna, i synnerhet i de högsta inkomstklasserna. Det finns dock inte alltid någon entydig grund för lösningarna för finansiering av socialförsäkringen och ändringar av finansieringsansvaret har genomförts också utifrån de finanspolitiska målen.

³³ De inkomster som ligger till grund för dagpenning och dagpenningspremie avviker från varandra, och utifrån figuren är det inte möjligt att dra en slutsats om hur mycket försäkringspremier som betalats av en person som får en dagpenning till ett visst belopp. Dagpenningspremien tas ut från bruttolönen. Från de dagpenningsgrundande löneinkomsterna görs ett avdrag för försäkringspremier och också till exempel förmånsbaserad inkomst räknas in i årsinkomsten.

Nedan i tabell 13 beskrivs konsekvenserna av ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen för de försäkrade. I kolumnen "euro/mottagare per år" beskrivs den genomsnittliga inverkan av ändringen av beräkningsformeln på beloppet av sjukdagpenningen som betalas till en försäkrad under året. Ändringarna av beräkningsformeln berör inte alla mottagarna av sjukdagpenning till minimibelopp eller försäkrade med en dagpenningsgrundande årsinkomst på under 27 633 euro i 2024 års nivå (tabellen har uppgjorts med data från år 2023 och i 2023 års nivå, då inkomstgränsen var 26 300 euro). Eftersom de genomsnittliga sjukdagpenningsperioderna är kortare i de övre inkomstklasserna, är andelen dagpenningar som betalas till de försäkrade i snitt lägre i de övre inkomstklasserna. Eftersom nedskärningen av dagpenningen dock är större med större inkomster, ökar också den genomsnittliga nedskärningen för de försäkrade i de övre inkomstklasserna.

Sjukdagpenningen är beskattningsbar inkomst. Nedskärningen av sjukdagpenningen minskar de beskattningsbara inkomsterna och följaktligen också skatteprocenten, varvid inverkan på nettointkomsterna för en mottagare av sjukdagpenning är mindre än de föreslagna bruttonedskärningarna.

Tabell 13. Sjukdagpenning år 2023, mottagare, dagar/mottagare och euro/dag enligt kön och inkomstklass och den genomsnittliga inverkan på det belopp som betalats till den försäkrade under året (betalningarna till arbetsgivaren ingår inte). Källa: Folkpensionsanstalten.

Inkomstklass	Mottagare	Dagar/mottagare	euro/dag	euro/mottagare per år (till de försäkrade)
Totalt	306 170	49	60,02	-149
Män	119 999	55	62,34	-238
Kvinnor	186 171	45	58,20	-91
0–26300	113 365	67	40,56	0
Män	39 708	77	39,61	0
Kvinnor	73 657	61	41,20	0
26300–35000	79 919	41	69,95	-158
Män	24 524	49	70,41	-269
Kvinnor	55 395	37	69,68	-108
35000–45000	60 384	38	81,27	-273
Män	26 281	45	81,30	-403
Kvinnor	34 103	33	81,23	-172
45000–55000	27 293	36	87,89	-257
Män	14 273	40	87,85	-338
Kvinnor	13 020	31	87,94	-168
55000–75000	17 795	35	96,40	-284
Män	10 712	37	96,40	-330
Kvinnor	7 083	32	96,39	-214
75000–95000	4 444	35	110,06	-342
Män	2 697	36	109,78	-379
Kvinnor	1 747	33	110,51	-286
95000–	3 051	36	137,86	-486
Män	1 829	38	138,63	-537
Kvinnor	1 222	33	136,55	-410

Enligt Folkpensionsanstaltens registeruppgifter är det sällsynt att dessa mottagare av sjukdagpenning även får allmänt bostadsbidrag och utkomststöd, och därmed förväntas endast en liten ökning av behovet av bostadsbidrag och utkomststöd. Enligt information från Folkpensionsanstalten har 1 600 mottagare av sjukdagpenningen, som skulle påverkas av den föreslagna nedskärningen av sjukdagpenning, fått grundläggande utkomststöd år 2023, och antalet nya mottagare av utkomststöd beräknas uppgå till omkring 600 mottagare. Enligt uppskattning ökar kostnaderna för det grundläggande utkomststödet med omkring 0,5 miljoner euro i och med ändringarna. Utgiftsökningen på grund av de nya mottagarna skulle vara 0,1 miljoner euro av ovan nämnda belopp, medan ökningen i de nuvarande mottagarnas utkomststöd skulle vara 0,4 miljoner euro.

Antalet mottagare av allmänt bostadsbidrag beräknas öka med omkring 800 personer på grund av sänkningen av sjukdagpenningen, och kostnaderna för bidraget beräknas öka med omkring 0,6 miljoner euro.

I sitt utlåtande om utkastet till regeringspropositionen konstaterar Institutet för hälsa och välfärd (THL) att nedskärningen av sjukdagpenningen har just inga konsekvenser för beloppet av bostadsbidrag och utkomststöd, enligt en uppskattning som gjorts med SISU-modellen.

Konsekvenserna av ändringen bedöms hänföra sig mer till de yrkesgrupper där incidenstalet är högre. Enligt Statistikcentralens arbetsmarknadsundersökning förekom det mest sjukfrånvaron år 2022 i till exempel social- och hälsovårdsbranschen, byggsektorn, småbarnspedagogiken och i servicebranscherna³⁴.

Eftersom unga personer oftare än genomsnittet får dagpenning till minimibelopp eller i övrigt utifrån låga inkomster, bedöms konsekvenserna för unga personer i snitt vara mindre än för äldre personer. Ändringen har en relativt liten inverkan på den genomsnittliga dagpenningen för personer under 25 år. De genomsnittliga konsekvenserna för beloppet av dagpenningen för personer över 35 år ligger mer eller mindre på samma nivå i alla åldersgrupper. De genomsnittliga dagpenningsperioderna är dock längre i de äldre åldersklasserna, varvid nedskärningen i snitt riktar sig mer mot dem och deras arbetsgivare. Ändringens konsekvenser efter åldersgrupp och kön framgår av tabell 19 i avsnittet 4.2.6.2 Konsekvenser för likabehandlingen och jämställdheten mellan könen.

Tabell 14 beskriver mottagarna av sjukdagpenning och inverkan av nedskärningen på den genomsnittliga förmånen enligt välfärdsområde. Det finns enbart små skillnader i ändringens genomsnittliga inverkan enligt välfärdsområde.

Tabell 14. Sjukdagpenning år 2023, mottagare, dagar/mottagare, euro/dag och genomsnittlig förändring i dagpenningen enligt välfärdsområde. Källa: Folkpensionsanstalten.

Välfärdsområde	Mottagare	dag/mottagare	euro/dag	Reformen
Totalt	306 170	49	60,02	-11 %
Åland	1 746	47	67,17	-13 %
Södra Karelen	6 528	48	60,75	-11 %
Södra Österbotten	11 254	51	60,42	-10 %
Södra Savolax	7 048	50	59,63	-10 %
Helsingfors	27 919	44	61,50	-11 %

³⁴ Statistikcentralen (2023) Yhden ja kahden päivän sairauspoissaolot yleisiä, finns på adressen: <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/yhden-ja-kahden-paivan-sairauspoissaolot-yleisia/>

Välfärdsområde	Mottagare	dag/mottagare	euro/dag	Reformen
Östra Nyland	5 278	44	64,35	-12 %
Kajanaland	4 404	55	58,15	-10 %
Egentliga Tavastland	9 876	51	60,45	-11 %
Mellersta Österbotten	4 066	50	59,23	-10 %
Mellersta Finland	15 564	50	58,03	-10 %
Mellersta Nyland	11 064	45	64,76	-12 %
Kymmenedalen	10 159	50	61,52	-11 %
Lappland	10 937	54	59,73	-10 %
Västra Nyland	21 141	45	62,90	-12 %
Birkaland	32 249	48	58,50	-10 %
Österbotten	9 635	46	61,01	-11 %
Norra Karelen	9 149	52	59,00	-10 %
Norra Österbotten	25 171	53	58,68	-10 %
Norra Savolax	15 924	51	58,61	-10 %
Päijänne-Tavastland	10 978	52	59,54	-10 %
Satakunta	12 608	50	59,24	-10 %
Vanda och Kervo	14 087	46	60,16	-11 %
Egentliga Finland	28 296	51	58,97	-10 %
Okänd	1 089	42	61,60	-12 %

Granskat enligt sjukdomshuvudgrupp (tabell 15) betalas sjukdagpenning kvantitativt sett mest med diagnoserna Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar och Sjukdomar i muskuloskeletala systemet och bindväven. Inverkan på den genomsnittliga sjukdagpenningen är största i grupperna C00–D48 Tumörer och H00–H59 Sjukdomar i ögat och närliggande organ. I gruppen Tumörer är de genomsnittliga dagpenningsperioderna också längst, varvid inverkan av nedskärningen i euro är störst i denna grupp. Inverkan på medeldagpenningen är minst i gruppen Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar. Detta förklaras sannolikt av den yngre åldersfördelningen bland mottagarna.

Tabell 15. Sjukdagpenning år 2023, mottagare, dagar/mottagare, euro/dag och genomsnittlig förändring i dagpenningen enligt sjukdomshuvudgrupp. Källa: Folkpensionsanstalten.

Sjukdomshuvudgrupp	Mottagare	dag/mottagare	euro/dag	Reformen
Totalt	306 170	49	60,02	-11 %
A00–B99 Vissa infektionssjukdomar och parasitsjukdomar	3 455	18	65,07	-12 %
C00–D48 Tumörer	14 235	66	67,39	-13 %
D50–D89 Sjukdomar i blod och blodbildande organ samt vissa rubbningar i immunsystemet	810	39	63,31	-11 %
E00–E90 Endokrina sjukdomar, nutritions-rubbningar och ämnesomsättningssjukdomar	3 852	34	56,65	-9 %
F00–F99 Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar	100 704	54	54,33	-9 %
G00–G99 Sjukdomar i nervsystemet	16 875	49	61,83	-11 %

Sjukdomshuvudgrupp	Mottagare	dag/mottagare	euro/dag	Reformen
H00–H59 Sjukdomar i ögat och närliggande organ	5 795	21	69,06	-13 %
H60–H95 Sjukdomar i örat och mastoidut-skottet	1 598	23	64,70	-12 %
I00–I99 Cirkulationsorganens sjukdomar	10 945	60	64,30	-12 %
J00–J99 Andningsorganens sjukdomar	16 112	14	63,37	-11 %
K00–K93 Matsmältningsorganens sjukdomar	13 110	20	65,46	-12 %
L00–L99 Hudens och underhudens sjukdomar	3 273	29	56,04	-10 %
M00–M99 Sjukdomar i muskuloskeletala systemet och bindväven	78 434	48	63,35	-11 %
Andra huvudgrupper (P00–P96, Q00–Q99, V01–Y98, Z00–ZBB, U00–U99)	6 826	23	62,80	-11 %
N00–N99 Sjukdomar i urin- och könsorganen	5 553	19	65,51	-11 %
O00–O99 Gravitet, förlossning och barn-sängstid	7 818	22	62,93	-10 %
R00–R99 Symtom, sjukdomstecken och onormala kliniska fynd och laboratoriefynd som ej klassificeras på annan plats	8 293	28	64,60	-12 %
S00–T98 Skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker	43 166	37	63,40	-12 %

Konsekvenser av ändringarna av beräkningsformeln för sjukdagpenning för rehabiliteringspenningen

Ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen påverkar också beräkningen av rehabiliteringspenning. Enligt Folkpensionsanstaltens registeruppgifter påverkar ändringen omkring 14 400 (26 %) mottagare av rehabiliteringspenning. Ändringen av beräkningsformeln har konsekvenser för omkring 0,2 miljoner rehabiliteringspenningdagar, vilket är omkring tre procent av alla dagar som ersatts med rehabiliteringspenning. För de personer som ändringen påverkar, betalas rehabiliteringspenning i snitt för 14 dagar och i snitt minskar rehabiliteringspenningen för dem med 7,30 euro per dag. Tabell 16 visar inverkan av ändringen enligt inkomstklass och tabell 17 inverkan enligt åldersgrupp och kön.

Tabell 16. Mottagare av rehabiliteringspenning, som påverkas av nedskärningen av sjukdagpenningen och den genomsnittliga inverkan på rehabiliteringspenningen enligt inkomstklass. Källa: Folkpensionsanstalten.

Inkomstklass	Mottagare	dag/mottagare	Ändring, euro/dag
25 000–30 000	2 718	22	-1,89

30 000–35 000	3 433	16	-7,17
35 000–40 000	2 650	13	-9,61
40 000–45 000	1 870	10	-10,18
45 000–50 000	1 310	10	-10,71
50 000–55 000	912	11	-11,28
55 000–60 000	566	9	-11,83
60 000–65 000	333	11	-12,35
65 000–70 000	213	11	-12,93
70 000–75 000	156	10	-13,45
75 000–80 000	108	10	-14,04
80 000–85 000	73	6	-14,56
85 000–90 000	40	14	-15,01
90 000–95 000	36	13	-15,71
95 000–100 000	28	10	-16,22
100 000-	107	18	-18,65

Tabell 17. Mottagare av rehabiliteringspenning, som påverkas av nedskärningen av sjukdagpenningen och den genomsnittliga inverkan på rehabiliteringspenningen enligt åldersgrupp och kön. Källa: Folkpensionsanstalten.

Åldersgrupp	Kön	Mottagare	dag/mottagare	Ändring, euro/dag
20–24	Män	24	123	-6,45
20–24	Kvinna	28	104	-4,51
25–29	Män	100	83	-7,11
25–29	Kvinna	136	78	-3,66
30–34	Män	246	41	-7,33
30–34	Kvinna	377	33	-5,48
35–39	Män	512	22	-8,93
35–39	Kvinna	710	21	-6,46
40–44	Män	627	21	-8,71
40–44	Kvinna	1087	13	-6,19
45–49	Män	637	14	-8,58
45–49	Kvinna	1378	12	-7,09
50–54	Män	687	13	-8,14
50–54	Kvinna	1662	11	-7,28
55–59	Män	910	11	-8,82
55–59	Kvinna	2432	9	-7,74
60–64	Män	694	9	-9,49
60–64	Kvinna	2073	8	-7,92
65–69	Män	29	7	-10,46
65–69	Kvinna	67	6	-9,83

I fråga om beloppet av rehabiliteringspenningen bör det konstateras att beräkningsregeln för rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering försvagats så sent som genom den ändring som trädde i kraft den 1 januari 2024. Konsekvenserna av ändringen för utkomsten för personer utan anknytning till arbetslivet, deras deltagande i rehabilitering och ansökan om sjukpension har inte kunnat följas upp eller bedömas på ett övergripande sätt.

I en situation där en försäkrad på samma gång uppfyller villkoren för flera dagpenningförmåner, kan sänkningen av sjukdagpenningens nivå påverka viljan att ansöka om sjukdagpenning. Till exempel i en situation där en förälder är berättigad till både specialvårdpenning och sjukdagpenning (till exempel då en förälder som sköter ett svårt sjukt barn insjuknar själv och är arbetsoförmögen enligt definitionen i sjukförsäkringslagen), kan föräldern hellre vilja ansöka om specialvårdpenning, eftersom ersättningen för inkomstbortfallet är bättre i denna förmån. En motsvarande situation kan uppkomma också då en förälder är berättigad till såväl föräldradagpenning som sjukdagpenning (till exempel medan en förälder insjuknar medan han eller hon får föräldradagpenning och är arbetsoförmögen enligt definitionen i sjukförsäkringslagen). Eftersom föräldradagpenningens nivå är högre än sjukdagpenningens, kan föräldern låta bli att ansöka om sjukdagpenning. I ovan beskrivna situationer löper maximibetalningsdagarna för föräldradagpenning och specialvårdpenning. Å andra sidan motsvarar ovan beskrivna situation också den nuvarande lagstiftningen, då nivån på sjukdagpenningen är lägre än nivån på föräldradagpenning och specialvårdpenning.

Den försämrade ersättningsnivån för sjukdagpenning kan inverka på så sätt att klienter med långvarig arbetsoförmåga eller risk för sådan ansöker om sjukpension i ett tidigare skede. Detta gäller i synnerhet klienter med högre inkomstnivå. Enligt Folkpensionsanstaltens bedömning kommer andelen sjukpensionerade eller procenttalet för förkastade ansökningar om sjukpension att öka ytterligare. I situationer med långvarig arbetsoförmåga är inte heller rehabilitering nödvändigtvis det ekonomiskt lönsammare alternativet för personen, eftersom nivån på rehabiliteringspenningen också sjunker.

En lägre nivå på ersättningen för inkomstbortfallet kan leda till att personer som får sjukdagpenning återgår till arbetet tidigare än vad som varit fallet tidigare. Detta kan ha konsekvenser för klientens hälsa och återhämtning.

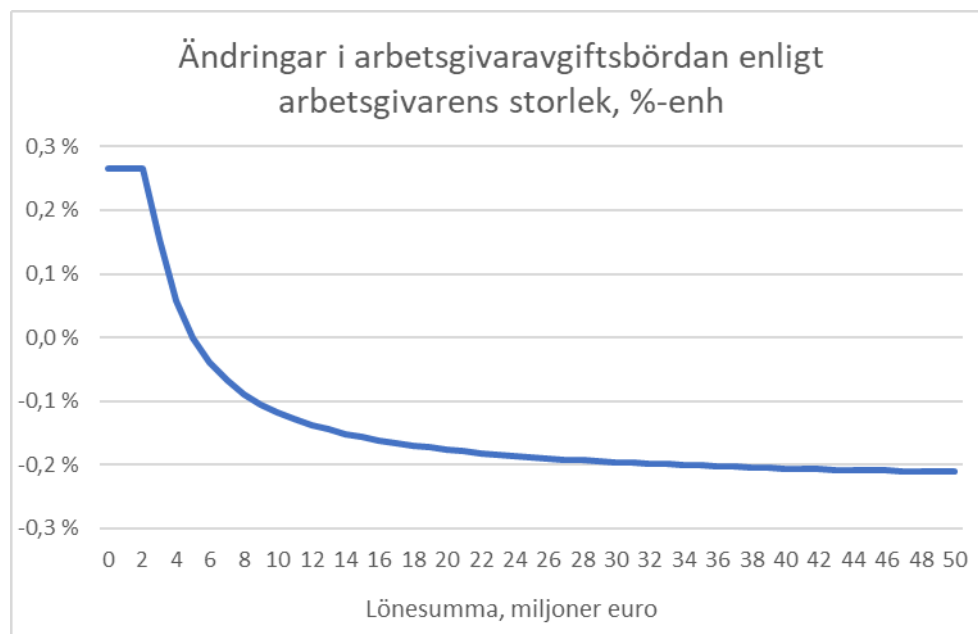
4.2.4 Konsekvenser för företag och andra arbetsgivare

Kanaliseringslösningen

De ändringar som föreslagits i denna proposition i fråga om finansieringsansvaren för sjukförsäkringen ökar arbetsgivarnas avgiftsbörda. När man ser på kanaliseringlösningen som helhet (inkl. arbetsgivarens arbetslöshetspremie, avgiftsansvaren i fråga om sjukförsäkringen och ändringarna i skattebördan) kommer arbetsgivarnas avgiftsbörda i genomsnitt inte att förändras jämfört med 2023 som en följd av åtgärderna. Trots det uppstår det små skillnader mellan olika arbetsgivares skatte- och avgiftsbörda beroende på arbetsgivarens lönesumma. Eftersom arbetsgivarens arbetslöshetsförsäkringspremie är graderad men sjukförsäkringsavgiften inte är det, leder kanaliseringen till en liten uppgång i arbetsgivaravgiftsbördan för små arbetsgivare och en liten nedgång i arbetsgivaravgifterna för arbetsgivare med de största lönesummorna.

Enligt uppskattning ökar kanaliseringlösningen arbetsgivaravgiftsbördan för små arbetsgivare (lönesumma under 2,3 miljoner euro per år) med omkring 0,27 procentenheter i förhållande till lönesumman. Det handlar om arbetsgivare som sysselsätter uppskattningsvis under 50 personer. Uppgången i arbetsgivaravgifterna för arbetstagare som sysselsätter 50–100 personer (lönesumma på 2,3–5 miljoner euro) skulle vara uppskattningsvis 0,27–0 procentenheter. I fråga om arbetsgivare som sysselsätter över 100 personer (lönesumma på över 5 miljoner euro per år) beräknas arbetsgivaravgifterna minska gradvis i takt med att lönesumman växer. Enligt uppskattning är minskningen maximalt omkring 0,23 procentenheter, om arbetsgivarens lönesumma är över 150 miljoner euro per år (arbetsgivare som sysselsätter över 3 300 personer).

Figur 9. Ändringar i arbetsgivaravgiftsbördan enligt arbetsgivarens storlek (%). Källa: finansministeriet

Enligt finansministeriets uppskattning är socialskyddsavgifterna för privata arbetsgivare i snitt 19,95 procent av lönesumman år 2024. Följaktligen kommer en höjning av avgiften för små arbetsgivare med 0,27 procentenheter att innebära en uppgång på omkring 1,3–1,4 procent i arbetsgivaravgiftsbördan och en uppgång på omkring 0,2 procent i arbetsgivarkostnaderna (lön och obligatoriska socialskyddsavgifter). I fråga om en medellöntagare innebär detta en uppgång på omkring 10 euro i en liten arbetsgivares arbetsgivaravgifter per månad.

Utifrån Statistikcentralens struktur- och bokslutsstatistik över företag finns det kvantitativt sett mest små företag. Alla dessa företag är dock inte arbetsgivarföretag. Enligt mängden årsverken finns omkring 54 procent av årsverkerna i företag med under 100 anställda och resten i större företag än detta.

Tabell 18. Antal företag och totala antalet årsverken per företagsklass enligt personalstyrka år 2022. Källa: Statistikcentralen.

Personalens storleksklass	Företag		Personal, årsverke	
	Antal	%	Tusen	%
Totalt	571 742	100	1 498	100
0–4	533 811	93,4	219	14,6
5–9	17 728	3,1	115	7,7
10–19	10 021	1,8	134	9
20–49	6 380	1,1	191	12,8
50–99	2 106	0,4	146	9,8
100–249	1 027	0,2	156	10,4

250–499	369	0,1	126	8,4
500–999	176	0	124	8,3
1 000–	124	0	286	19,1

Kommunerna och välfärdsområdena är i regel stora arbetsgivare, varför deras arbetsgivaravgiftsbörda skulle minska en aning i och med helhetslösningen för kanaliseringen. I fråga om välfärdsområdena skulle nedgången på i snitt omkring 0,23 procentenheter i arbetsgivaravgifterna beaktas mer eller mindre i samma förhållande i form av nedgången i deras statsfinansiering via välfärdsområdesindex. Den genomsnittliga nedgången i arbetsgivaravgifterna för kommunala arbetstagare med omkring 0,18 procentenheter skulle minska kommunernas utgifter och följaktligen stärka kommunekonomin. Ekonomin skulle dock inte stärkas i helt samma utsträckning, eftersom sänkningen av arbetsgivaravgifterna minskar de statsandelar som kommunerna får. År 2025 uppskattas statsandelsprocenten för kommunernas basservice vara omkring 25 %, vilket på det stora hela beskriver den andel av nedgången i kommunernas arbetsgivaravgifter som är till fördel för staten. Enligt uppskattning är kommunernas lönesumma år 2025 så gott som 10 miljarder euro, varvid kommunernas arbetsgivaravgifter minskar med omkring 18 miljoner euro och efter ändringen av statsandelen skulle kommunekonomin stärkas med omkring 13 miljoner euro. Propositionens konsekvenser för kommunerna och välfärdsområdena har beskrivits i sin helhet i avsnitt 4.2.1.

På samma sätt som för små arbetsgivare skärps skatte- och avgiftsbördan för FöPL-försäkrade företagare en aning till följd av kanaliseringen. Företagarna betalar inte någon arbetslöshetsförsäkringspremie, och de drar följaktligen inte fördel av att den sjunker. Som en del av kanaliseringen skulle företagarnas sjukvårdsförsäkringspremie stiga och företagarnas dagpenningssumma sjunka.³⁵ Följaktligen ökar de avgiftsändringar som föreslagits i denna proposition skatte- och avgiftsbördan med omkring 0,2 procentenheter för företagarna. Enligt information från Pensionsskyddscentralen var medianen för företagarnas FöPL-arbetsinkomster 17 610 euro år 2023.³⁶ Det kan uppskattas att de föreslagna ändringarna ökar avgiftsbördan för en medelföretagare med omkring 3 euro per månad. Den kanaliseringslösning som genomfördes i början av år 2024 skärpte därtill också beskattningen av förvärvsinkomsterna för företagare en aning. Uppgången i avgiftsbördan för företagarna är uppskattningsvis omkring 7 miljoner euro.

Ändringarna av finansieringsansvaret i anknytning till lösningen för kanaliseringen av besparingarna i socialskyddsfonderna medför varken nya uppgifter eller nya skyldigheter för företagen eller en minskning av de nämnda uppgifterna eller skyldigheterna, varför ändringarna inte bedöms påverka företagens administrativa börda.

Sjukdagpenning

Med undantag för utkomsten för de försäkrade riktas den föreslagna besparingen i sjukdagpenningen i betydande utsträckning också på ersättningarna till arbetsgivarna för den tid då en arbetsgivare betalar lön för sjuktid. Besparingen har inte konsekvenser för

³⁵ Den lagstadgade pensionsavgiften och arbetslöshetsförsäkringspremien är helt avdragbara i beskattningen av förvärvsinkomst. Sjukförsäkringens dagpenningssumma är också avdragbar, men sjukförsäkringens sjukvårdspremie är inte avdragbar i beskattningen.

³⁶ Målet med den FöPL-arbetsinkomstreform som trädde i kraft i början av år 2023 var att företagarnas FöPL-arbetsinkomster bättre ska motsvara företagarens faktiska arbetsinsats, vilket enligt konsekvensbedömningarna ökar de genomsnittliga FöPL-arbetsinkomsterna också under kommande år, eftersom övergångstiden för reformen är flera år.

arbetsgivares sjukförsäkringsavgift via kanaliseringen. Med andra ord försvagar reformen kalkylmässigt den ekonomiska ställningen för arbetsgivare till det belopp som ersättningen sänks, då beteendekonsekvenserna inte beaktas. Detta gäller också för arbetsgivare inom den offentliga sektorn.

Den föreslagna ändringen har inte direkta konsekvenser för kommunernas och välfärdsområdenas finansiering, eftersom enbart utvecklingen för arbetsgivarnas socialskyddsavgifter beaktas i statsandelsindex och välfärdsområdesindex och reformen påverkar inte dessa. Det handlar inte heller om en ändring av kommunernas eller välfärdsområdenas lagstadgade uppgifter, varför reformen inte beaktas som en omständighet som höjer finansieringen. Följaktligen försvagar nedgången i de mottagna ersättningarna finansieringsbalansen för kommunerna och välfärdsområdena och skapar ett tryck för dem att anpassa deras verksamhet på ett sätt som motsvarar nedgången i ersättningarna. Samma fenomen gäller också för andra enheter i den offentliga sektorn, såsom statens ämbetsverk och inrättningar. Senare skulle inverkan av reformen beaktas i revideringen av kommunernas kostnadsfördelning och den retroaktiva revideringen av välfärdsområdenas finansiering enligt den egna vikten. Propositionens konsekvenser för kommunerna och välfärdsområdena har beskrivits i sin helhet i avsnitt 4.2.1.

Ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning och den utgiftsbesparing som den genererar handlar inte om nya uppgifter som tilldelas för företagen eller nya skyldigheter för dem eller en minskning av de nämnda uppgifterna eller skyldigheterna, varför ändringarna enligt bedömning inte påverkar företagens administrativa börda.

4.2.5 Konsekvenser för myndigheterna

De föreslagna ändringarna av sjukdagpenningen har konsekvenser för Folkpensionsanstaltens arbetsbörda. Ändringarna i beräkningsformeln för sjukdagpenningen kräver ändringar i Folkpensionsanstaltens system. Folkpensionsanstalten har därtill bedömt att den i propositionen föreslagna ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning kan uppmuntra klienterna till att i hopp om ekonomisk kompensation ansöka om alternativa förmåner, även om villkoren för de alternativa förmånerna inte uppfylls. Detta skulle öka arbetsmängderna för Folkpensionsanstaltens handläggare. Det är möjligt att förebygga en eventuell ökning av arbetsbördan med kommunikation, som också orsakar extra arbete. Enligt Folkpensionsanstaltens egen uppskattning kan anstalten dock verkställa ändringarna inom den föreslagna tidsplanen.

Om ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning ökar ansökningarna av alternativa förmåner, kan detta också påverka antalet ansökningar till arbetspensionsanstalterna.

Eftersom sjukförsäkringspremierna tas ut i samband med beskattningen, har ändringarna av försäkringspremierna konsekvenser för Skatteförvaltningen. För att starta skattekortproduktionen behöver Skatteförvaltningen information om ändringen av försäkringspremierna i ett tillräckligt tidigt skede, vilket år 2024 betyder mitten av november. I fråga om sjukförsäkringspremierna orsakar lagändringen uppdateringsbehov i Skatteförvaltningens informationssystem, beslut och anvisningar. Enligt Skatteförvaltningens uppskattning motsvarar arbetsmängden dock arbetsmängden under tidigare år.

4.2.6 Andra samhällseliga konsekvenser

4.2.6.1 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. I 2 mom. i samma paragraf föreskrivs det att var och en genom lag ska garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare.

Förslaget om sjukdagpenningens belopp i propositionen (ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenningen) påverkar utkomsten för personer som anses vara arbetsförmögna och som tjänar över 27 633 euro per år under arbetsförmögenheten. Ändringen av beräkningsformeln gäller följaktligen inte för personer med de lägsta inkomsterna och inte mottagare av en dagpenningförmån till minimibelopp. Ändringen av beräkningsformeln påverkar inte heller situationen för de förmånstagare som får sjukdagpenning eller en annan förmån som räknas med beräkningsformeln för sjukdagpenning utifrån en helt annan förmån³⁷. Följaktligen bedöms ändringen inte ha konsekvenser för situationen för mottagare av sjukdagpenning eller rehabiliteringspenning i den allra svagaste ställningen.

En förmån som är lägre än tidigare kan dock försvaga förmågan för en mottagare av sjukdagpenning att med sjukdagpenningen hantera kostnaderna för boende enligt 19 § 4 mom. i grundlagen. För en del i målgruppen kan ändringarna öka mottagandet av utkomststöd, som är det skydd som ges i sista hand enligt 19 § 1 mom. i grundlagen och likaså kan ändringarna öka mottagandet av bostadsbidraget. I sin utlåtandepraxis har grundlagsutskottet ansett att rätten till en orsaksbaserad förmån enligt 19 § 2 mom. i grundlagen, till exempel sjukdagpenning, är det primära alternativet i förhållande till tryggheten av den oundgängliga försörjningen enligt 1 mom.

Enligt Folkpensionsanstaltens registeruppgifter är det dock sällsynt att allmänt bostadsbidrag och utkomststöd fås av personer med årsinkomster över 27 633 euro, och en ökning av behovet av allmänt bostadsbidrag och utkomststöd har uppskattats vara liten: såsom konstaterats ovan i samband med de konsekvenser som hänför sig till de offentliga finanserna har det uppskattats att 1 600 mottagare av sjukdagpenning som skulle påverkas av nedskärningen av dagpenningen har fått utkomststöd år 2023 och antalet nya mottagare har uppskattats vara omkring 600. I fråga om det allmänna bostadsbidraget har det uppskattats att ändringen kan öka antalet mottagare av bostadsbidrag med 800 personer.

Jämfört med nuläget, försvagas förmågan att stå för hälso- och sjukvårdsrelaterade kostnader (klientavgifter, läkemedels- och resekostnader) på grund av sänkningen av sjukdagpenningen som för personer som tjänar över 27 633 euro per år och som anses vara arbetsförmögna. Likaså försämrar sänkningen av sjukdagpenningen förmågan för en mottagare av sjukdagpenning att svara för vården om ett barn enligt 19 § 3 mom. i grundlagen.

De föreslagna ändringarna av sjukdagpenningen har i regel inte konsekvenser för pensionstillväxten. Pension kumuleras under sjukdagpenningstiden enligt den årsinkomst som ligger till grund för dagpenningen. Årsinkomsten kan innehålla inkomst som baserar sig på en

³⁷ En förmånsbaserad inkomst som betalats till exempel utifrån en arbetslöshetsförmån under hela granskningsperioden har beaktats som inkomst för förmånstagaren i årsinkomsten.

förmån och som i och med denna ändring kan bli större än före nedskärningen. Med andra ord har propositionen inte en försvagande konsekvens för utkomsten under ålderdomen.

4.2.6.2 Konsekvenser för likabehandlingen och jämställdheten mellan könen

Bestämmelserna om fastställandet av dagpenningförmånerna är neutrala i förhållande till personens ålder, yrke, boendeort, kön eller andra skillnader mellan enskilda personer och de föreslagna lagändringarna hänför sig enhetligt till alla mottagare av dagpenning, vars inkomster enligt 11 kap. 1 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen är 27 633 euro eller mer per år.

På basis av en bedömning utifrån Folkpensionsanstaltens registermaterial från år 2023 påverkar ändringarna av beräkningsformeln årligen omkring 193 000 mottagare av egentlig sjukdagpenning, av vilka uppskattningsvis 80 000 (41 %) är män och 113 000 (59 %) är kvinnor. Räknat utifrån materialet från år 2023, med beaktande av alla utbetalda sjukdagpenningar, uppskattas att den genomsnittliga sjukdagpenningen minskar med 6,33 euro per dag, med 7,45 euro per dag för män och med 5,45, euro per dag för kvinnor. Bland dem som påverkas av ändringen, det vill säga personer som tjänar 27 633 euro eller mer, minskar dagpenningen mer än i genomsnitt, det vill säga med omkring 12,51 euro per dag, med 13,61 euro per dag för män och med 11,51 euro per dag för kvinnor.

Ändringen av beräkningsformeln påverkar med andra ord fler kvinnor än män, men en granskning av ändringen per dag visar att inverkan är större för män än för kvinnor. I synnerhet med tanke på jämställdheten mellan könen kan det bedömas att konsekvensernas inriktning, utifrån en granskning av ändringarna i de förmånerna per dag, åtminstone delvis har en koppling till den kraftigt könssegregerade arbetsmarknaden, det vill säga inom vilka branscher de könen företrädesvis sysselsätts samt löneskillnaderna mellan olika branscher.

Sjukdagpenningsperioderna för män är därtill i snitt längre än för kvinnor, varigenom beloppet av den sänkning som orsakas av ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning därför är i snitt högre för män än för kvinnor. Under ett år innebär detta en genomsnittlig minskning på omkring 497 euro jämfört med nuläget, 615 euro för män och 413 euro för kvinnor.

En granskning av ändringarna i förhållande till åldern på mottagarna av sjukdagpenning, visar att ändringen i nivån på dagpenningen hänför sig i mindre utsträckning till unga förmånsmottagare. Bakgrunden till detta utgörs av skillnader som gäller sysselsättningen och lönenivån i de unga åldersklasserna. De regionala skillnaderna i konsekvenserna för mottagarna av sjukdagpenning är relativt små.

En granskning av konsekvenserna av sänkningen av sjukdagpenningsbeloppet mellan olika grupper av arbetstagare visar att ändringen påverkar utkomsten i mindre grad för arbetstagare vars arbetsgivare betalar lön för sjuktid vid arbetsoförmåga också efter självrisktiden för sjukdagpenning enligt arbetsavtalslagen. Utbetalning av lön som överskrider skyldigheten att betala lön enligt arbetsavtalslagen överenskomms i kollektiv- och tjänstekollektivavtalen, som löntagarna och arbetsgivarföreträdarna förhandlar sinsemellan om. Skillnaderna i konsekvenserna mellan de olika arbetstagargrupperna beror inte på konsekvensen av förslaget till ändring av dagpenningförmånens belopp för utkomsten för arbetstagare med olika ställningar. I den utsträckning som sjukdagpenning betalas till arbetsgivaren som ersättning för lön för sjuktid som arbetsgivaren betalat, hänför sig konsekvensen till arbetsgivaren. Om arbetsgivarens bransch är uttryckligen mans- eller kvinnodominerad, kan konsekvenserna av nedskärningen av sjukdagpenningen ackumuleras.

Tabell 19. Sjukdagpenning år 2023, mottagare, dagar/mottagare, euro/dag och genomsnittliga konsekvenser för dagpenningen enligt åldersgrupp och kön. Källa: Folkpensionsanstalten.

Åldersgrupp	Mottagare	dag/mottagare	euro/dag	Reformen
Totalt	306 170	49	60,02	-11 %
Män	119 999	55	62,34	-12 %
Kvinnor	186 171	45	58,20	-9 %
16–19	3 520	64	32,95	0 %
Män	1 305	62	32,94	0 %
Kvinnor	2 215	65	32,96	0 %
20–24	18 079	52	39,55	-3 %
Män	6 753	56	40,09	-3 %
Kvinnor	11 326	50	39,19	-2 %
25–29	26 203	43	50,38	-7 %
Män	9 434	49	51,13	-8 %
Kvinnor	16 769	40	49,87	-6 %
30–34	31 002	41	57,43	-9 %
Män	11 287	46	58,42	-10 %
Kvinnor	19 715	38	56,75	-8 %
35–39	30 627	42	60,79	-10 %
Män	11 529	46	62,33	-12 %
Kvinnor	19 098	40	59,72	-9 %
40–44	32 509	44	63,06	-11 %
Män	12 596	47	65,02	-13 %
Kvinnor	19 913	42	61,66	-10 %
45–49	33 841	45	65,08	-12 %
Män	13 100	49	67,26	-13 %
Kvinnor	20 741	42	63,46	-11 %
50–54	35 377	49	64,42	-12 %
Män	13 953	55	66,38	-13 %
Kvinnor	21 424	45	62,85	-11 %
55–59	46 255	55	64,20	-12 %
Män	19 396	62	66,36	-13 %
Kvinnor	26 859	49	62,23	-11 %
60–64	45 004	63	62,97	-11 %
Män	18 922	71	66,48	-13 %
Kvinnor	26 082	57	59,79	-10 %
65–67	3 753	41	60,22	-12 %
Män	1 724	47	58,28	-12 %
Kvinnor	2 029	36	62,32	-12 %

Enligt Folkpensionsanstaltens registeruppgifter påverkar ändringen omkring 14 400 (26 %) mottagare av rehabiliteringspenning, av vilka omkring 10 000 är kvinnor och 4 400 män. För de mottagare av rehabiliteringspenning som påverkas av ändringen redogörs enligt åldersgrupp och kön i avsnittet 4.2.3 Konsekvenser för privata hushåll i propositionen.

Besparingarna i sjukdagpenningen kan inverka på beloppet av föräldradagpenningen i situationer där en person som börjar få föräldradagpenning länge varit på sjukdagpenning innan föräldradagpenningen börjar. Om granskningsperioden på tolv månader för de inkomster som

ligger till grund för föräldradagpenningen omfattar sjukdagpenning som betalats till den försäkrade och som påverkats av besparingarna i sjukdagpenningen, blir den förmånsbaserade inkomst som ligger till grund för föräldradagpenningen lägre än för närvarande.

Sjukfrånvaro före graviditetspenning är relativt allmänt bland kvinnor. Omkring 15 procent av de gravida får sjukdagpenning före sjukdagpenningen. Sjukdagpenningsperioderna är dock i allmänhet så korta och att de inte ingår granskningsperioden för årsinkomsterna för föräldradagpenning. År 2023 började omkring 43 000 graviditetsperioder och av dessa baserade sig 28 000 på årsinkomsterna under en tolv månadersperiod. I denna grupp hade omkring 2,3 procent inkomster under granskningsperioden vilka omfattade sjukdagpenning som betalats till den försäkrade och som baserade sig på årsinkomster över 26 300 euro. Längre sjukdagpenningsperioder på över 50 vardagar förekommer bland drygt två procent av mottagarna av graviditetspenning. Också hos en del av dessa är sjukfrånvaron avlönad eller så är inkomsterna så låga att ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen inte påverkar beloppet av den föräldrapenning som börjar betalas. I enskilda fall, om den oavlönade sjukfrånvaron är lång och inkomsterna tillräckligt stora, kan föräldradagpenningens nivå underskrida den nuvarande nivån på grund av besparingarna i sjukdagpenningen.

Till slut kan konsekvenserna av ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen granskas också genom att jämföra konsekvenserna för mottagare av sjukdagpenning med konsekvenserna för mottagare av partiell sjukdagpenning. Eftersom det finns fler mottagare av partiell sjukdagpenning i arbete³⁸ jämfört med mottagarna av sjukdagpenning, gäller sänkningen av sjukdagpenningen fler mottagare av partiell sjukdagpenning (82 procent av mottagarna av partiell sjukdagpenning) än mottagare av sjukdagpenning (63 procent av mottagarna av sjukdagpenning). Bland mottagarna av sjukdagpenning minskar förmånen med i snitt 11 procent, medan den partiella sjukdagpenningen minskar med i snitt 14 procent. De största huvudsjukdomsgrupperna är dock de samma för sjukdagpenning och partiell sjukdagpenning. Sänkningen av den partiella sjukdagpenningen gäller något oftare män (90 %) än kvinnor (79 %), om konsekvensen jämförs med sjukdagpenningsändringarna. Bakgrunden till skillnaderna utgörs förmodligen av skillnaderna i sysselsättningen mellan mottagare av partiell sjukdagpenning och mottagare av sjukdagpenning samt praxis för användning av partiell sjukdagpenning i olika yrkesområden.

4.2.6.3 Konsekvenser för barn och unga

Förslagen om ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenning i propositionen påverkar möjligheterna för förmånstagare med familj att ta hand om barnen och propositionen är följaktligen av betydelse för barnens och ungdomarnas välbefinnande (19 § 3 mom. i grundlagen). FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59/1991) är också av betydelse för bedömningen av ändringarnas konsekvenser.

Artikel 3.1 i konventionen om barnets rättigheter uttrycker ett av de grundläggande värdena i konventionen. Den lyder enligt följande:

³⁸ En mottagare av partiell sjukdagpenning ska ha ett arbete vars arbetstid minskas från heltidsarbete till deltidarbete på grund av ett arbetstidsarrangemang som anknyter till den partiella sjukdagpenningen, så att arbetstiden minskar med mellan 40 och 60 procent av den arbetstid som ses som heltidsarbete.

”1. Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ.”

Artikel 26.1 i konventionen lyder å sin sida enligt följande:

”1. Konventionsstaterna ska erkänna varje barns rätt att åtnjuta social trygghet, inklusive socialförsäkring, och vidta nödvändiga åtgärder för att till fullo förverkliga denna rätt i enlighet med nationell lagstiftning.

Artikelns 2 punkt lyder enligt följande:

”2. Förmånerna, där så är lämpligt, ska beviljas med hänsyn till de resurser som barnet och de personer som ansvarar för dess underhåll har och deras omständigheter i övrigt samt med hänsyn till varje annat förhållande som är av betydelse i samband med en ansökan om en sådan förmån från barnet eller för dess räkning.

Till slut lyder 1–3 punkten i artikel 27 i konventionen enligt följande:

”1. Konventionsstaterna erkänner varje barns rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.

2. Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet, har inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling.

3. Konventionsstaterna ska i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och ska vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder och bostad.”

FN:s kommitté för barnets rättigheter har utfärdat en allmän kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa. I den allmänna kommentaren konstateras följande:

”Eftersom artikel 3.1 täcker in en lång rad situationer, tillstår kommittén behovet av en viss flexibilitet vid dess tillämpning. Barnets bästa – när det väl bedömts och fastställts – kan tänkas stå i konflikt med andra intressen eller rättigheter (till exempel andra barns, allmänhetens, föräldrars). Eventuella konflikter mellan det bästa för ett enskilt barn och det bästa för en grupp barn eller barn i allmänhet måste lösas från fall till fall genom att alla parter intressen omsorgsfullt vägs mot varandra och en lämplig kompromiss nås. Samma sak gäller om andra personers rättigheter står i konflikt med barnets bästa. Om harmonisering inte är möjlig får myndigheter och beslutsfattare analysera och väga samtliga berörda rättigheter. Att barnets bästa i första hand ska beaktas betyder att barnets intressen har hög prioritet och inte bara är ett bland flera överväganden. Därför måste större vikt fästas vid vad som bäst gagnar barnet.”³⁹

³⁹ Barnombudsmannens byrå, inofficiell översättning s. 9 punkt 39
https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37288006/CRC_C_GC_14_julkaisu.pdf/c9407429-51cc-308e-a490-dff4d8ef0087/CRC_C_GC_14_julkaisu.pdf?t=1465381208000

Propositionens konsekvenser för barn och unga uppkommer genom de ändringar som påverkar föräldrarnas försörjningsförmåga.

Den föreslagna ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning och rehabiliteringspenning sänker de tillgängliga inkomsterna i de familjer där en förälder får de nämnda förmånerna. Ändringen gäller nivån på förmånerna för dem som tjänar över 27 633 euro per år, varvid den dock inte hänför sig till mottagarna av sjukdagpenning och rehabiliteringspenning med de allra lägsta inkomsterna.

Av mottagarna av sjukdagpenning har omkring 31 procent barn som står under deras vårdnad. I denna grupp är sjukdagpenningen högre än i snitt, omkring 65,40 euro per dag, varvid besparingarna har en större inverkan på sjukdagpenningen genom att sänka den med omkring 7,60 euro per dag. Å andra sidan har den grupp färre ersatta sjukdagpenningdagar än i snitt, varvid den genomsnittliga sänkningen av det genomsnittliga beloppet av sjukdagpenningen på årsnivå i snitt blir mindre för personer med underhållsansvar.

Även om ensamförsörjartillägg till barnbidraget inte nödvändigtvis innebär att barnet har endast en vårdnadshavare, har uppgiften om mottagare av ensamförsörjartillägg till barnbidrag främst varit nyttig information för beräkning av hur många av ovan avsedda personer med underhållsskyldighet har en annan vårdnadshavare som inte delar underhållet av barnet med en annan vårdnadshavare. Eftersom ensamförsörjartillägget kan beviljas till närföräldern även då det finns två vårdnadshavare, överdriver siffrorna i vilken mån nedskärningen hänförs till förmånstagare med ensamt underhållsansvar. Enligt Folkpensionsanstaltens statistik finns det omkring 9 500 förmånstagare som omfattas av ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning och som får ensamförsörjartillägget av barnbidraget. Då mottagarna avgränsas till enbart dem till vilka sjukdagpenningen betalats till den försäkrade själv och inte till arbetsgivaren, uppgår antalet personer till 3 700, det vill säga omkring en procent av mottagarna av sjukdagpenning.

Av mottagarna av rehabiliteringspenning har omkring 9 500 underhållsskyldighet och deras genomsnittliga rehabiliteringspenning är 47,90 euro per dag. Ändringen av beräkningsformeln för förmånen påverkar omkring 5 000 mottagare av rehabiliteringspenning med underhållsskyldighet. I denna grupp är den genomsnittliga rehabiliteringspenningen 90,60 euro per dag. I denna grupp sjunker den genomsnittliga rehabiliteringspenningen med omkring 7,60 euro per dag.

I fråga om såväl sjukdagpenning som rehabiliteringspenning ska det dock observeras att om det är fråga om avlönad frånvaro från arbetet, påverkar inte nedskärningen av förmånen förmånstagarens inkomstnivå. Nedskärningens inverkan framhävs i synnerhet vid långvarig arbetsoförmåga och i sådana barnfamiljer, där en förälder får en förmån under en lång tid.

Enligt den gällande lagstiftningen kan sjukdagpenning och rehabiliteringspenning av Folkpensionsanstalten betalas också till unga personer i åldern 16–17 år. De har i regel betalats förmåner enligt minimibelopp, och endast en liten del utifrån årsinkomsterna. Samtidigt med denna proposition bereds en regeringsproposition om ändring av folkpensionslagen, lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner och lagar om vissa andra förmåner. I propositionen föreslås att rehabiliteringslagen och sjukförsäkringslagen ändras så att den nedre åldersgränsen för rehabiliteringspenningförmåner och sjukdagpenning höjs från 16 år till 18 år. Därigenom har personer under 18 år inte längre rätt till de nämnda förmånerna, varför ändringen av beräkningsformeln av sjukdagpenningen inte påverkar dem.

4.2.6.4 Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning

Propositionens förslag, som gäller beloppet av sjukdagpenningen och i och med detta också beloppet av rehabiliteringspenningen, påverkar också de sjukdagpennings- och rehabiliteringspenningförmåner som betalas till personer med funktionsnedsättning. Propositionen är också av betydelse i förhållande till FN:s konvention om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning (FördrS 26–27/2016). Artikel 28 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning gäller rätten till social trygghet. I punkt 2 i artikeln anges att ”konventionsstaterna erkänner rätten för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta social trygghet utan diskriminering på grund av funktionsnedsättning”. Rätten till social trygghet för personer med funktionsnedsättning (artikel 28) tryggar inkomstbortfall eller brist på inkomster på grund av de hinder som personer med funktionsnedsättning möter när det gäller möjligheterna att arbeta på lika villkor som andra. (CRPD/C/GC/8, punkt 78).

Inkomsterna för personer med funktionsnedsättning baserar sig på inkomstöverföringar i högre grad än hos den övriga befolkningen. I stället för löneinkomster utgörs de viktigaste inkomstkällorna av pensionsinkomster och handikappförmåner. Enligt Folkpensionsanstaltens registeruppgifter uppgick det totala antalet personer som fått rehabiliteringspenning och också handikappförmåner under år 2023 till sammanlagt omkring 7 700. Deras genomsnittliga förmån var 36,90 euro per dag. Omkring 180 mottagare av handikappförmåner påverkas av nedskärningarna av rehabiliteringspenningen. Den genomsnittliga rehabiliteringspenningen i denna grupp är omkring 93,30 euro per dag och den genomsnittliga sänkningen av rehabiliteringspenningen i denna grupp är omkring 7,30 euro per dag, det vill säga omkring 168 euro per månad. Under år 2023 fick omkring 5 700 personer såväl handikappförmåner som sjukdagpenning och den genomsnittliga förmånen var 44,5 euro per dag. Omkring 1 500 av dessa personer skulle påverkas av nedskärningen. Den genomsnittliga förmånen för dessa 1 500 personer var 77,9 euro per dag och nedskärningen av sjukdagpenningen skulle vara 12,5 euro per dag. De föreslagna ändringarna av sjukdagpenningen och rehabiliteringspenningen bedöms ha små konsekvenser för personer med funktionsnedsättning.

Rehabiliteringspenning betalas till klienten för att trygga försörjningen under rehabilitering. Ändringarna av beräkningsformeln skulle hänföra sig direkt till mottagarna av rehabiliteringspenning. I fråga om rehabiliteringspenning kan ändringarna av beräkningsformeln ha en negativ inverkan på klientens motivation och möjligheter att delta i och förbinda sig till rehabilitering. En klient har inte en lagstadgad skyldighet att delta i yrkesinriktad rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten, varför en sänkning av nivån på den penningförmån som betalas för rehabiliteringstiden kan försvaga motivationen att delta i rehabilitering. Enligt Folkpensionsanstaltens uppskattning kan en sämre penningförmån, vid sidan om motivationen, minska rehabiliteringsklientens engagemang till yrkesinriktad rehabilitering, som ofta är långvarig. Indirekt kan brist på vilja att delta i rehabilitering påverka klientens möjligheter att övergå eller återgå till arbetslivet, vilken kan påverka sysselsättningen negativt. Det kan dock konstateras att också andra omständigheter, utöver penningförmånen, såsom fungerande social- och hälsovårdsservice och läroanstaltens eller arbetsplatsens stöd till rehabiliteringsklienten, påverkar klientens deltagande och vilja att förbinda sig till rehabilitering.

Artikel 27 i konventionen om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning gäller rätten till arbete och tryggnad av möjligheterna till sysselsättning för en person med funktionsnedsättning. Den kommitté som övervakar iakttagandet av konventionen om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning (CRPD, The Committee on the Rights of Persons with Disabilities) har preciserat innehållet i denna artikel i sin allmänna kommentar nr 8 om rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning (General comment No. 8 (2022)

on the right of persons with disabilities to work and employment, CRPD/C/GC/8). Kommittén anmärker att rätten till arbete är en konstitutionell rättighet, som bidrar till att trygga att övriga grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses och den är en väsentlig del av människovärdet. Det ableistiska systemet inverkar dock negativt på möjligheterna för många personer med funktionsnedsättning att få ett meningsfullt arbete, och de möter många hinder på arbetsmarknaden. Exempelvis främjas inte möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att komma in på den öppna arbetsmarknaden på ett effektivt sätt, eller så får personer med funktionsnedsättning inte samma ersättning för arbete av lika värde som andra. (CRPD/C/GC/8, punkterna 2–4 och 14.)

Ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning minskar också beloppet av den sjukdagpenning som betalas som ersättning för lön som arbetsgivaren betalat. En del av remissinstanserna ansåg att det var möjligt att nedskärningen av sjukdagpenningen påverkar arbetsgivarens rekryteringsbeslut, om arbetsgivaren bedömer att risken för långvarig frånvaro på grund av arbetsoförmåga är stor och arbetsgivaren utifrån det förpliktande kollektivavtalet betalar lön för tiden för frånvaro från arbetet också efter självrisktiden.

4.2.7 Bedömning av de sammantagna konsekvenserna

Social- och hälsovårdsministeriet har berett en bedömning av de sammantagna konsekvenserna, inklusive synvinklar som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, av de regeringspropositioner som gäller den sociala tryggheten och social- och hälsovårdstjänster, vilka ges som budgetlagpropositioner i samband med budgetpropositionen för år 2025. Bedömningen publiceras på samma gång som budgetlagarna ges och den är tillgänglig som komplement till konsekvensbedömningarna i regeringspropositionerna vid riksdagsbehandlingen.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Alternativa sätt att genomföra kanaliseringens lösningen

5.1.1.1 Allmänt

Den trepartsarbetsgrupp som finansministeriet tillsatte utredde fördelningen av skatte- och avgiftsintäkter och förmåner mellan de offentliga finansernas olika sektorer och publicerade sin slutrapport den 1 mars 2024. Valet av att genomföra kanaliseringen via sjukförsäkringen representerar ett alternativ som avspeglar de centrala observationerna under arbetsgruppens arbete. De föreslagna försäkringspremieansvaren rymmer inom en sådan historisk fluktuation, inom vilken premieansvaren också tidigare rört sig.

Arbetsgruppen utredde olika alternativ för att genomföra kanaliseringen av besparingarna till statens finansiering. Vid sidan om kanalisering via sjukförsäkringen utredde arbetsgruppen överföring av finansieringsansvaret för arbetslöshetsdagpenningar till Sysselsättningsfonden, överföring av statsandelarna för arbetsinkomstförsäkringen till finansiering med försäkringspremier, överföring av finansieringsansvaren för sjukvårdsförsäkringen till att finansieras med försäkringspremier, ändringar i Sysselsättningsfondens uppgifter, eventuella beskattningslösningar och kombinationer av de olika metoderna.

5.1.1.2 Överföring av statens finansieringsansvar för arbetslöshetsskyddet till finansiering med försäkringspremier

I princip finansierar staten arbetslöshetsförmånernas minimi- och grundbelopp. I fråga om grunddagpenning är detta dock förknippat med ett väsentligt undantag genom att 50,3 miljoner euro av intäkterna från arbetslöshetsförsäkringspremierna för närvarande anvisas till finansieringen av dagpenningen, vilket genererat besparingar i statsfinanserna för ett motsvarande belopp.⁴⁰ Ett annat undantag till ovan nämnda huvudregel för grunddagpenningen är att intäkterna från arbetslöshetsförsäkringspremier av löntagare som inte hör till en arbetslöshetskassa används för att finansiera förmånen till grundbelopp, det vill säga grunddagpenningen. Som en följd av dessa undantag har statens finansieringsandel av utgiften för grunddagpenning varit liten, trots att den andel av intäkterna från arbetslöshetsförsäkringspremierna vilken redovisas till Folkpensionsanstalten minskar till följd av de ändringar enligt regeringsprogrammet som hänför sig till den inkomstrelaterade dagpenningen.

En partiell eller fullständig överföring av finansieringsansvaret för arbetslöshetsdagpenningens grunddagpenning och den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel till finansiering med löntagarnas och arbetsgivarnas försäkringspremier skulle ge direkta utgiftsbesparingar i statens utgifter för arbetslöshetsskyddet. För den del som överförs till finansiering med försäkringspremier, behöver försäkringspremierna inte sänkas som en följd av regeringens sparbeslut. Matchningen av arbetsgivarnas och löntagarnas avgiftsbörda skulle inte ändras, det vill säga att de proportionella avgiftsandelarna förblir de samma.

Principiellt handlar det om en lösning som inte egentligen avviker från nuläget med tanke på finansieringen av arbetslöshetsskyddet. Även i fråga om de dagpenningar som finansieras via arbetsinkomstförsäkringen fördelas finansieringen av de förmåner som understiger minimibeloppet för närvarande delvis mellan staten respektive löntagarna och arbetsgivarna. Trots detta innebär lösningen en djupgående ändring av den nuvarande finansieringsmodellen för förmånerna.

5.1.1.3 Överföring av statsandelarna för arbetsinkomstförsäkringen till finansiering med försäkringspremier

I fråga om de förmåner som finansieras med arbetsinkomstförsäkringen finansierar staten en del av de förmåner som underskrider minimibeloppet och fem procent av de förmåner som i övrigt ska finansieras med försäkringspremier. Övergången till att finansiera grunddelen på fem procent med försäkringspremier skulle vara en rätlinjig åtgärd, som direkt minskar statens utgifter. I den utsträckning som regeringens besparingar hänför sig till arbetsinkomstförsäkringen, behöver försäkringspremierna inte sänkas med anledning av åtgärderna. En överföring av grunddelen på fem procent till fondernas ansvar skulle också förenkla systemet.

Därtill skulle det vara möjligt att överföra finansieringsansvaret för förmåner under minimibeloppet från staten till de försäkrade och deras arbetsgivare. Detta skulle dock innebära en principiell ändring av systemet grundidé, där staten ansvarar för de förmåner som betalas till minimibelopp.

⁴⁰ RP 151/2014 rd.

I princip är det möjligt att allokera det utrymme för sänkning av arbetslöshetsförsäkringspremierna som uppstår genom besparingarna i arbetslöshetsskyddet på så sätt att de ansvar som täcks med försäkringspremierna i arbetsinkomstförsäkringen skulle höjas med ett belopp som motsvarar sänkningen av de ansvar som täcks med arbetslöshetsförsäkringspremier. Detta skulle dock eventuellt få en del konsekvenser för allokeringen av premierna mellan betalarna, eftersom företagen och de statliga arbetsgivarna inte är skyldiga att betala arbetslöshetsförsäkringspremier, men de deltar i finansieringen av arbetsinkomstförsäkringen.

5.1.1.4 Överföring av finansieringsansvaret för sjukvårdsförsäkringen till finansiering med försäkringspremier

Staten finansierar 67 procent av kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och återstående 33 procent finansieras med sjukvårdspremierna för de försäkrade. Kostnadsfördelningen för finansieringsansvaret för sjukvårdsförsäkringen har ändrats under tidens gång i samband med olika reformer. Staten och de försäkrade ansvarade var och en till hälften för den ursprungliga kostnadsfördelningen. Genom att öka de försäkrades andel av kostnaderna vore det möjligt att direkt minska statens finansieringsandel. Det är också möjligt att öka premieintäkterna från sjukvårdsförsäkringen genom att slopa den nedre gränsen för premien.

Liksom för arbetsinkomstförsäkringen är det i princip möjligt att träffa lösningar där till exempel arbetslöshetsförsäkringspremierna skulle sänkas och sjukvårdspremien höjas på grund av besparingarna i Sysselsättningsfonden till ett belopp som motsvarar sänkningen. Detta skulle dock leda till stora ändringar i allokeringen av premien, eftersom sjukvårdspremien inte tas ut av arbetsgivarna.

5.1.1.5 Ändring av utgiftsposter som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier

Det är möjligt att finansiera andra utgiftsposter med de försäkringspremier som Sysselsättningsfonden samlar in. I så fall skulle man med premierna finansiera utgifter som i slutändan omfattas av finansiering med allmän täckning, varvid deras natur som försäkringspremier skulle ändras avsevärt, men statens utgifter för andra poster skulle minska i motsvarande grad. I praktiken är det inte enkelt att hitta nya lämpliga uppgifter i den nuvarande strukturen. Beloppet av de statens utgifter som överförs till finansiering med de försäkrades arbetslöshetsförsäkringspremier skulle bero på de uppgifter som överförs.

5.1.1.6 Skattelösningar

Det är möjligt att hänföra de besparingar från den utgift som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier till att stärka statsfinanserna genom att skärpa beskattningen med ett belopp i euro som motsvarar de besparingar som uppkommer genom sänkningen av arbetslöshetsförsäkringspremierna. Det finns flera alternativa sätt att skärpa beskattningen. Skatteförhöjningarna kan i första hand riktas på de aktörer som gynnas av de sänkta försäkringsavgifterna och -premierna, det vill säga arbetsgivarna och löntagarna, genom att skärpa företagsbeskattningen och beskattningen av förvärvsinkomster. Det är också möjligt att hänföra besparingarna till att stärka statsfinanserna genom att skärpa andra skatter (till exempel konsumtionsbeskattningen) så att den totala skattegraden förblir oförändrad efter skatte- och avgiftsändringarna. I så fall skulle de skärpta skatterna riktas mer på andra än dem som gynnas av sänkningen av avgifterna, såsom pensionärer och mottagare av dagpenning.

Det finns skillnader mellan de olika alternativen med tanke på hur de passar in i skattesystemet som helhet och hur de påverkar incitamenten till arbete och företagsverksamhet. I slutet om

skatteändringar bör man ha i åtanke såväl beslutens konsekvenser för incitamenten som egenskaperna i ett bra skattesystem, såsom tydlig, transparent och förutsägbar beskattning. Följaktligen bör man undvika lösningar som försvagar incitamenten till arbete och företagande och egenskaperna i ett bra skattesystem.

I dimensioneringen av eventuella skärpningar av skatterna bör beaktas att försäkringspremierna är avdragbara i inkomstbeskattningen, varför en sänkning av dessa automatiskt skulle skärpa beskattningen enligt den gällande lagstiftningen. En automatisk skärpning av beskattningen skulle dock inte kompensera hela sänkningen av premierna och avgifterna.

5.1.1.7 Kombinationer av olika metoder

Utöver kanaliseringens lösningen via sjukförsäkringen har en kombination av förvärvsinkomstbeskattningen och arbetslöshetsförsäkringspremierna behandlats som ett alternativ med en kombination av metoder.

Det är möjligt att kanalisera besparingar i den utgift som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier till staten utan att ändra finansieringsandelarna via ändringar av försäkringspremierna. Detta skulle ske genom att avvika från den nuvarande jämna fördelningen av arbetslöshetsförsäkringspremierna och hänföra trycket på att sänka försäkringspremierna enbart till löntagarnas försäkringspremie. Följaktligen skulle arbetsgivarnas försäkringspremie inte ändras. Sänkningen av löntagarnas försäkringspremie skulle kunna kanaliseras till staten via beskattningen av förvärvsinkomst. En utjämning av bördan för löntagarna i fråga om det belopp som redan kanaliserats skulle ske genom att justera andelarna för arbetslöshetsförsäkringspremierna.

I detta alternativ skulle man inte ingripa i statens och kommunernas finansieringsandelar för förmånerna. I praktiken skulle den totala skattebördan bibehållas på så gott som samma nivå som i nuläget. Ändringen skulle dock innebära att löntagarnas arbetslöshetsförsäkringspremie blir väldigt liten. Detta skulle leda till ett behov av att se över fördelningen av platserna i Sysselsättningsfondens styrelse vilken fastställts i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner. Vid ändringen bör man beakta kopplingen mellan löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie och finansieringen av grunddagpenningen.

5.1.1.8 Lösning med minskade premieintäkter

Trepartsarbetsgruppen gjorde också en beräkning av vad som skulle hända med de offentliga finanserna om kanaliseringen inte görs och premierna minskar. I denna beräkning uppskattade arbetsgruppen att en besparing på omkring 37 procent skulle uppkomma i de direkta besparingarna enligt bilaga B till regeringsprogrammet i förhållande till den helhet som utgörs av en sänkning av avgifterna, det vill säga de besparingar på 993 miljoner euro som hänför sig till fonderna i bilaga B (besparing på 942 miljoner euro i arbetslöshetsförmånerna och besparing på 51 miljoner euro i sjukförsäkringen), vilket innebär en besparing på omkring 367,4 miljoner euro. Å andra sidan skulle det genom den lägre skattegraden för strukturella åtgärder uppstå en ökning av sysselsättningen som stärker de offentliga finanserna med ca 197,6 miljoner euro. I detta genomförandealternativ skulle regeringen dock inte uppnå sina övergripande mål med de åtgärder som hänför sig till fonderna.

5.1.1.9 Genomförande av kanaliseringen stegvis

I fråga om kanaliseringens lösningen via sjukförsäkringen hade alternativet varit att införa ikraftträdandet för kanaliseringen stegvis åren 2025 och 2026. Beslutet om besparingar i

förmånsutgifterna träder i kraft stegvis under åren 2024–2027 så att omkring 140 miljoner euro enligt uppskattning genomförs år 2024, omkring 900 miljoner euro år 2025 och omkring 1 130 miljoner euro från och med år 2026. Alternativet förutsätter att finansieringsandelarna ändras gradvis för åren 2025 och 2026. En jämförelse av alternativen visar att genomförande av kanaliseringens lösningen på en gång år 2025 stärker statens och kommunernas ekonomi snabbare än en stegvis kanalisering. Detta främjar statens mål om att krympa statens och kommunernas underskott och bromsa skuldsättningsutvecklingen. Dessutom kan det bedömas att en kanaliseringens lösning som genomförs på en gång vara ett ändamålsenligare alternativ än ett graderat alternativ med tanke på transparensen, tydligheten och förutsägbarheten i finansieringen av sjukförsäkringen.

Så som konstaterats i avsnitt 4.2.1 leder en kanalisering som genomförs på en gång till att löntagarnas skatte- och avgiftsbörda ökar under år 2025 med omkring 100 miljoner euro och för privata arbetsgivare är motsvarande ökning omkring 30 miljoner euro jämfört med ett alternativ där kanaliseringen genomförs stegvis. En kanalisering som genomförs som en engångslösning skulle inte skärpa löntagarnas och de privata arbetsgivarnas beskattning lika mycket som differensen på drygt 200 miljoner euro i sparbeloppen för åren 2025 och 2026, eftersom de högre försäkringspremierna i en kanalisering som genomförs stegvis leder till att beloppet av förvärvsinkomst- och samfundsskatterna minskar. Dessutom riktas en del av de högre arbetsgivaravgifterna på arbetsgivaren inom den offentliga sektorn. I detta sammanhang bör det också beaktas att den kanaliseringens lösning som genomfördes i början av år 2024 riktade sig endast på löntagare och man i den noggranna stegvisa kanaliseringen bör beakta att de privata arbetsgivarnas skatte- och avgiftsbörda sänks med omkring 60 miljoner euro för år 2024.

I bedömningen av alternativet med gradering är det också av betydelse att de preciserade uppskattningar som gjorts i regeringspropositionens sista fas visar att den föreslagna lösningen i fråga om arbetsgivarnas betalningsansvar i praktiken inte innebär extra kanalisering eller en framtung kanalisering år 2025, då också kanaliseringens lösningen från år 2024 beaktas i bedömningen. I fråga om löntagarna förklaras den framtunga kanaliseringen år 2025 å sin tur delvis av den högre förhöjningen av sjukvårdspremien under det första året. Med detta säkerställs å sin sida Folkpensionsanstaltens likviditet i en situation där avgifterna och premierna redovisas till anstalten i efterskott. Detta fenomen uppstår, även om kanaliseringen görs stegvis.

Det ovan konstaterade leder till att andra åtgärder än endast en graderad kanalisering krävs för att undvika en extra eller framtung kanalisering. I regeringspropositionens sista fas bedömdes allokering av en extra statsfinansieringspost till Sysselsättningsfonden som ett lösningsalternativ. Detta är inte heller en lösning för den framtunga kanaliseringen för löntagarna ifall det är den enda metoden, eftersom ändringen av finansieringsandelarna fördelas jämnt mellan löntagarna och arbetsgivarna då arbetslöshetsförsäkringspremierna fastställs. Allokeringen av en extra statsfinansieringsandel enkom för att sänka löntagarnas arbetslöshetsförsäkringspremie för ett år är en tung metod, som förutsätter en ändring som gäller temporärt i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner. Därtill är en sådan överföring inte möjlig, med beaktande av den svåra utvecklingssituationen för statsfinanserna.

5.1.2 Sjukdagpenning

5.1.2.1 Alternativ för ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenningen

Vid ramförhandlingarna i april 2024 fattade statsminister Petteri Orpos regering beslut om att reformera sjukdagpenningssystemet från och med år 2025 så att ändringen genererar en nettobesparing som stärker de offentliga finanserna med 60 miljoner euro. Regeringen beslutade

att detta ska genomföras genom att ändra beräkningsformeln för sjukdagpenning på ett sätt där åtgärderna fokuseras på de högre inkomstklasserna. Vidare beslutade regeringen att åtgärdens konsekvenser för socialskyddsfonderna kanaliseras till staten och kommunerna för att minska skuldsättningen. Syftet med ändringen av beräkningsformeln är att uppnå besparingar i utgifterna för sjukdagpenningen.

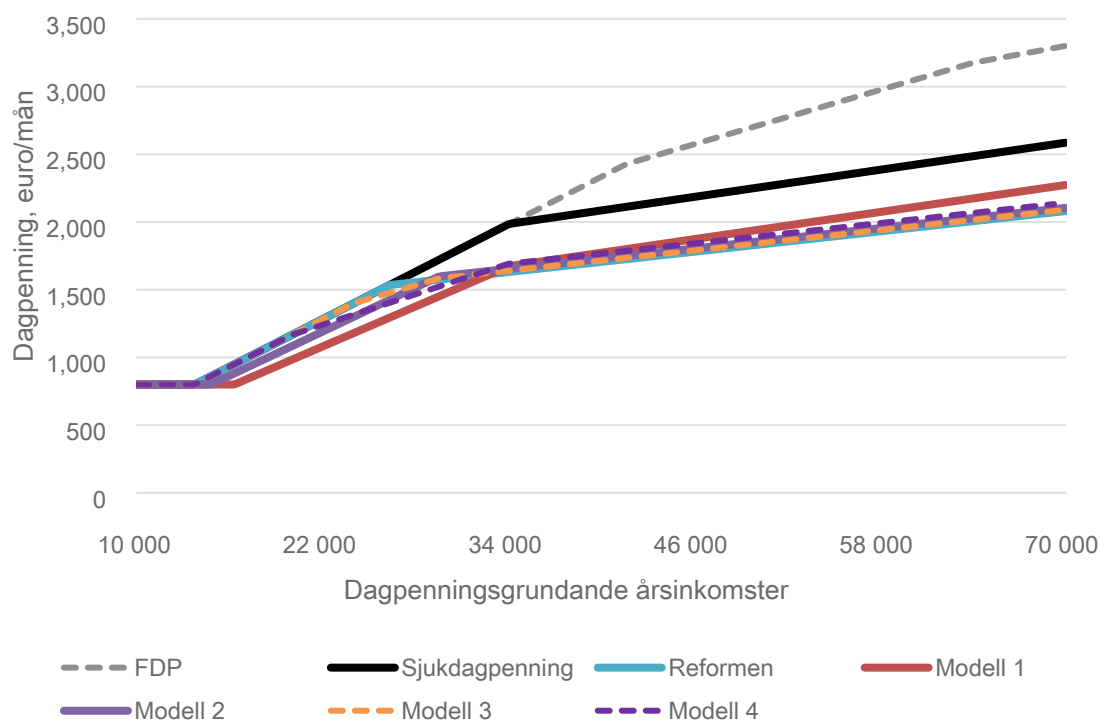
För närvarande är beloppet av sjukdagpenningen 70 procent av trehundredelen av den försäkrades årsinkomster, om årsinkomsterna inte överskrider 35 769 euro i 2024 års nivå. På den överstigande delen är sjukdagpenningens belopp 20 procent av trehundredelen av årsinkomsten. Under beredningen av regeringspropositionen togs beräkningar fram om flera alternativa sätt att genomföra ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning. För att det ska vara möjligt att uppnå nettobesparingar på 60 miljoner euro genom en ändring av beräkningsformeln, bör bruttobesparingen inom sjukdagpenningen vara omkring 120 miljoner euro, i vissa modeller något mer än detta. Detta beror på att man i beräkningen av nettobesparingen ska beakta det ökande behovet av kompletterande förmåner (bostadsbidrag, utkomststödet) minskningen av de förmåner som betalas till den offentliga sektorns arbetsgivare, nedgången i inflödet av samfunds- och inkomstskatt då förmånsnivån minskar, nedgången i rehabiliteringspenning utgifterna och ökningen av statens finansieringsansvar för dagpenningar till minimibelopp.

Utöver det valda genomförandesättet granskades också följande alternativen för ändringen av beräkningsformeln (beloppen i euro i modellerna är i 2024 års nivå)

Den valda modellen:	2:a ersättnings-% 20 % → 15 %, gräns -23 % (27 633 euro)
Alternativ modell 1:	1:a ersättnings-% 70 % → 59 %
Alternativ modell 2:	1:a ersättnings-% 70 % → 65 %, 2:a ersättnings-% 20 % → 15 %, gräns -13 % (33 307 euro)
Alternativ modell 3:	Gräns 1: 27 108 euro, varefter 2:a ersättnings-% 40 %, gräns 2: 33 307, varefter 15 %
Alternativ modell 4:	Gräns 1: 22 589 euro, varefter 2:a ersättnings-% 45 %, gräns 2: 38 350, varefter 15 %

Därtill utreddes en modell där nivån på dagpenningen inte stiger efter en viss inkomstnivå (dagpenningstak). Den inkomst efter vilken dagpenningen inte längre stiger efter att inkomsterna ökar bör fastställas som en relativt låg gräns (omkring 31 500 euro på 2024 års nivå).

Figur 10. Beloppet av dagpenningen i olika modeller enligt de dagpenningsgrundande årsinkomsterna.

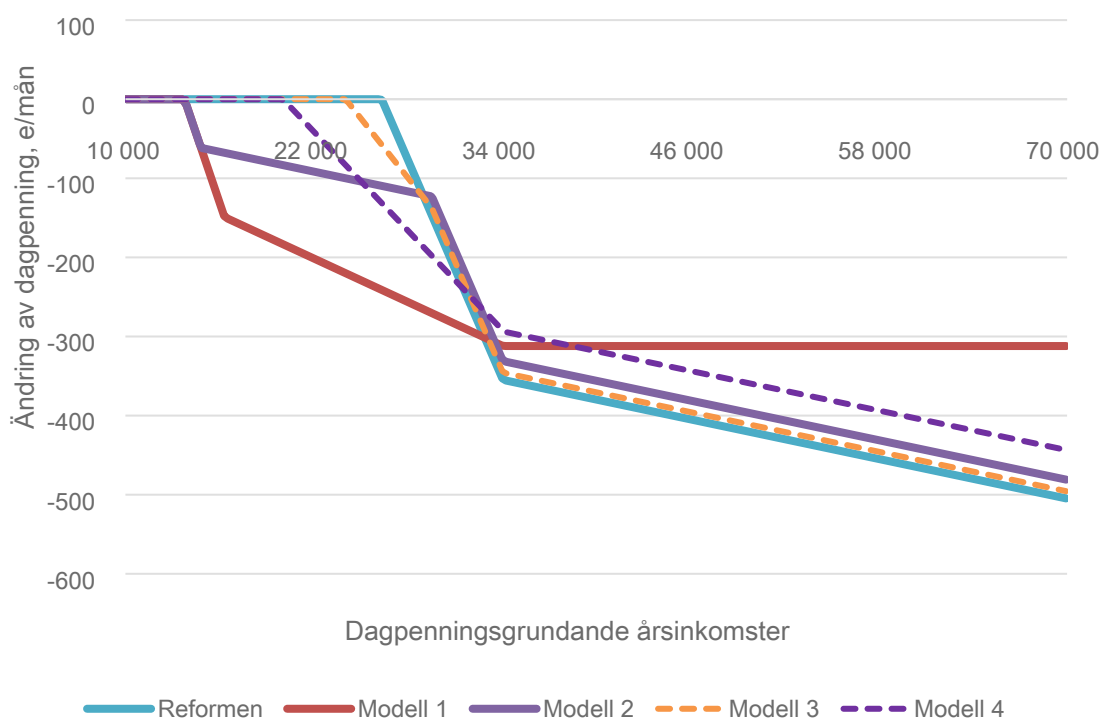

Tabell 20. De olika modellernas konsekvenser för de offentliga finanserna

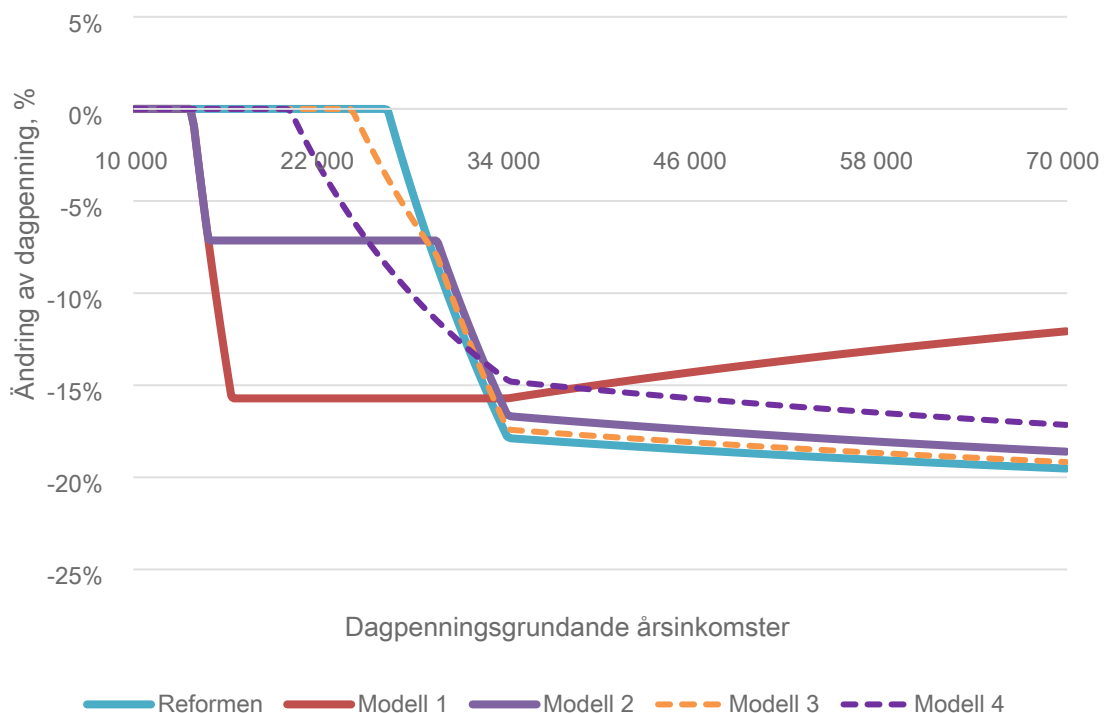
	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
Antaganden				
Arbetsgivarnas andel av förmånsbesparingen	42 %	45 %	47 %	46 %
Den offentliga sektorns arbetsgivarandel av de förmåner som betalats till arbetsgivarna	53 %	50 %	50 %	51 %
Marginalskattegrad för försäkrade	45 %	45 %	45 %	45 %
Marginalskattegrad för företag (samfundsskatt)	20 %	20 %	20 %	20 %
Bruttobesparing (sjukdagpenning + partiell sjukdagpenning), miljoner euro	143	130	120	119
Arbetsgivarna (besparing från de förmåner som betalats till arbetsgivarna)	60	59	56	55
Den offentliga sektorn	32	29	28	28
Den privata sektorn	28	29	28	27
De försäkrade (besparing från de förmåner som betalats till de försäkrade)	83	72	64	64
Sammansättning av nettobesparingen inom de offentliga finanserna, miljoner euro				

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
Bruttobesparing (sjukdagpenning + partiell sjukdagpenning)	143	130	120	119
- Nedgång i de förmåner som den offentliga sektorn ska betala till arbetsgivarna	-32	-29	-28	-28
- Nedgång i intäkterna från samfundsskatt	-6	-6	-6	-5
- Nedgång i intäkterna från skatt på förvärvsinkomst	-37	-32	-29	-29
- Ökning av kostnaderna för det allmänna bostadsbidraget och utkomststödet (grov uppskattning)	-2	-1	0	0
- Minskning av rehabiliteringspenningutgifterna	6	4	2	2
- Ökning av statens tilläggsandel (sjukdagpenning+partiell sjukdagpenning+rehabiliteringspenning)	-14	-6	0	0
Totalt	58	60	60	59

Figur 11. Nedskärningar i dagpenningen enligt inkomstklass i de olika modellerna

Figur 12. Proportionella ändringar i dagpenningen enligt inkomstklass i de olika modellerna.

Modellerna hänför sig på olika sätt till de försäkrade och påverkar till exempel statens finansieringsandel på olika sätt. I modellerna 1 och 2 där procentsatsen minskar, ökar statens finansieringsandel av dagpenningarna till minimibelopp, varvid det hade krävts en större bruttobesparing än i den valda modellen för att uppnå sparmålen. I modellerna 3 och 4 skulle besparingarna ha hänfört sig också till lägre inkomstklasser än i den valda modellen. I den valda modellen har gränsvärdet satts ut för en maximalt hög inkomstklass med tanke på den nettobesparing som eftersträvas.

5.1.2.2 Ökning av självriskdagarna för sjukdagpenning

Sjukdagpenning betalas efter en självrisktid. I allmänhet utgörs självrisktiden av dagen för insjuknandet och de därpå följande nio vardagarna. Arbetstagaren har rätt till lön för sjuktid fram till slutet av den nionde vardagen efter dagen för insjuknandet, dock högst fram till dess att hans eller hennes rätt till sjukdagpenning börjar.⁴¹ En möjlighet att öka besparingarna i utgifterna för sjukdagpenningen skulle vara att öka antalet självriskdagar. I Finland är arbetsgivarnas ansvar för utkomsten under en sjukdomstid lägre än i de övriga nordiska länder. En extra självriskdag som hänför sig till arbetsgivarna skulle enligt en preliminär grov uppskattning minska utgifterna för sjukdagpenning i detta avseende med 18 miljoner euro. Nettobesparingen för den offentliga sektorn skulle dock vara klart mindre, eftersom ändringen ökar kostnaderna för arbetsgivarna inom den offentliga sektorn då det handlar om sjukfrånvaro

⁴¹ Om anställningsförhållandet har pågått i minst en månad har arbetstagaren rätt till full lön, medan arbetstagaren i anställningsförhållanden som pågått i mindre än en månad har rätt till 50 procent av lönen.

inom den offentliga sektorn. Besparingarna skulle (i huvudsak) hänföra sig till poster som finansieras ur socialskyddsfonderna, varför styrning av besparingarna till fullt belopp till att minska statens och kommunernas skuldsättningen förutsätter kanalisering.

Självrisktiden för sjukdagpenningen gäller också de försäkrade som inte har en arbetsgivare som betalar lön för sjuktid, varför en förlängning av självrisktiden gäller också för dem. En ökning av antalet självriskdagar innebär i praktiken försämring av utkomsten och den kan ha konsekvenser också för mottagandet av andra förmåner. Följaktligen handlar en ändring av självrisktiden om en betydande reform, vars beredning kräver omfattande konsekvensbedömningar.

5.1.2.3 Strukturell reform av förmånssystemen vid arbetsförmåga och arbetsoförmåga

Genom att se över den helhet som utgörs av sjukförsäkringssystemet och andra förmånssystem i anknytning till arbetsförmåga och arbetsoförmåga är det möjligt att uppnå såväl direkta besparingar i utgifterna för sjukdagpenning som indirekta fördelar via den ökade arbetsinsatsen. Det handlar om en mer omfattande reform, vars beredning kräver tid och resurser. I fråga om de strukturella ändringarna realiserar konsekvenserna först efter en aning längre tid.

5.1.2.4 Donationsdagpenning

Ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning hade kunna utsträckas att gälla också donationsdagpenningen. I propositionen har man dock beslutat sig för att föreslå att den gällande beräkningsformeln för tillämpas på donationsdagpenning fram till slutet av år 2025. Beloppet av donationsdagpenningen skulle ses över samtidigt som den särskilda graviditetspenningen enligt sjukförsäkringslagen ses över⁴².

5.2 Utländsk lagstiftning och andra förfaranden som tillämpas utomlands

Olika länder har träffat olika lösningar för proportionerna för finansieringen av socialskyddsförmåner med försäkringspremier, skattemedel eller andra källor. Enligt en undersökning av Lehto och Kauhanen (2023) finansierades över hälften av socialskyddsutgifterna med den offentliga sektorns skattemedel i Finland, Sverige, Danmark och Norge år 2020. I Tyskland var den offentliga sektorns finansieringsandel 34,2 procent. I Sverige betalas de så kallade universella förmånerna, såsom barnbidrag och garantipension, ur skattemedlen. Med arbetsgivarnas socialskyddsavgifter finansieras socialskyddsförmåner, medan de försäkrade deltar i finansieringen av pensionsförmånerna. I Norge finansierar arbetsgivarna, löntagarna, företagen och staten det nationella försäkringsprogrammet, med vilket största delen av förmånerna finansieras. I Danmark finansieras socialutgifter i huvudsak med skattemedel. Vissa förmåner, såsom tilläggs pension och inkomstrelaterat arbetslöshetskydd, finansieras därtill med socialskyddsavgifter. I Tyskland utgör avgifterna för den sociala tryggheten en avsevärd del av finansieringen, men till exempel arbetslöshetsförmåner finansieras numera i huvudsak med skattemedel.⁴³

I Sverige, Norge och Tyskland fastställs socialskyddsavgifterna som en procentuell andel av löne- eller företagarinkomsterna (brutto) och den procentuella delen för avgifterna är den

⁴² Uppgifter om författningsberedningsprojektet i Projektportalen:

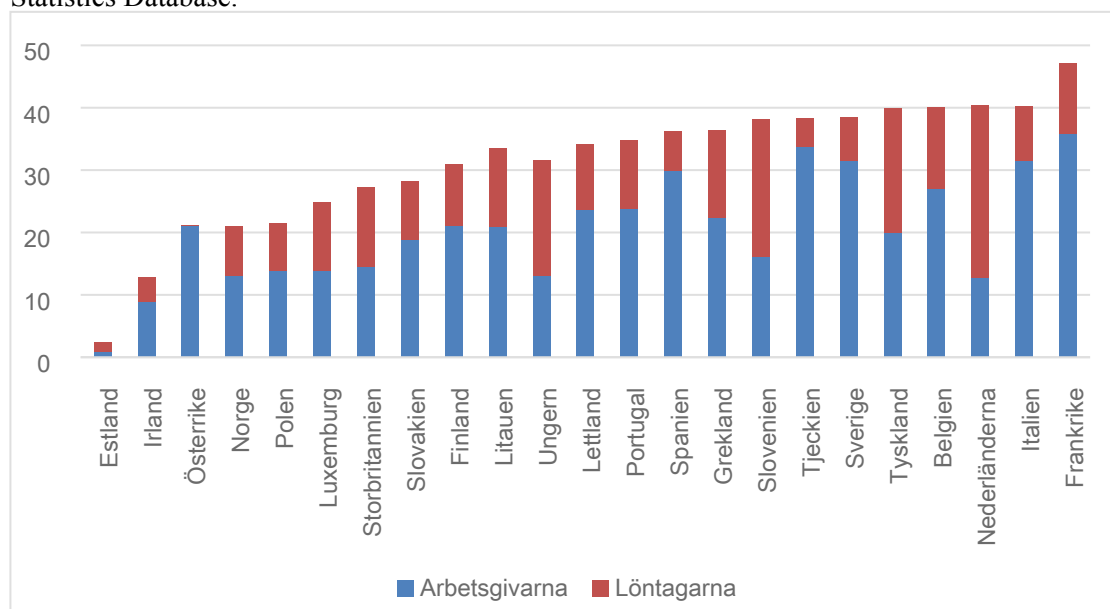
<https://stm.fi/hanke?tunnus=STM062:00/2023>

⁴³ Lehto, E. & Kauhanen, M. (2023) Kilpailukykysojimus ja sosiaaliturvan jakautuminen. Labore, Rapporter 45.

samma, oberoende av arbetsinkomsternas storlek. De olika länderna har också varierande praxis beroende på förmånstyperna, enligt vilka socialskyddsavgifter inte behöver betalas för löneinkomst som underskrider en viss gräns eller avgiftsprocenten kan vara lägre. Till exempel i Tyskland tillämpas ett tak för löneinkomster och om det överskrider tas inte socialförsäkringspremier ut. I Norge är arbetsgivaravgifterna å sin sida lägre i glest bebodda områden och högre i tätt bebodda områden.⁴⁴

I Finland, Sverige och Norge betalar arbetsgivarna mer socialskyddsavgifter än löntagarna eller företagen. Procentsatsen för de lagstadgade socialförsäkringsavgifterna för arbetsgivare år 2023 var 31,4 procent i Sverige, 21,7 procent i Finland, 19,425 procent i Tyskland och 14,10 procent i Norge. Största delen av helheten av socialförsäkringspremier utgörs av pensionsförsäkringspremier i varje kontrollant.⁴⁵

Figur 13. Premieprocentsatserna för premier för den sociala tryggheten och deras fördelning mellan arbetsgivare och löntagare i olika länder år 2022. Källa: OECD Global Revenue Statistics Database.

I Sverige, Norge och Tyskland låg arbetsgivarnas och löntagarnas andel av premierna mer eller mindre på samma nivå åren 2010–2021, medan löntagarnas premiesatsprocent steg och arbetsgivarnas premiesatsprocent sjönk i Finland under samma period på grund av de ändringar som föranleddes av konkurrenskraftsavtalet.⁴⁶

⁴⁴ Lehto, E. & Kauhanen, M. (2023) Kilpailukykysojimus ja sosiaaliturvan jakautuminen. Labore, Rapport 45.

⁴⁵ Lehto, E. & Kauhanen, M. (2023) Kilpailukykysojimus ja sosiaaliturvan jakautuminen. Labore, Rapport 45.

⁴⁶ Lehto, E. & Kauhanen, M. (2023) Kilpailukykysojimus ja sosiaaliturvan jakautuminen. Labore, Rapport 45.

6 Remissvar

Ett remissförfarande ordnades om utkastet till regeringens proposition mellan den 19 juni 2024 och den 13 augusti 2024. Ett utlåtande begärdes av 350 parter, och dessutom kunde alla intresserade ge ett utlåtande via tjänsten Utlåtande.fi. Sammanlagt mottogs 36 utlåtanden, av vilka två lämnades in efter remisstidens slut. Alla remissinstanser företrädde organisationer, ministerier, andra statliga myndigheter, kommuner, välfärdsområden och andra motsvarande aktörer.

6.1 Kanalisering av de besparingar som hänför sig till socialskyddsfonderna

Flera remissinstanser (till exempel centralorganisationerna på arbetsmarknaden, Företagarna i Finland rf, Skattebetalarnas Centralförbund rf, Servicefacket PAM rf och Tehy) motsatte sig den föreslagna kanaliseringens lösningen. Centralorganisationerna för arbetsmarknaden förde i sina utlåtanden fram att de lämnade en gemensam avvikande mening till rapporten av den trepartsarbetsgrupp som inrättats för kanaliseringen av besparingarna i utgifterna i socialskyddsfonderna. I den avvikande meningen konstateras att de offentliga finanserna skulle stärkas också utan dessa extra åtgärder, med beaktande av rätten att dra av arbetslöshetsförsäkringspremier i beskattningen, den sysselsättningsfrämjande inverkan av att beskattningen lindras och skyldigheten för arbetsgivare i den offentliga sektorn att betala arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie.

Finlands Kommunförbund rf redogjorde i sitt utlåtande att det understödjer kanaliseringen av de besparingar som uppkommer i socialskyddsfonderna.

I de negativa utlåtandena betonades vidare att de besparingar som hänför sig till socialskyddsfonderna genom en ökning av skatteintäkterna stärker de offentliga finanserna också utan kanalisering. Bland annat Finlands Näringsliv EK och STTK rf hänvisade i sina utlåtanden till beräkningarna av trepartsarbetsgruppen som utredde alternativen för kanalisering av utgiftsbesparingarna i socialskyddsfonderna.

I remissvaren riktades uppmärksamhet därtill på den tilltagande avgiftsbördan för arbetsgivarna och de tekniska detaljerna i kanaliseringens lösningen.

Med anledning av utlåtandena konstateras det följande. I det huvudsakliga innehållet och i avsnittet 1.1 Bakgrund i propositionen har det konstaterats att uppnående av regeringens övergripande sparmål för att stoppa ökningen av skuldkvoten förutsätter att de besparingar som hänför sig till socialskyddsfonderna kanaliseras till fullt belopp. Utan kanalisering skulle socialförsäkringsavgifterna av skattenatur sjunka, vilket skulle minska inkomsterna i de offentliga finanserna, och därmed skulle skuldsättningen inte minska på det eftersträvade sättet. Därtill konstateras att de alternativ för övriga sätt för att stärka de offentliga finanserna med besparingar som hänför sig till socialskyddsfonderna, vilka lagts fram i arbetsmarknadsorganisationernas avvikande mening, behandlas i avsnittet om övriga handlingsalternativ och deras konsekvenser i regeringspropositionen.

Med anledning av utlåtandena förs det också fram att beskattningen skärptes temporärt år 2024 i samband med den helhet som anknöt till den proposition om inkomstbeskattningen som överlämnades år 2023. Denna konsekvens skulle avlägsnas från och med början av år 2025 i och med den lösning som föreslagits i propositionen. Det stämmer också att avgiftsnivån normalt skulle sjunka på grund av förmånsnedskärningarna, vilket skulle ha en positiv effekt på sysselsättningen via den lägre skattebördan. Utifrån remissvaren kompletterades avsnittet om sysselsättningskonsekvenser med en beskrivning av en situation där ingen kanaliseringens lösning

görs. Det är motiverat att bedöma konsekvenserna av ändringarna av försäkringspremierna i samband med propositionerna som gäller dem och utlåtandena gav i detta avseende inte skäl att ändra propositionen.

Enligt många remissinstanser strider kanaliseringens lösning mot försäkringsprincipen i den sociala tryggheten eller det ursprungliga användningsändamålet för socialskyddsfonderna, eftersom försäkringspremierna är avsedda för att finansiera inkomstrelaterade förmåner inom den sociala tryggheten. Enligt vissa utlåtanden innebär att kanaliseringens lösning används för att finansiera också andra kostnader än de för vilka premierna tas ut. En del av remissinstanserna uttryckte förbehåll för att kanaliseringens lösning ger upphov till ett samband mellan systemet för arbetslöshetskydd och sjukförsäkringssystemet, vilka är separata i förhållande till varandra.

Av remissinstanserna ansåg Sysselsättningsfonden att målet med regeringens proposition är att följa försäkringspremieprincipen i fråga om arbetslöshetsförsäkringspremierna.

Med anledning av utlåtandena konstateras att man i kanaliseringens lösning låter de arbetslöshetsförsäkringspremier som Sysselsättningsfonden tar ut sjunka och att fondens konjunkturbuffert uppkommer utifrån den ändrade lagstiftningen om arbetslöshetskydd och prognosen för ansvaret enligt arbetslöshetsutvecklingen. De försäkringspremier som flyter in används fortfarande för det ursprungliga ändamålet. I fråga om sjukförsäkringen handlar det om en ändring av finansieringsandelarna, och även efter den ändringen är användningen av de lagstadgade sjukförsäkringspremierna bunden till det ursprungliga ändamålet. Med andra ord överförs inte medel från socialskyddsfonderna till statens universella budgetfinansiering, och det föreslås inga ändringar i ändamålen för medlen i socialskyddsfonderna. Propositionen har kompletterats till denna del.

Enligt vissa remissinstanser granskades möjligheten att genomföra kanaliseringen stegvis inte tillräckligt ingående i propositionen och valet att genomföra kanaliseringen på en gång motiverades inte ordentligt. I en del av utlåtandena uttrycktes en oro för att man i en kanaliseringens lösning enligt propositionen i praktiken kanaliserar extra medel till staten i förhållande till hur mycket utgifterna i socialskyddsfonderna krymper.

I och med remissvaren har motiveringarna för genomförandet av kanaliseringen på en gång kompletterats.

6.2 Allmänt om ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenningen

Många remissinstanser motsatte sig ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen. De ekonomiska konsekvenserna för enskilda personer ansågs vara stora. Propositionen kritiserades också för att ändringen inte riktas enbart på de högre inkomstklasserna, utan också på dem vars årsinkomster är lägre än medellöntagarnas. Nedsänkningen av sjukdagpenningen ansågs också vara problematisk därför att möjligheterna för en arbetsoförmögen person att förbättra sin utkomst är begränsade. Därtill konstaterades konsekvenserna vara större i synnerhet för de arbetstagare till vilka arbetsgivaren inte betalar någon lön efter den lagstadgade självrisktiden eller till vilka lön betalas enbart för en kort tid. Å andra sidan konstaterade en del av remissinstanserna att arbetsgivarkonsekvenserna var större för de arbetsgivare, som med stöd av ett kollektiv- eller tjänstekollektivavtal eller arbetsavtal betalar lön för en tid av arbetsoförmögenhet också efter den lagstadgade skyldigheten att betala lön under självrisktiden.

Med anledning av utlåtandena konstateras att årsinkomstgränsen har fastställts till en maximalt hög inkomstklass med hänsyn till den eftersträfvade nettobesparingen. Alternativa sätt för att

uppnå det eftersträvade målet för nettobesparingarna har behandlats i avsnittet om alternativa lösningssätt i propositionen.

Till exempel Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf och Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT delgav sin bedömning om att ändringarna kan påverka också kollektivavtalsförhandlingarna i framtiden. I fråga om bedömningarna konstateras att utbetalning av lön som överskrider skyldigheten att betala lön enligt arbetsavtalslagen avtalas i kollektiv- och tjänstekollektivavtalen, som löntagarnas och arbetsgivarnas företrädare förhandlar fram.

Propositionen kritiserades för att de ändringar som hänför sig till sjukdagpenningen har motiverats med sysselsättningskonsekvenser. Ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning kritiserades för att vara ett vilseledande uttryck. Det konstaterades handla om en nedskärning i nivån på sjukdagpenningen.

Ändringen av beräkningsformeln av sjukdagpenningen handlar om en sparåtgärd och detta har förtydligats i propositionen. Även om målet med ändringen av beräkningsformeln inte är att öka sysselsättningen, har den dock bedömts stärka sysselsättningen via beteendekonsekvenserna. Propositionen har preciserats i denna utsträckning.

Enligt remissvaret borde propositionen bättre beskriva förhållandet mellan de betalda försäkringspremierna och de ersättningar som kan fås med dessa och bedöma tillgodoseendet av försäkringsprinciperna.

Med anledning av remissvaret om försäkringsprincipen konstateras det följande. I arbetet av den arbetsgrupp som utredde fördelningen av skatte- och avgiftsintäkterna och finansieringen av förmånerna observerades att det inte alltid finns en entydig grund för finansieringslösningarna, utifrån vilken finansieringen delats. Vid utvecklingen av systemet har man försökt göra socialförsäkringssystemet mer försäkringsbaserat, det vill säga att stärka förhållandet mellan förmåner och premier och avgifter, men i vissa praktiska lösningar har finansieringsandelarna dock ändrats enligt olika finanspolitiska mål. Med tiden har också olika undantag uppkommit i systemet. Avsnittet om konsekvenserna för privata hushåll i propositionen har kompletterats genom att precisera att den föreslagna ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen minskar det inbördes förhållandet mellan den enskilda löntagarens finansieringsansvar och upplupna förmåner.

6.3 Utlåtandena om de ekonomiska konsekvenserna

I flera utlåtanden konstaterades att propositionens övergripande konsekvenser på lång sikt inte har bedömts på ett tillräckligt omfattande sätt. Till exempel Servicefacket PAM rf ansåg att en försvagning av det sociala trygghetssystem som byggts upp under flera årtionden kan leda till avsevärt högre kostnader än tidigare såväl på systemnivå som för enskilda personer och familjer.

Tammerfors stad konstaterade i sitt utlåtande att det i propositionen förblev oklart hur ändringarna i sin helhet påverkar kommunekonomin. Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT konstaterade i sitt utlåtande att bedömningen av propositionens ekonomiska konsekvenser borde innehålla en närmare beskrivning av den extra kanalisering som tidpunkten för ikraftträdandet orsakar och dess storleksklass. De välfärdsområden som uttalade sig om propositionen konstaterade att de föreslagna ändringarna av sjukdagpenningförmånerna skulle öka också välfärdsområdenas kostnader och följaktligen de facto försvaga balansen i välfärdsområdenas ekonomi. Enligt välfärdsområdena är detta

synnerligen besvärligt i en situation, där alla välfärdsområden uppvisar underskott i det ekonomiska resultatet och tidsramen inom vilken de ska täcka underskottet är väldigt stram.

Med anledning av utlåtandena konstateras det följande. Med anledning av utlåtanden har avsnitt 5.1.1.9 i regeringens proposition preciserats för att närmare beskriva den föreslagna extra kanaliseringen för år 2025 och dess omfattning. I propositionen uppskattas ökningen av välfärdsområdenas kostnader vara sammanlagt 19 miljoner euro, vilket är en relativt liten kostnadsuppgång i förhållande till välfärdsområdenas finansiering, som år 2025 uppskattas vara omkring 26 miljarder euro. Därtill kan välfärdsområdena i viss mån med egna åtgärder sträva efter förebyggande åtgärder för att minska sjukskrivningarna inom egna personalen.

Bedömningen av konsekvenserna för de offentliga finanserna i propositionen har kompletterats genom att närmare bedöma propositionens konsekvenser för kommunernas och välfärdsområdenas ekonomi.

Finlands Kommunförbund rf konstaterade i sitt utlåtande att den största risken för kommunerna ur arbetsgivarsynvinkel hänför sig till att sjukförsäkringspremien enligt propositionen i varje fall skärps betydligt, men det är inte säkert om arbetslöshetsförsäkringspremien sjunker i motsvarande grad.

Med anledning av utlåtandet konstateras det följande. I och med de besparingar som hänför sig till de förmåner som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier minskar behovet av att samla in arbetslöshetsförsäkringspremier i motsvarande grad, men under ett enskilt år påverkas utvecklingen för arbetslöshetsförsäkringspremierna av också andra omständigheter, såsom konjunktursituationen och nettoförmögenhetsställningen i Sysselsättningsfondens konjunkturbuffert.

6.4 Utlåtandena om sysselsättningskonsekvenserna

I fråga om bedömningen av sysselsättningskonsekvenserna riktades i remissvaren uppmärksamhet på olika mekanismer som redan beskrivits i propositionen och den osäkerhet som är förknippad med konsekvensbedömningen. De vanligaste observationerna gäller incitamentet till att återgå för tidigt till arbetet till följd av att beloppet av dagpenningarna försvagas. Denna mekanism har identifierats i konsekvensbedömningen i propositionen. I remissvaren lyftes också fram möjligheten att en tidigare återgång till arbetet kan förbättra arbetsförmågan. Också denna konsekvenskanal har identifierats i propositionen. I propositionen bedöms betydelsen av dessa konsekvenskanaler också i fråga om sysselsättningskonsekvenserna.

Flera remissinstanser betonade att de ändringar som hänför sig till sjukdagpenningen kan försvåra sysselsättningen för personer med nedsatt arbetsförmåga.

Med hänvisning till remissvaret kan det konstateras att en sänkning av beloppet av sjukdagpenningen eventuellt kan ha en konsekvens som försämrar sysselsättningen bland personer med nedsatt arbetsförmåga. Utifrån utlåtandena har avsnittet om sysselsättningskonsekvenserna kompletterats med att arbetsgivarnas ökande kostnader i viss mån kan försvaga incitamenten att anställa arbetskraft. Å andra sidan kan ändringarna i viss mån också innebära att arbetsgivaren har starkare incitament att främja de anställdas arbetsförmåga för att förebygga sjukfrånvaro.

Några remissinstanser lyfte i sina utlåtanden fram att en försvagning av nivån på rehabiliteringspenningen kan försvaga motivationen till att ansöka om rehabilitering. Konsekvensbedömningen i propositionen har kompletterats utifrån dessa utlåtanden.

6.5 Utlåtandena om konsekvenserna för privata hushåll

Flera instanser som lämnat in remissvar bedömde att i synnerhet privata hushåll med små eller medelstora inkomster drabbas av konsekvenser. Ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen ansågs försvaga arbetstagarnas skydd under en tid av sjukdom, men det ansågs å andra sidan vara bra att ändringen inte påverkar de som har de allra lägsta inkomsterna. Många remissinstanser förde dock fram en oro om ändringens konsekvenser för situationerna för personer som behöver långvarig sjukledighet och som drabbats av långvarig arbetsförmåga. Ändringen konstaterades också påverka personer med nedsatt arbetsförmåga. Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf anmärkte att propositionen inte innehåller någon bedömning av en eventuell konsekvens för löneackumuleringen för arbetsförmögna i framtiden.

I utlåtandena funderade man på konsekvenserna för barnfamiljer, där en förälder under en längre tid får en förmån och i synnerhet på konsekvenserna för familjer med en vårdnadshavare. I remissvaren bedömdes att den tilltagande ekonomiska osäkerheten har en negativ inverkan på barnens och de unga personernas välbefinnande. Konsekvenserna kan också vara långvariga och generationsgränsöverskridande.

Tehy rf förde fram behovet av att bedöma ändringens konsekvens för utövandet av rätten till partiell dagpenning. En ändring av beräkningsformeln ansågs också ha negativa konsekvenser för enskilda personers beteende: återgång till deltidsarbete med full eller partiell sjukdagpenning kan tidigareläggas på bekostnad av hälsan. Till exempel enligt utlåtandet av Tammerfors stad kan den nedre nivån på sjukdagpenning och rehabiliteringspenning leda till arbete trots en sjukdom, dröjsmål i rehabilitering och till exempel att en arbetslöshetsförmån fås i stället för sjukdagpenning, vilket å sin sida kan orsaka till exempel orättvisa i fördelningen av finansieringsansvaret för olika förmåner.

Propositionens konsekvensbedömningar har kompletterats i fråga om utövande av rätten till partiell sjukdagpenning. Med anledning av remissvaren konstateras dock också att tidigare återgång till arbetet enligt undersökningarna i vissa situationer också kan ha positiva konsekvenser. Ärendet behandlas i avsnittet om sysselsättningskonsekvenser i propositionen.

Utkomststödets omfattning bedömdes också i fråga om nuvarande förmånstagare och antalet nya förmånstagare bedömdes öka, medan antalet ansökningar om sjukpension och förkastade ansökningar bedömdes stiga. Flera remissinstanser anmärkte att uppskattningen av det ökade behovet av utkomststöd och bostadsbidrag är diffus i propositionen.

Bedömningen av ökat behov av utkomststöd och bostadsbidrag i propositionen har preciserats utifrån de anmärkningar som gjorts i remissvaren.

I sitt utlåtande förde Folkpensionsanstalten fram att barnets vårdnadshavare och den person som de facto sköter barnet i vissa situationer har rätt till rehabiliteringspenning eller specialvårdpenning för tiden för rehabiliteringen av barnet. Dessa betalas dock inte samtidigt. I och med ändringen av beräkningsformeln blir specialvårdpenningen ett förmånligare alternativ än rehabiliteringspenning för klienten med allt lägre årsinkomster. Därtill ska det observeras att maximitider föreskrivits i lag för beviljande av specialvårdpenning. Situationen har beskrivits i

avsnittet om konsekvenserna för privata hushåll i propositionen, vilken granskar konsekvenserna av ändringarna av beräkningsformeln för rehabiliteringspenning.

Därtill anmärkte Folkpensionsanstalten att det finns skäl att konstatera att beräkningsregeln för rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering ändrats i negativ riktning först med den ändring som trädde i kraft den 1 januari 2024. Enligt anstalten har konsekvenserna av sänkningen av rehabiliteringspenning för utkomsten för personer utan anknytning till arbetslivet, deras deltagande i rehabilitering och ansökan om sjukpension inte kunnat följas eller bedömas på övergripande sätt. Anmärkningen om detta har lagts till avsnittet om konsekvenserna för privata hushåll i propositionen.

6.6 Utlåtandena om konsekvenserna för företag och andra arbetsgivare

I utlåtandena konstaterades att nedgången i de sjukdagpenningssättningar som arbetsgivarna får och kanaliseringlösningen försvagar småföretagarnas ställning. I utlåtandena av Företagarna i Finland rf och Mikro- ja yksinyrittäjät ry ansågs detta vara problematiskt tillsammans med andra ändringar som hänför sig till företagarna, såsom uppgången av FöPL-försäkringspremien, höjningen av den allmänna momssatsen och den allmänna prisuppgången. Därtill konstaterades i företagarorganisationernas utlåtanden att man i propositionen också helt låtit blir att beakta skyldigheten för företagare som betalar lön till sig själva att betala arbetsgivares sjukförsäkringsavgift utifrån löner som de betalat till sig själva. Enligt utlåtandena kommer avgiftsbördan att öka för dem ännu mer än för andra företagare.

Ändringen av avgiftsansvaren för företagare har granskats i avsnittet 4.2.4. Konsekvenser för företag och andra arbetsgivare i propositionen. Enligt bedömningen kan det bedömas att de ändringar som gäller socialförsäkringspremier skärper skatte- och avgiftsbördan för FöPL-försäkrade företagare en aning, med omkring 3 euro per månad för en genomsnittlig företagare. Utlåtandena gav inte skäl till en mer omfattande granskning i detta samband.

STTK rf konstaterade i sitt utlåtande att kanaliseringlösningen ser ut att genomföras relativt jämnt mellan löntagare och arbetsgivare. Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT konstaterade i sitt utlåtande att kanaliseringlösningen bemöter små och stora arbetsgivare på olika sätt och att dessa konsekvenser borde specificeras närmare i synnerhet med tanke på välfärdsområdena och kommunerna.

Med anledning av utlåtandena konstateras att avsnitt 4.2.4.1 och i synnerhet figur 9 i propositionen innehåller en beskrivning av propositionens konsekvenser för olika stora arbetsgivare, inklusive kommunerna och välfärdsområdena. Därtill har man separat beskrivit hur dessa ändringar påverkar den finansiering som kommunerna och välfärdsområdena får av staten.

Hjärnskadeförbundet ansåg i sitt utlåtande att det finns risk för att smittsamma sjukdomar sprids ännu enklare på arbetsplatserna på grund av ändringarna av sjukdagpenningen, vilket som en helhet skulle öka sjukfrånvaron och följaktligen minska antalet årsverken. STTK rf konstaterar i sitt utlåtande att återgång till arbetet trots en sjukdom kan bromsa återhämtningen, vilket orsakar mer extra kostnader för arbetsgivaren i form av återkommande perioder av arbetsoförmåga och ökade företagshälsovårdskostnader.

6.7 Utlåtandena om konsekvenserna för myndigheterna

Folkpensionsanstalten lyfte fram att de ändringar som gäller sjukdagpenningen har konsekvenser för Folkpensionsanstaltens system. Enligt Folkpensionsanstaltens bedömning kan

ändringen av beräkningsformeln uppmuntra klienterna att ansöka om alternativa förmåner, även om förutsättningarna för dessa inte uppfylls. Detta skulle öka arbetsmängden för förmånshandläggarna. Folkpensionsanstalten uppgav i sitt utlåtande att anstalten dock kan verkställa ändringarna inom den föreslagna tidsplanen.

Skatteförvaltningen redogjorde för att den understödjer en separat lag om avgiftsprocentsatserna för sjukförsäkringsavgifterna år 2025. Så som också konstaterats i regeringens proposition, träder skattekortet i kraft från och med år 2025 redan i januari i stället för februari, vilket var fallet tidigare. Enligt Skatteförvaltningen orsakar lagändringen i fråga om sjukförsäkringspremierna och -avgifterna uppdateringsbehov i Skatteförvaltningens informationssystem, beslut och anvisningar samt ett behov av utbildning för tjänstemännen. Enligt Skatteförvaltningen är den årliga arbetsmängden dock samma som tidigare, då avgiftsprocentsatserna fastställts genom förordning av statsrådet.

Försäkringskassorna rf bedömde att ändringarna kan ha långfristiga konsekvenser för försäkringskassornas stadgar och ekonomi. I så fall kan behandlingen av ansökningar om regeländring också öka Finansinspektionens arbete. Försäkringskassorna rf anmärkte också att de arbetstagspecifika försäkringspremierna kan höjas på lång sikt vid försäkringskassor som betalar tilläggsdagpenningar, i synnerhet om ändringar görs i praxis för utbetalningen av lön för sjuktid för arbetstagarna.

I utlåtandena bedömdes att ändringarna orsakar ändringar också för processerna hos välfärdsområdenas myndigheter, för deras anvisningar och också deras arbetsmängd, till exempel i och med en eventuell ökning av ansökningarna om utkomststöd.

I propositionen har det bedömts att det ökade behovet av utkomststöd på grund av ändringarna är litet och konsekvensbedömningarna om mottagande av utkomststöd har preciserats i syfte att svara på de anmärkningar som gjorts i remissvaren.

Avsnitt 4.2.5 om propositionens myndighetskonsekvenser har kompletterats i fråga om Folkpensionsanstaltens och Skatteförvaltningens arbetsmängd.

6.8 Utlåtandena om andra samhälleliga konsekvenser

Många remissinstanser förde fram problem i anknytning till bland annat utdragna sjukdomar, tilltagande problem med arbetsförmågan och situationer som blir svårare. Ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen ansågs påverka i synnerhet dem som har den svagaste ställningen och har det svårt att anpassa sig till föränderliga ekonomiska situationer.

En del av remissinstanserna bedömde att de kostnader som anhopas för samhället ökar i och med att sjukfrekvensen stiger och servicebehovet ökar. Också vikten av tillgång till behandling och rehabilitering betonades. Man bedömde att uppgången i företagarnas kostnader kan påverka villkoren i anställningsvillkoren, då företagen strävar efter att göra besparingar i kostnaderna eller till exempel i hur lång tid arbetsgivarna betalar lön för sjuktid. Regeringens proposition kritiserades för att den inte tillräckligt beaktar uppgången i kostnaderna på grund av den ökade ojämlikheten, degraderingen av hälsan och välbefinnandet eller de sociala problemen. Till exempel Servicefacket PAM rf anmärkte att efterfrågan på utkomststödsförsäkringar som tecknas för en sjukdom kan öka i de högsta inkomstklasserna på grund av ändringarna, vilket ökar ojämlikheten i anknytning till ekonomiska risker förknippade med sjukdomar. Förbundet för familjevård i Finland bedömde att ändringen av beräkningsformeln försvagar den sociala tryggheten för en familjevårdare med ett uppdragsförhållande och ökar ojämlikheten mellan

löntagarna. Familjevårdare har till exempel inte sådan företagshälsovård som stödjer återgång till arbete efter lång sjukledighet.

Hjärnskadeförbundet och Invalidförbundet förde fram att ändringen av beräkningsformeln gäller för en del av personerna med funktionsnedsättning. I remissvaren framhövdes de könskonsekvenser som granskats i propositionen. Det har ansetts att i synnerhet till exempel kvinnodominerade branscher där inkomsterna är låga drabbas av konsekvenser. Så som konstateras också i propositionen, riktar sig ändringen av beräkningsformeln på fler kvinnor än män, men inverkan i euro är i snitt större för män än för kvinnor. I utlåtandena riktades också uppmärksamhet på ålderskonsekvenserna.

Tehy rf anmärkte i sitt utlåtande att en sänkning av nivån på sjukdagpenning på många olika sätt påverkar kvinnor mer än män. Så som konstaterats också i propositionen, får till exempel en del av de kvinnliga arbetstagarna som är gravida sjukdagpenning under graviditeten innan graviditetsspenningen börjar. Enligt Tehy rf:s utlåtande innehas den svagaste ställningen av de kvinnliga arbetstagare som inte alls har rätt till lön för sjuktid eller vars rätt upphör före graviditetsspenningen börjar. Tehy rf anmärkte också att de ändringar som gäller sjukdagpenning är betydande i synnerhet för offentliga arbetstagare inom social- och hälsovårdsbranschen, eftersom det finns jämförelsevis mycket sjukfrånvaro i synnerhet inom social- och hälsovårdsbranschen i jämförelse med andra branscher på grund av arbetets natur och att lagen inte tryggar rätt till lön för sjuktid under tiden för en sjukdagpenningssperiod, utan situationen kan ändras i och med ändringar i kollektivavtalsverksamheten. Också en del av de övriga remissinstanserna bedömde att ändringen av beräkningsformeln påverkar i synnerhet branscher där risken att insjukna är större än i andra, såsom i social- och hälsosektorn, småbarns pedagogikbranschen och servicebranschen. De som utför fysiskt arbete måste också stanna hemma med lägre tröskel på grund av en sjukdom. Å andra sidan bedömdes ändringen hänföra sig också i synnerhet till högskoleutbildade löntagare och företagare.

Uleåborgs stad betonade att det är viktigt att bedöma propositionens ekonomiska konsekvenser för olika grupper och säkerställa att de ekonomiska incitamenten främjar likabehandling och jämställdhet. Också rehabiliteringsklienter inom psykisk vård lyftes fram som en grupp som drabbas av ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen, då det ofta tar lång tid för dem att återfå sin arbetsförmåga.

Propositionens konsekvenser för likabehandling, könens ställning och andra konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna har preciserats utifrån utlåtandena.

6.9 Utlåtandena om ikraftträdandet och övergångsbestämmelsen

Några remissinstanser förhöll sig kritiskt till tidtabellen för ikraftträdandet i lagpropositionen. I en del utlåtanden önskades närmare bedömning av konsekvenserna och de sammantagna konsekvenserna innan lagen träder i kraft.

Propositionens konsekvensbedömningar har kompletterats efter remissförfarandet utifrån de kommentarer som getts i utlåtandena.

Folkpensionsanstalten lyfte i sitt utlåtande fram behovet av att med tanke på lagens ikraftträdande beakta 11 kap. 2 § 7 mom. i sjukförsäkringslagen och tillämpningen av den. I fråga om det utkast till proposition som varit på remiss konstaterades att om arbetsoförmåga börjar före den 1 januari 2025, tillämpas de bestämmelser som var i kraft då lagen trädde i kraft på sjukdagpenning. Enligt Folkpensionsanstaltens utlåtande kan en klient i en situation enligt

11 kap. 2 § 7 mom. i sjukförsäkringslagen vara arbetsför då lagen träder i kraft enligt förslaget, men problem kan uppkomma med ovan nämnda bestämmelse, om arbetsoförmågan förnyas inom 30 dagar.

Propositionens ikraftträdandebestämmelse har kompletterats med en övergångsbestämmelse som beaktar syftet med 11 kap. 2 § 7 mom. i sjukförsäkringslagen.

6.10 Andra remissvar

Social- och hälsovårdsministeriet beredde en bedömning av de sammantagna konsekvenserna av regeringens propositioner under remissförfarandet och bedömningen av de sammantagna konsekvenserna var inte ännu tillgänglig för remissinstanserna. På grund av detta kritiserades i många utlåtanden bristen på bedömning av de sammantagna konsekvenserna och å andra sidan betonades dess vikt. Till exempel de höjningar klientavgifterna inom social- och hälsovården och läkemedelsutgifterna, vilka föreslås på samma gång som besparingarna i sjukdagpenningen, ansågs vara problematiska, då de påverkar samma personer och ökar kostnaderna för insjuknande tillsammans med den nedskärning som hänför sig till nivån på sjukdagpenningen.

Övriga föreslagna ärenden som kräver en konsekvensbedömning var till exempel anhopningen av besparingar som gäller de privata hushållen med flera långtidssjuka och konsekvenserna för det ökade servicebehovet.

Avsnitt 4.2.7 Bedömning av de sammantagna konsekvenserna har sedermera uppdaterats. Bedömningen av de sammantagna konsekvenserna publiceras på samma gång som budgetlagarna ges och den är tillgänglig som komplement till konsekvensbedömningarna i regeringspropositionerna vid riksdagsbehandlingen.

I sitt utlåtande konstaterade justitieministeriet att bristen på bedömning av de sammantagna konsekvenserna i remisskedet påverkade möjligheterna att tillräckligt noggrant bedöma de föreslagna ändringarnas förenlighet med konstitutionen. Därtill gjorde justitieministeriet flera anmärkningar om motiveringarna till lagstiftningsordningen. Enligt ministeriet redogör inte motiveringarna om lagstiftningsordningen i propositionen till alla delar för i vilken utsträckning de föreslagna ändringarna eventuellt anses medföra inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt justitieministeriet borde man i motiveringarna till lagstiftningsordningen, med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtandepaxis, bedöma också om de föreslagna ändringarna utgör ett väsentligt ingripande i tryggheten av den grundläggande försörjningen. Justitieministeriet gjorde i sitt utlåtande också observationer om propositionens likabehandlingskonsekvenser och konsekvenserna för dem som ansvarar för omsorgen om ett barn.

Utifrån utlåtandet har motiveringarna om lagstiftningsordningen i propositionen kompletterats.

Njur- och leverförbundet rf lyfte i sitt utlåtande fram att de föreslagna ändringarna ytterligare skulle försvaga ställningen för en organdonator, eftersom sänkningen av beloppet av donationsdagpenningen ytterligare kan minska viljan att donera en njure och följaktligen öka sjukvårdskostnaderna. Njur- och leverförbundet anser att man i samband med lagändringen borde ändra grunderna för att fastställa donationsdagpenning så att beloppet av donationsdagpenning inte sjunker tillsammans med sjukdagpenningen. Också Folkpensionsanstalten lyfte i sitt utlåtande fram att även om anstalten inte bedömt att ändringen har avsevärda konsekvenser för antalet mottagare av donationsdagpenning, kan antalet sjunka i och med ändringen.

Utifrån remissvaren har propositionen ändrats i fråga om donationsdagpenning.

Därtill framhävdes i vissa utlåtanden sådana frågor som gäller sjukförsäkringslagen och förslag som inte direkt gällde förslagen i regeringens proposition. I fråga om dessa konstateras att propositionen inte handlar om en mer omfattande reform av definitionen eller praxis beträffande sjukdagpenningen eller andra förmåner enligt sjukförsäkringslagen, och dessa utlåtanden gav inte skäl till ändringar.

7 Specialmotivering

7.1 Sjukförsäkringslagen

11 kap. Beloppet av dagpenningsförmånerna

1 §. *Beloppet av dagpenningsförmånerna enligt inkomst.* Enligt paragrafens 2 mom. är sjukdagpenningen 70 procent av trehundradelen av en försäkrads årsinkomst, om denna inte överstiger 26 898 euro. På den överstigande delen är sjukdagpenningens belopp 20 procent av trehundradelen av årsinkomsten. Inkomstgränsen i lagen motsvarar värdet på lönekoeficienten år 2010. Det föreslås att momentet ändras så att inkomstgränsen ändras till 20 780 euro i nivån för 2010 års lönekoeficient, vilket motsvarar 27 633 euro år 2024. Därtill föreslås att ersättningsgraden för dagpenningsförmånen för den del som överskrider inkomstgränsen sänks så att beloppet av den del av sjukdagpenningen som överskrider inkomstgränsen är 15 procent av trehundradelen av årsinkomsten.

18 kap. Sjukförsäkringsfonden och försäkringspremier och försäkringsavgifter

9 §. *De försäkrades finansieringsandel.* I paragrafen föreskrivs det om vilken andel av utgifterna för sjukvårdsförsäkringen som finansieras med intäkterna av sjukförsäkringens sjukvårdspremie, som tas ut hos de försäkrade. Det föreslås att de försäkrades nuvarande finansieringsandel på 33 procent ändras till 48,6 procent.

10 §. *Statens finansieringsandel.* I paragrafen föreskrivs vilken andel av utgifterna för sjukvårdsförsäkringen som finansieras av statens medel. Det föreslås att statens nuvarande finansieringsandel på 67 procent ändras till 51,4 procent.

13 §. *Statens finansieringsandel och företagares tilläggsfinansieringsandel.* I paragrafens 1 mom. föreskrivs att om beloppet av en dagpenningsförmån eller rehabiliteringspenning som avses i 11 § 1 mom. 1 punkten beräknat på basis av årsinkomsten enligt 11 kap. 2 § 1 mom. blir mindre än dagpenningsförmånens minimibelopp enligt 11 kap. 10 §, finansieras av statens medel den andel av utgifterna för minimibeloppet av dagpenningsförmånen eller rehabiliteringspenningen som överstiger beloppet av den dagpenningsförmån eller rehabiliteringspenning som beräknas på basis av årsinkomsten.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att om rehabiliteringspenningen enligt 35 § i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner blir mindre än rehabiliteringspenningens minimibelopp enligt den paragrafen, finansieras av statens medel den andel av utgifterna för minimibeloppet av rehabiliteringspenningen som överstiger beloppet av den rehabiliteringspenning som beräknas på basis av årsinkomsten. Det föreslås att momentet upphävs eftersom 35 § i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner upphävts med lag 1249/2023, som trätt i kraft från och med början av år 2024.

Enligt paragrafens 3 mom. finansierar staten dessutom 5 procent av de utgifter för dagpenningsförmånen och rehabiliteringspenningen som annars skulle finansieras med arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och försäkrades dagpenningspremie. Det föreslås att momentet upphävs, eftersom staten i fortsättningen inte längre har någon finansieringsandel för dagpennings- och rehabiliteringspenningkostnaderna.

20 §. Sjukförsäkringens sjukvårdspremie. Enligt paragrafens 1 mom. bestäms sjukförsäkringens sjukvårdspremie så att med intäkterna av sjukförsäkringens sjukvårdspremie som tas ut hos de försäkrade finansieras den finansieringsandel som avses i 9 §. Enligt paragrafens 2 mom. tas sjukvårdspremien ut på den förvärvsinkomst som beskattas vid kommunalbeskattningen och på de andra grunder för sjukvårdspremien som avses i 14 och 16–19 §. Inga ändringar föreslås för 1 och 2 mom.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs att om en försäkrad får annan än i 15–18 § avsedd förvärvsinkomst, tas hos honom eller henne, utöver vad som föreskrivs i 1 mom. och i 23 §, som sjukförsäkringens sjukvårdspremie ut 0,97 procent av denna inkomst. Premien tas dock inte ut på de inkomster som avses i 14 § 2 mom. i kapitlet. Det föreslås att momentet ändras så att sjukvårdspremien debiteras enligt 0,39 procent i stället för 0,97 procent.

Enligt paragrafens 4 mom. beräknas den premie som avses i 3 mom. på basis av differensen mellan grunden för sjukvårdspremien och grunden för dagpenningspremien. Om grunden för dagpenningspremien är större än grunden för sjukvårdspremien, tas den premie som avses i 3 mom. inte ut. Inga ändringar föreslås för momentet.

21 §. Sjukförsäkringens dagpenningspremie. I paragrafens finns föreskrifter om dagpenningspremien då lagen träder i kraft. Enligt den bestäms sjukförsäkringens dagpenningspremie för 2020 så att med intäkterna av den finansieras 48 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkringen som avses i 12 § minskade med ersättningen för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap. I enlighet med 24 § i kapitlet justeras premieprocentsatsen årligen genom förordning av statsrådet.

Det föreslås att paragrafen ändras så att då lagen träder i kraft, det vill säga år 2025, fastställs sjukförsäkringens dagpenningspremie så att med intäkterna av den finansieras 32 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkringen som avses i 12 § minskade med ersättningen för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap.

22 §. Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift. I paragrafens finns bestämmelser om avgiftsprocentsatserna för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift då lagen träder i kraft. Enligt dess 1 mom. bestäms arbetsgivares sjukförsäkringsavgift för 2020 så att med intäkterna av den finansieras ersättningarna för kostnader för familjeledighet som orsakas av föräldraskap samt 52 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkringen som avses i 12 § minskade med ersättningen för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap. I enlighet med 24 § i kapitlet justeras avgiftsprocentsatsen årligen genom förordning av statsrådet.

Det föreslås att momentet ändras så att då lagen träder i kraft, det vill säga år 2025, fastställs arbetsgivares sjukförsäkringsavgift så att med intäkterna av den finansieras 68 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkringen som avses i 12 § minskade med ersättningen för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap.

Enligt paragrafens 2 mom. tas arbetsgivares sjukförsäkringsavgift ut på den lön som avses i lagen om arbetsgivares sjukförsäkringsavgift (771/2016).

23 §. Justering av sjukförsäkringens sjukvårdspremie. Enligt paragrafens 1 mom. justeras premieprocentsatsen för sjukförsäkringens sjukvårdspremie så att intäkterna av sjukvårdspremierna och statens finansieringsandel täcker de utgifter för sjukvårdsförsäkringen som avses i 8 § i kapitlet. Premieprocentsatsen justeras med två decimalers noggrannhet. Vid justeringen av premien iaktas de finansieringsandelar som föreskrivs i 9 och 10 § i kapitlet.

Enligt paragrafens 2 mom. utfärdas bestämmelser om premieprocentsatsen för sjukförsäkringens sjukvårdspremie årligen före den 23 november genom förordning av statsrådet. Om premien emellertid understiger 0,45 procent eller överstiger 0,75 procent av den förvärvsinkomst som beskattas vid kommunalbeskattningen och av de andra grunder för sjukvårdspremien som avses i 14 och 16–19 §, ska bestämmelser om premieprocentsatsen utfärdas genom lag. Det föreslås att momentet ändras så att bestämmelser av premieprocentsatsen utfärdas genom lag, om avgiften underskrider 0,90 procent eller överskrider 1,20 procent av ovan nämnda inkomster eller betalningsgrund.

7.2 Lag om avgiftsprocentsatsen för sjukförsäkringsavgifter 2025

1 §. Premieprocentsatsen för sjukförsäkringens sjukvårdspremie. Enligt förslaget innehåller paragrafen bestämmelser om beloppet av sjukförsäkringens sjukvårdspremie år 2025. Enligt paragrafens 1 mom. uppgår avgiften till 1,07 procent av den förvärvsinkomst som beskattas vid kommunalbeskattningen och av de andra grunder för sjukvårdspremien som avses i 18 kap. 14, 16–19 och 19 a § i sjukförsäkringslagen.

I paragrafens 2 mom. finns bestämmelser om sjukförsäkringens sjukvårdspremie i situationer där den försäkrade får annan förvärvsinkomst än sådan som avses i 18 kap. 15–18 § i sjukförsäkringslagen. I så fall föreslås att 1,46 procent tas ut som sjukförsäkringsavgift.

2 §. Premieprocentsatsen för sjukförsäkringens dagpenningsskatt. Enligt förslaget innehåller bestämmelsen föreskrifter om beloppet av sjukförsäkringens dagpenningsskatt för löntagare och företagare år 2025. Det föreslås att dagpenningsskatten utgör 0,83 procent av löne- och företagarinkomsten samt av de andra grunder för skatten som avses i 18 kap. 15–18 § i sjukförsäkringslagen, om det sammanlagda beloppet av den årliga löne- och företagarinkomsten är minst 16 872 euro. Dagpenningsskatten ska då tas ut också för den del av inkomsten som underskrider denna inkomstgräns. Om det sammanlagda beloppet av den årliga löne- och företagarinkomsten underskrider 16 872 euro, tas dagpenningsskatt inte ut på samma sätt som i nuläget. Enligt förslaget innehåller bestämmelserna också föreskrifter om en tilläggsfinansieringsandel som tas ut hos företagare, vilken utgör 0,20 procent av arbetsinkomsten enligt den försäkring som avses i lagen om pension för företagare (1272/2006).

3 §. Avgiftsprocentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift. I paragrafens föreslås att procentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift år 2025 utgör 1,88 procent av den lön som avses i 5 § i lagen om arbetsgivares sjukförsäkringsavgift (771/2016).

4 §. Ikraftträdande. Paragrafens 1 mom. innehåller föreskrifter om lagen ikraftträdande. Enligt paragrafens 2 mom. tillämpas lagens 1 § på sjukförsäkringens sjukvårdspremie som tas ut för 2025. I paragrafens 3 mom. föreskrivs att bestämmelserna i 2 och 3 § tillämpas på premier och avgifter som grundar sig på den lön som betalats eller arbetsinkomst för en företagare som fastställts 2025.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Enligt 18 kap. 23 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen justeras den premieprocentsats för sjukförsäkringens sjukvårdspremie som avses i 20 § 1 mom. så att intäkterna av sjukvårdspremierna och statens finansieringsandel täcker utgifterna för sjukvårdsförsäkring. Enligt 18 kap. 24 § 4 mom. i sjukförsäkringslagen föreskrivs genom förordning av statsrådet årligen före den 23 november det följande årets premieprocentsats för sjukförsäkringens dagpenningssats och avgiftsprocentsats för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift samt storleken av företagares tilläggsfinansieringsandel. I fråga om 2025 utfärdas ingen förordning av statsrådet om premiesatsprocenterna enligt 18 kap. 23 § och 24 §, utan det föreslås att bestämmelser om premierna och avgifterna stiftas med det anknyttande lagförslag som ingår i denna proposition.

9 Ikraftträdande

9.1 Lag om ändring av lagen om sjukförsäkringslagen

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 december 2024. Eftersom det föreslås att beloppet av sjukförsäkringens sjukvårdspremie, sjukförsäkringens dagpenningssats och arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie fastställs med lag för år 2025, tillämpas bestämmelserna i 18 kap. 9 och 10 §, 20 § 3 mom., 21 § och 22 § 1 mom. första gången när beloppet av sjukförsäkringens sjukvårdspremie, sjukförsäkringens dagpenningssats och arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie för 2025 fastställs och bestämmelserna i 18 kap. 23 § 2 mom. första gången när sjukförsäkringens sjukvårdspremie för 2026 fastställs.

Ändringarna av beräkningsformeln för sjukdagpenning tillämpas enligt förslaget först från och med år 2025. Om arbetsoförmågan börjar före den 1 januari 2025, tillämpas de bestämmelser som var i kraft då lagen trädde i kraft på sjukdagpenning. Med andra ord tillämpas de nya bestämmelserna då arbetsoförmåga börjar den 1 januari 2025 eller senare. Det finns bestämmelser om detta i 2 mom. ikraftträdandebestämmelsen.

Eftersom rehabiliteringspenningen uppgår till minst beloppet av den sjukdagpenning som rehabiliteringsklienten enligt sjukförsäkringslagen hade varit berättigad till om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen när rehabiliteringen började, gäller ändringen av beräkningsformeln för förmånen för rehabilitering som börjar den 1 januari 2025 eller därefter. Med andra ord tillämpas 11 kap. 1 § 2 mom. som var i kraft då lagen trädde i kraft på rehabiliteringspenning för rehabilitering som börjar före den 1 januari 2025.

I 11 kap. 2 § 7 mom. i sjukförsäkringslagen finns bestämmelser om en situation där den försäkrade på nytt blir arbetsoförmögen inom 30 dagar från den dag för vilken sjukdagpenning eller partiell sjukdagpenning betalades senast eller där utbetalningen av specialvårdpenning fortsätter inom 30 dagar från den dag för vilken specialvårdpenning senast betalades. Enligt bestämmelsen fastställs förmånen i dessa situationer minst utifrån samma årsinkomst som under föregående förmånsperiod.

I regeringens proposition RP 296/2018 rd (s. 29) konstateras dock att syftet med bestämmelsen är att trygga en dagpenningförmån åtminstone på samma nivå i en situation där den nya förmånsperioden för samma förmån börjar inom 30 dagar från det att föregående period upphört. Målet med bestämmelsen är med andra ord inte uteslutande att förmånen fastställs minst utifrån samma årsinkomst som under föregående dagpenningsperiod, utan dess syfte är också att trygga förmånsnivån. Utan en separat tillämpningsbestämmelse bibehålls inte syftet att trygga förmånsnivån.

För att dagpenningförmånen i enlighet med regeringspropositionens syfte och tillämpningspraxis bibehålls på samma nivå i en situation där föregående sjukdagpenningperiod upphört på så sätt att en ny sjukdagpenningperiod som börjar den 1 januari 2025 eller därefter infaller inom 30 dagar från det att den föregående perioden upphört, föreslås i propositionen att om den försäkrade då denna lag trätt i kraft på nytt blivit arbetsoförmögen enligt 11 kap. 2 § 7 mom. i sjukförsäkringslagen och den föregående förmånsperioden börjat före den 31 december 2024, tillämpas de bestämmelser som gällde då denna lag trädde i kraft på sjukdagpenningen. Det finns bestämmelser också om detta i 2 mom. ikraftträdandebestämmelsen.

Om rätten till donationsdagpenning börjat före den 1 december 2026, tillämpas på donationsdagpenning 11 kap. 1 § 2 mom. som gällde då denna lag trädde i kraft. Det finns bestämmelser om detta i 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen. Etablerad tillämpningspraxis för uppkomsten till rätt till donationsdagpenning, utbetalningen av förmånen eller annan praxis som gäller donationsdagpenningen ändras inte.

Den övre gränsen på 20 780 euro för arbetsinkomst enligt 11 kap. 1 § 1 mom. i lagen motsvarar värdet av den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pensions för arbetstagare (395/2006) år 2010. Det finns bestämmelser om detta i 4 mom. ikraftträdandebestämmelsen.

Ikraftträdandebestämmelsens 5 mom. gäller de slutliga finansieringsandelarna för staten och de andelar som ska finansieras med försäkringspremier år 2024 samt upprättandet av Folkpensionsanstaltens bokslut för år 2024. På beräkningen av de slutliga finansieringsandelarna år 2024 och i upprättandet av Folkpensionsanstaltens bokslut år 2024 tillämpas bestämmelserna i 18 kap., vilka varit i kraft då denna lag trädde i kraft.

9.2 Lag om avgiftsprocentsatsen för sjukförsäkringsavgifter 2025

Lagen om förskottsuppbörd har ändrats genom lag L 499/2024 på så sätt att procentsatserna för förskottsinnehållningen för skatteåret träder i kraft den 1 januari. Enligt Skatteförvaltningen innebär förändringen att skattegrunderna för år 2025 ska vara kända i mitten av november, då beräkningen av skattekortet börjar. Sjukförsäkringspremierna har konsekvenser för beräkningen av skattekort, varför sjukförsäkringspremierna och -avgifterna för år 2025 borde vara kända då skattekortproduktionen börjar.

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 december 2024. Dess 1 § tillämpas på sjukförsäkringens sjukvårdspremie som tas ut år 2025 och bestämmelserna i 2 och 3 § tillämpas på premier och avgifter som grundar sig på den lön som betalats eller arbetsinkomst för en företagare som fastställts 2025.

10 Verkställighet och uppföljning

I propositionen föreslås ändringar i bestämmelserna om beloppet av sjukdagpenningen. Det är behövligt att följa konsekvenserna av ändringarna och utvärdera dem i efterskott. Konsekvenserna av ändringarna kan följas med Folkpensionsanstaltens statistik. En bedömning enbart utifrån statistikuppgifterna är dock inte tillräcklig, utan bedömningen av ändringarna i efterskott förutsätter en undersökning.

Eftersom propositionens förslag och övriga sparbeslut har sammantagna konsekvenser, är det ändamålsenligt att en omfattande bedömning av de sammantagna konsekvenserna görs i efterskott. För att ändringarnas sammantagna konsekvenser ska kunna bedömas, borde tillräckligt med tid reserveras för en omfattande bedömning av dessa i efterskott.

Grundlagsutskottet har senaste i sitt utlåtande GrUU 16/2023 rd hänvisat till sina tidigare ståndpunkter GrUU 47/2017 rd och GrUU 40/2018 rd och konstaterat att de stater som satt i kraft den europeiska sociala stadgan har förbundit sig att skydda de sociala och ekonomiska rättigheter som anges i stadgan. Finland har dessutom förbundit sig till stadgans tilläggsprotokoll angående ett kollektivt klagomålsförfarande. Grundlagsutskottet upprepade att det förhåller sig mycket allvarligt till de synpunkter som lagts fram i övervakningen av sociala stadgan och ansåg att statsrådet snarast bör inleda en grundlig granskning av frågan (GrUU 16/2023 rd, avsnitt 20). Målet är en förbättring i den lagstadgade utvärderingen av grundtrygghetens tillräcklighet i en internationell jämförelse i fråga om förmånernas nivå, de grundläggande fri- och rättigheterna och de internationella förpliktelserna som en del av de uppföljningen av konsekvenserna av de lagar som föreslagits i denna proposition och av andra så kallade sparlagar.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

I bilaga B till regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering finns riktlinjer om flera anpassningsåtgärder, som i avsevärd grad påverkar utgifterna i socialskyddsfonderna. Regeringen har i sitt regeringsprogram förbundit sig till att stärka de offentliga finanserna till ett nettobelopp av 6 miljarder i 2027 års nivå. Efter godkännandet av regeringsprogrammet har regeringen fattat beslut om extra åtgärder, som stärker de offentliga finanserna med omkring tre miljarder euro. Denna regeringsproposition har samband med redan genomförda och framtida lagar om besparingar i den sociala tryggheten.

Beräkningarna för kanaliseringen av besparingarna i socialskyddsfonderna har gjorts utifrån regeringens sparmål, med beaktande av de åtgärder som föreslagits i bilaga B till regeringsprogrammet och de riktlinjer som dragits upp i planen för de offentliga finanserna på våren 2024.

På samma gång som denna proposition avser regeringen lämna flera regeringspropositioner till riksdagen, vilka baserar sig på de nya åtgärderna för år 2025 enligt regeringens riktlinjer vid ramförhandlingarna på våren 2024. Regeringen ger en proposition för att balansera upp statsfinanserna med olika besparingar som riktas på läkemedelskostnaderna. Bland annat den kalenderårsvisa initialsjälvriskerna för ersättningen för läkemedel ur sjukförsäkringen höjs och beloppet av självriskerna binds till folkpensionsindex och därtill ändras referensprissystemet för läkemedel. I enlighet med ramförhandlingsbeslutet främjas också sloandet av förhöjningsdelarna för aktiveringstiden inom arbetslöshetsskyddet. Därtill höjs åldersgränsen för folkpension och rehabiliteringspenning från 16 år till 18 år. Därtill ger regeringen på hösten 2024 ett förslag till budgetlag som baserar sig på regeringsprogrammet, med vilken ändringarna i yrkesinriktad rehabilitering för unga personer och Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenningar genomförs. Konsekvenserna av åtgärderna för socialskyddsfonderna kanaliseras till staten och kommunerna för att minska skuldsättningen i enlighet med denna regeringsproposition.

Den årliga redovisningen på 50,3 miljoner euro från Sysselsättningsfonden till Folkpensionsanstalten för finansieringen av grunddagpenningen enligt 8 kap. 23 § 2 mom. i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner slopas i samband med kanaliseringens lösningen. Ändringsförslaget ingår i en regeringsproposition om arbetslöshetsförsäkringspremierna år 2025, vilken lämnas separat till riksdagen.

Med de regeringspropositioner som lämnas separat förbättras därtill effektiviteten i kommunalbeskattningen genom att undanröja förvärvsinkomstavdraget och på motsvarande sätt höja arbetsinkomstavdraget och som en del av anpassningsåtgärderna för de offentliga finanserna skärps pensionsinkomstavdraget så att beskattningen av de minsta pensionerna inte skärps, skattestödet för frivilligt pensionssparande slopas och hushållsavdraget reduceras. Utan ändring av lagstiftningen om beskattningen ökas statens intäkter från inkomstskatten av ändringarna av försäkringspremierna, vilka hänför sig till kanaliseringen av besparingarna i sysselsättningsfonden till sektorer som kumulerar skuld.

Redan godkända ändringar som ingår i kanaliseringslösningen utgörs av ändringarna i regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av vissa andra lagar (RP 73/2023 rd⁴⁷), som riksdagen behandlade under höstsessionen 2023, liksom också de ändringar som ingick i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om slopande av vuxenutbildningsstödet, yrkesexamensstipendiet och alterneringsledigheten (RP 8/2024 rd), som regeringen överlämnade till riksdagen under vårsessionsperioden 2024 samt i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av vissa andra lagar (RP 13/2024 rd). Riksdagen har godkänt de föreslagna lagändringar, som trätt i kraft med lagarna L 275-278/2024 och 395-401/2024.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Proposition anknyter till förslaget till statens budget år 2025 och den är avsedd att behandlas i samband med den.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Bestämmelserna i grundlagen och grundlagsutskottets praxis

Målet med propositionen är att genomföra en del av ändringar som ingår i planen för de offentliga finanserna för åren 2025–2028 av statsminister Petteri Orpos regering, vars mål är att stärka de offentliga finanserna.

I bedömningen av den föreslagna regleringen är 6 §, 18 § 2 mom. och 19 § 2 och 3 mom. samt 22 § i grundlagen av betydelse. Också FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen, FördrS 6/1976), den reviderade europeiska sociala stadgan, FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 26/2016) och FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59/1991) är av betydelse.

12.2 Likabehandling

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. I regeringens proposition om revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd) konstateras att paragrafen inte bara uttrycker kravet på rättslig jämlikhet utan också tanken på faktisk jämställdhet. Med lag är det inte möjligt att utan allmänt godtagbar grund sätta medborgare eller medborgargrupper i gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra. Likställighetsbestämmelsen förutsätter dock inte att alla medborgare ska bemötas likadant i alla avseenden, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana.

⁴⁷ L 1300/2023, L 1301/2023, L 1302/2023, L 1303/2023, L 1304/2023, L1305/2023, L 1306/2023, L 1307/2023

Likabehandlingsaspekterna har betydelse både då man beviljar medborgarna förmåner och rättigheter enligt lag och då man ålägger dem vissa skyldigheter. Å andra sidan är det typiskt för lagstiftningen att den för ett visst godtagbart samhälleligt intresses skull bemöter människor olika för att främja bland annat faktisk jämställdhet. Grundlagsutskottet har i sin praxis uttryckligen betonat att ur likställighetsprincipen inte kan härledas skarpa gränser för lagstiftarens prövning då man strävar efter en reglering som den rådande samhällsutvecklingen kräver (RP 309/1993 rd och de utlåtanden av grundlagsutskottet som nämns i den samt till exempel GrUU 59/2002 rd, GrUU 1/2006 rd, GrUU 38/2006 rd, GrUU 28/2009 rd, GrUU 64/2010 rd, GrUU 2/2011 rd, GrUU 12/2011 rd, GrUU 11/2012 rd).

Den allmänna likställighetsbestämmelsen kompletteras av diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen, enligt vilken ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Förteckningen är inte uttömmande, eftersom det är förbjudet att försätta personer i olika ställning också på grund av en annan än en orsak som uttryckligen gäller personen förteckningen. En sådan orsak kan vara till exempel den samhälleliga ställningen (se RP 309/1993 rd, s. 46, se även GrUU 53/2016 rd och GrUU 31/2014 rd).

I EU-rätten fastställs likställighetsprincipen i artikel 20 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt den artikeln är alla lika inför lagen. Ett förbud mot diskriminering ingår i artikel 21.1, enligt vilken all diskriminering, bland annat på grund av funktionshinder eller ålder, ska vara förbjuden.

Enligt artikel 14 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna ska åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i konventionen säkerställas utan diskriminering. Det övergripande diskrimineringsförbudet i 1 kap. i artikel 1 i 12:e protokollet till konventionen utvidgar diskrimineringsförbudet i artikel till att gälla åtnjutande av de rättigheter som erkänts i lag och 2 kap. i artikeln förbjuder diskriminering i myndighetsverksamhet.

Artikel 26 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, (MP-konventionen) anger en omfattande och självständig mänsklig rättighet som innefattar rätten till likabehandling och förbudet mot diskriminering. Den kommitté för mänskliga rättigheter som inrättats för tillsynen över efterlevnaden av MP-konventionen har ansett att denna konventionsbestämmelse förutsätter att skyddet mot diskriminering ska omfatta myndighetsverksamheten i sin helhet och rättsförhållandena mellan enskilda inom centrala livsområden, såsom arbete och boende. Kommittén har betonat att åtskillnaden ligger i linje med artikel 26, om det finns skäliga och objektiva kriterier för särbehandling (till exempel GrUU 59/2001 rd, s. 2/II).

Bestämmelser om likabehandling och förbud mot diskriminering finns också i flera andra FN-konventioner, till exempel i konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Finlands grundlag förbjuder inte all särbehandling av olika människor. Särbehandling kan även grunda sig på ett i princip förbjudet skäl som nämns i 6 § 2 mom. i grundlagen. Det väsentliga är om det är möjligt att motivera särbehandling utifrån en persons egenskaper på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 48/I, samt till exempel GrUU 9/2000 rd, s. 2/I, GrUU 14/2006 rd, s. 2/I, och GrUU 4/2016 rd, s. 2–3). Kraven på motiveringen är emellertid höga, särskilt när det gäller de förbjudna särbehandlingskriterier som räknas upp i grundlagsbestämmelsen (se GrUU 4/2016 rd, s. 2–3, GrUU 37/2014 rd, s. 2/II). I sin vedertagna praxis har grundlagsutskottet framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning kan härledas ur den allmänna likställighetsprincipen då en lagstiftning i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas.

Särbehandling får dock inte heller då vara godtycklig och skillnaderna får inte bli oskäligen (se till exempel GrUU 37/2010 rd, s. 3/I, GrUB 11/2009 rd, s. 2, och GrUU 18/2006 rd, s. 2/II). Utskottet har också betonat att den metod som väljs ska stå i rätt proportion till det eftersträlvade målet (GrUU 38/2006 rd, s. 3/II). Det samhällsintresse som motiverar undantag från likställighetsprincipen och undantagets signifikans måste stå i rätt proportion till varandra (GrUB 11/2009 rd, s. 2/II). Bestämmelser som ger befogenheter att avvika från förbudet mot diskriminering måste enligt grundlagsutskottets utlåtande om jämlikhetsregleringen (28 C-144/04, Mangold, 63 punkten) vara ”tillräckligt exakta och noga avgränsade” (se RP 62/2022 rd, s. 117, GrUU 10/2003 rd).

De ändringar av beräkningsformeln för sjukdagpenningen som föreslagits i propositionen skulle vara försvagningar för mottagarna av sjukdagpenning från och med årsinkomster på 27 633 euro. Mottagandet av förmåner är alltid förknippat med vissa förutsättningar som är föreskrivna i lag, och propositionen avviker inte ur likabehandlingssynvinkel från utgångspunkterna i den gällande lagstiftningen. Propositionen ska således inte anses strida mot den jämlikhet som tryggas i 6 § i grundlagen.

12.3 Näringsfriheten och rätten till arbete

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Det allmänna ska sörja för skyddet av arbetskraften. Enligt 2 mom. i samma paragraf ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete.

Bestämmelsen om främjande av sysselsättningen i 18 § 2 mom. i grundlagen är till sin natur ett konstitutionellt uppdrag för det allmänna. I bestämmelsen tas det inte ställning till det urval av metoder som ska användas i skötseln av sysselsättningen, utan det allmänna ges betydande prövningsrätt i fråga om hur sysselsättningen bäst kan främjas. Skyldigheten att främja sysselsättningen innebär också att det allmänna ska sträva efter att förhindra uppkomsten av grupper som permanent är utan arbete. (RP 309/1993 rd).

Finland har ratificerat den av Internationella arbetsorganisationen, nedan ILO, år 1988 antagna konventionen nr 168, nedan ILO:s konvention 168, som gäller främjande av sysselsättning och skydd mot arbetslöshet. I ingressen till ILO:s konvention 168 framhålls vikten av arbete och produktiv sysselsättning i varje samhälle, både på grund av de resurser de skapar för samhället och också på grund av den inkomst de ger arbetstagarna, den sociala roll de ger och den känsla av självuppskattning som arbetstagarna får genom dem. Vidare konstateras det i ingressen att det är nödvändigt att anta nya internationella normer för främjande av full, produktiv och fritt vald sysselsättning med alla tillgängliga medel, innefattande socialförsäkring.

I samband med antagandet av konvention 168 antog ILO också en rekommendation som kompletterar konventionen, rekommendation 176, vilken tillkännagavs riksdagen genom den regeringsproposition (RP 239/1989 rd) som gällde ratificeringen av konvention 168. Enligt rekommendation 176 bör under perioder av ekonomisk kris anpassningsåtgärderna enligt föreskrivna villkor innefatta åtgärder för att uppmuntra initiativ som innebär det största utnyttjandet av arbetskraften.

Enligt 18 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Bestämmelsen innebär bland annat att det allmänna ska sträva efter att hindra att grupper av personer som kontinuerligt är utan arbete bildas (se RP 309/1993 rd, s. 68, GrUU 44/2000 rd, s. 2, GrUU 17/1995 rd, s. 1–2)

Eftersom de föreslagna ändringarna som gäller beräkningsformeln för sjukdagpenning bedöms ha en sysselsättningsfrämjande konsekvens, kan propositionen anses vara förenlig med 18 § 2 mom. i grundlagen.

12.4 Rätten till grundläggande försörjning

Med stöd av 19 § 2 mom. i grundlagen tryggas var och en rätt till grundläggande försörjning bland annat utifrån en sjukdom. Bestämmelsen förutsätter att lagstiftaren garanterar var och en som behöver grundläggande försörjning en subjektiv rätt till den trygghet som det allmänna genom lag är skyldigt att ordna. Den sociala tryggheten är förknippad med vissa sociala risksituationer som nämns i bestämmelsen, men också med respektive lagbestämmelser om bidragskriterier, behovsprövning och procedurer (RP 309/1993 rd, s. 74, bland annat GrUU 55/2016 rd, s. 3, och GrUU 48/2006 rd, s. 2). Systemen för grundläggande försörjning bör vara så täckande att inga grupper lämnas utanför systemen och därmed blir lidande (RP 309/1993 rd, s. 75/I, GrUU 48/2006 rd, s. 2, GrUU 6/2009 rd, s. 7/II).

Enligt förarbetena till revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna och grundlagsutskottets etablerade praxis är tryggheten av den grundläggande försörjningen enligt 19 § 2 mom. i grundlagen oberoende av sociallagstiftningen och följaktligen inte kopplad till vissa existerande förmånsarrangemang (RP 309/1993 rd, s. 74/II, GrUB 25/1994 rd, s. 11/II). Enligt förarbetena till revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna fästes i formuleringen av förslagen till bestämmelser om ekonomiska och sociala grundläggande fri- och rättigheter i den dåvarande regeringsformen särskild uppmärksamhet vid de faktiska möjligheterna att förverkliga dessa rättigheter och försäkrat sig om att förslagen går att tillämpa också när de ekonomiska förhållandena förändras (RP 309/1993 rd, s. 20/I). I dimensioneringen av de sociala rättigheterna är det förenligt med naturen på den handlingskyldighet som fastställts för lagstiftaren att den sociala tryggheten planeras och utvecklas utifrån samhällets ekonomiska resurser och att statsfinanserna och den offentliga ekonomin beaktas när förmåner som direkt finansieras av det allmänna läggs fast (se till exempel GrUU 34/1996 rd, s. 2–3 och GrUU 6/2009 rd, s. 8). Utskottet har ansett att dessa utgångspunkter är tillämpliga också i den konstitutionella bedömningen av den stödskyldighet som föreskrivits i 19 § 3 mom. i grundlagen (GrUU 32/2014 rd, GrUU 25/2012 rd). Utskottet har följaktligen ansett att sparmål för statsfinanserna under en ekonomisk lågkonjunktur är en godtagbar grund för att i viss utsträckning ingripa till exempel i nivån på barnbidragen.

Enligt grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt kan sparmål för statsfinanserna under en ekonomisk lågkonjunktur bilda en godtagbar grund för att i viss utsträckning ingripa i nivån också på de rättigheter som tryggats i grundlagen (se GrUB 25/1994 rd och till exempel GrUU 25/2012 rd och GrUU 44/2014 rd). Inte heller då får bestämmelserna sammantaget äventyra tillgodoseendet av en grundläggande fri- och rättighet som tryggas i grundlagen (GrUU 14/2015 rd, s. 3). Sådana ändringar i lagstiftningen som innebär ett väsentligt ingrepp i skyddet för den grundläggande utkomsten uppfyller enligt förarbetena till revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna inte kraven i 19 § 2 mom. i grundlagen (RP 309/1993 rd, s. 75, se även till exempel GrUU 40/2018 rd och GrUU 45/2017 rd). Enligt utskottet får försvagningen inte göra kärninnehållet till en död bokstav i de skyldigheter som följer av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna (till exempel GrUU 14/2015 rd, s. 3).

Grundlagsutskottet har konstaterat att den grundläggande försörjning som tryggas i 19 § 2 mom. i grundlagen är en mer långtgående trygghet än rätten enligt 1 mom. till oundgänglig försörjning och omsorg. Det system som tryggar den grundläggande försörjningen får följaktligen inte bildas av det skydd som ges i sista hand enligt 1 mom. (RP 309/1993 rd, s. 74/I, GrUB 25/1994 rd, s. 10/II, GrUU 48/2006 rd, s. 2, GrUU 25/2013 rd, s. 2/I).

Tillsynsorganen för de internationella människorättskonventionerna har gett ståndpunkter som gäller Finland. FN:s ESK-kommitté ger allmänna kommentarer om tolkningen av bestämmelserna i konventionen (general comments). De senaste slutsatserna om Finland av kommittén godkändes den 5 mars 2021 (E/C.12/FIN/CO/7). I sina slutsatser riktade kommittén uppmärksamhet på den sociala tryggheten (artikel 9) och ansåg att nedskärningarna i förmånerna och frysningen av folkpensionsindex under åren 2015–2019 innebär att förmånerna inte är tillräckliga. Kommittén krävde att Finland framöver ska säkerställa att de sociala förmånerna bevaras på en tillräcklig nivå och att följande kriterier uppfylls när nedskärningar övervägs bland annat i samband med sparåtgärder i de offentliga finanserna: a) nedskärningarna är temporära och gäller endast under kristid; b) nedskärningarna är nödvändiga och proportionella, och det vore mer skadligt med tanke på individernas ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter om andra verksamhetsprinciper följs eller om inga åtgärder vidtas; c) nedskärningarna inte får oproportionerliga konsekvenser för grupper som är i en mer utsatt ställning än andra och för marginaliserade grupper; d) nedskärningarna kombineras med andra åtgärder, såsom sociala inkomstöverföringar, för att lindra ojämlikhet som uppstår under kriser; och e) vid nedskärningar bevaras förmånens kärndel, som möjliggör en tillräcklig levnadsstandard för förmånstagarna. Vidare uppmanade kommittén Finland att ta del av den allmänna kommentaren nr 19 (2007) om rätten till social trygghet samt kommittéordförandens brev om sparåtgärder i de offentliga finanserna (2012)(E/2013/22-E/C.12/2012/3, annex VI (B)).

Kommittén för sociala rättigheter, som övervakar europeiska sociala stadgan, har bedömt den sociala tryggheten i Finland, och den meddelade senast i början av år 2023 en rekommendation enligt vilken beloppen av det grundläggande utkomstskyddet och de förmåner som tryggar minimiutkomsten är för låga i Finland. De stater som har satt i kraft stadgan har förbundit sig till att skydda de sociala och ekonomiska rättigheter som anges i stadgans artiklar. Det sociala trygghetssystemet i Finland omfattar både inkomstrelaterade förmåner och förmåner till minimibelopp. De sociala förmånerna i form av minimibelopp är garantipensionen, sjuk- och rehabiliteringsdagpenningen till minimibelopp samt grunddagpenningen inom utkomstskyddet för arbetslösa. Vid sidan av dem finns behovsprövade förmåner som räknas som socialbidrag, det vill säga arbetsmarknadsstöd och utkomststöd. I regel strävar Finland efter att trygga en individs ställning i händelse av en social risksituation (såsom arbetslöshet, sjukdom eller arbetsoförmåga).

Den nordiska uppfattningen om social trygghet som en kombination av penningstöd och tjänster påverkar i bakgrunden det finländska systemet. Kommittén har även granskat tillräckligheten hos de andra nordiska ländernas grundtrygghet. Också vid den granskningen har särdragen hos det nordiska systemet framträtt. Synen har för egen del lett till meningsskiljaktigheter med kommittén för sociala rättigheter. Finland gör en annan bedömning av hur väl minimiskyddet räcker till, eftersom de sociala förmånerna, social- och hälsovårdstjänsterna och olika avgiftstak för hälso- och sjukvård bildar en helhet i vårt land. Nivån på en enskild förmån är enligt Finlands uppfattning inte ett bra mått på hur väl stödet räcker till, eftersom försörjningen i Finland kan bestå exempelvis av arbetsmarknadsstöd, bostadsbidrag och utkomststöd. Dessutom finns det egna avgiftstak för bland annat offentliga hälso- och sjukvårdstjänster och receptbelagda läkemedel, som begränsar klientens hälso- och sjukvårdskostnader till en skälig nivå.

Sammantaget kan det med avseende på de internationella tillsynsorganens ställningstaganden konstateras att denna proposition dock inte ingriper i nivån på arbetsmarknadsstödet, grunddagpenningen eller den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel och att propositionen således i ljuset av de anmärkningar som följer av tillsynen över de internationella avtalen inte kan anses problematisk med tanke på rätten att få sin grundläggande försörjning tryggad.

Lagstiftarens skyldighet att se till att bidragssystemet är sådant att det ger individen tillräckliga faktiska möjligheter att utöva sina rättigheter kan härledas ur den grundläggande karaktären hos den subjektiva rättigheten i 19 § 1 mom. i grundlagen och ur det allmännas skyldighet att enligt 22 § i grundlagen se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses (GrUU 31/1997 rd, s. 3). Bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter är förpliktande för det allmänna. Om förmåner som tillgodoser de grundläggande fri- och rättigheterna ändras, kan bedömningen av huruvida ändringen kan tillåtas på konstitutionella grunder till tillämpliga delar göras på liknande grunder som vid bedömning av huruvida egentliga inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna kan tillåtas.

En central fråga vid bedömningen av 19 § i grundlagen är huruvida den motivering som anförs för ändringarna i grundskyddets nivå är acceptabla med tanke på grundrättsdoktrinen och förenliga med proportionalitetskravet. En motsvarande skyldighet att bedöma ändringarnas godtagbarhet och proportionalitet kan härledas också ur bestämmelserna i ESK-konventionen och artikel 12 i europeiska sociala stadgan, enligt vilken konventionsstaterna har förbundit sig att stegvis höja sitt system för social trygghet till en högre nivå.

Enligt artikel 9 i ESK-konventionen erkänner konventionsstaterna rätten för var och en till social trygghet, däribland socialförsäkring. I artikel 11 i ESK-konventionen föreskrivs vidare att konventionsstaterna erkänner rätten för var och en till en tillfredsställande levnadsstandard för sig och sin familj, däribland tillräckligt med mat och kläder, och en lämplig bostad samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor. Konventionsstaterna förbinder sig med stöd av artikel 2 i ESK-konventionen att till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att trygga att rättigheterna i konventionen gradvis förverkligas i sin helhet med alla lämpliga medel, i synnerhet genom lagstiftning. Vid tryggandet av rättigheterna beaktas emellertid i enlighet med artikel 9 konventionsstatens tillgängliga resurser, som kan beaktas som tyngre skäl när sociala förmåner försämrats. Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, som övervakar genomförandet av ESK-konventionen, har utarbetat riktlinjer för hur förpliktelserna enligt konventionen och ändringar som görs i dessa ska tolkas.

Artikel 12 i europeiska sociala stadgan ålägger medlemsstaterna att inrätta ett system för social trygghet som tryggar medborgarnas försörjning i händelse av risker som hänför sig till avbrott i arbetslivet. Artikel 12 omfattar såväl försäkringsbaserade och inkomstrelaterade ersättningar som jämnstora, oftast skattefinansierade, ersättningar som är oberoende av den tidigare arbetslivserfarenheten. Artikel 13 i stadgan åter tryggar var och en som inte har tillräckliga inkomster eller medel och som inte kan skaffa sådana inkomster eller medel genom egna ansträngningar eller på något annat sätt rätt till social hjälp. Enligt del V artikel G i den reviderade europeiska sociala stadgan får de rättigheter som tryggas genom stadgan inte göras till föremål för andra inskränkningar eller begränsningar än de som anges i stadgan, med undantag för sådana som anges i lag och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle som garanti för andras fri- och rättigheter eller som skydd för samhällets intresse, den nationella säkerheten eller allmän hälsa eller moral.

Grundlagsutskottet har i sin etablerade praxis ansett att det vid dimensioneringen av de sociala rättigheterna ligger helt i linje med den handlingsskyldighet som ålagts lagstiftaren att den sociala tryggheten planeras och utvecklas enligt samhällets ekonomiska resurser och att man kan ta hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna vid dimensioneringen av förmåner som direkt finansieras av det allmänna (se till exempel GrUU 6/2015 rd). Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis kan statsfinansiella sparmål under en lågkonjunktur vara en godtagbar grund för att i viss mån också göra ingrepp i nivån på de grundlagsfästa rättigheterna (se GrUB 25/1994 rd, s. 11/I, och till exempel GrUU 25/2012 rd

och GrUU 44/2014 rd). Inte heller då får bestämmelserna sammantaget äventyra tillgodoseendet av en grundläggande fri- och rättighet som tryggas i grundlagen (GrUU 10/2015 rd).

Inskränkningarna ska vara noggrant avgränsade och tillräckligt exakt definierade och det väsentliga innehållet i inskränkningarna ska framgå av lagen. Inskränkningar ska vara dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl. Inskränkningarna ska också vara förenliga med kravet på proportionalitet. Målsättningarna med lagstiftningen ska stå i rätt proportion till de metoder som använts, och inskränkningarna ska vara nödvändiga för att uppnå ett acceptabelt syfte. Inskränkningar av en grundläggande fri- och rättighet är med andra ord tillåtna bara om målet inte kan nås genom mindre ingrepp i rättigheten. I bedömningen av godtagbarheten ska man även beakta de internationella förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter som är bindande för Finland, och om det finns motsvarande bestämmelser om mänskliga rättigheter i de konventioner om grundläggande och mänskliga rättigheter som är bindande för Finland, är dessa relevanta.

Med tanke på bedömningen av propositionens konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna är det också av betydelse hur mycket ändringen av beräkningsformeln sänker den inkomstrelaterade sjukdagpenningen. I tabell 12 i avsnittet om konsekvenserna för privata hushåll i propositionen beskrivs inverkan av ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning på beloppet av sjukdagpenningen på olika inkomstnivåer. Med årsinkomster på till exempel 55 000 euro sjunker sjukdagpenningen med 18,12 euro per dag och med 453 euro per månad.

Grundlagsutskottet har också i vissa avgöranden ansett att försämringen är så ringa att den inte bildar ett problem med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Grundlagsutskottet har till exempel ansett att förlängning av självrisktiden i arbetslöshetsskyddet är en försämring med så små konsekvenser att den inte var problematisk med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 16/1996 rd). Utskottets syn är dock att försämringen inte får göra kärninnehållet till en död bokstav i de skyldigheter som följer av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna (till exempel 14/2015 rd).

Grundlagsutskottet har senast i sitt utlåtande GrUU 8/2024 rd om regeringens proposition till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och andra andra lagar RP 13/2024 rd gett ett utlåtande om en ändring av en förtjänstdel till en inkomstrelaterad förmån vilken minskar den inkomstrelaterade förtjänstdelen till förmånen. I denna regeringsproposition föreslogs att beloppet av en inkomstrelaterad arbetslöshetsförmån, den inkomstrelaterade dagpenningen, graderas då arbetslösheten drar ut på tiden genom att först sänka förmånen med 20 procent vid 40 betalningsdagar, det vill säga vid åtta veckor, och som mest med 25 procent vid 170 betalningsdagar, det vill säga vid 34 veckor, jämfört med den fulla inkomstrelaterade dagpenningen. Beloppet av den inkomstrelaterade dagpenningen uppgår enligt förslaget dock till minst grunddagpenningen.

I regeringens proposition bedömdes att graderingen med 20 procent minskar den genomsnittliga fulla dagpenningen med omkring 14 euro per dag, det vill säga med omkring 300 euro per månad, och att graderingen med 25 procent minskar den genomsnittliga fulla dagpenningen med omkring 15,5 euro per dag, det vill säga med omkring 330 euro per månad.

Med anledning av förslaget till sänkning av den inkomstrelaterade dagpenningen yttrade grundlagsutskottet att ”arbetslöshetsdagpenningens grunddagpenning och den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel, vilken till sitt belopp motsvarar grunddagpenningen, samt arbetsmarknadsstödet, vilket till sitt fulla belopp är lika stort som grunddagpenningen, hör till de arbetslöshetsförmåner som ingår i förmånssystemen för social

trygghet enligt 19 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 16/1996 rd, s. 1/II, GrUU 46/2002 rd, s. 2/I, och GrUU 25/2013 rd, s. 2/II). Utskottet har således vid bedömningen av bestämmelserna om förkortning av betalningstiden för den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel konstaterat att ändringsförslaget som gäller den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel inte inverkar på det grundläggande utkomstskyddet enligt 19 § 2 mom. i grundlagen. Utskottet har inte heller betraktat den föreslagna förkortningen av betalningstiden för förtjänstdelen som problematisk med tanke på egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen (GrUU 25/2013 rd, s. 2–3).” Grundlagsutskottet ansåg att samma bedömningar gäller också den nu föreslagna regleringen om sänkning av den inkomstrelaterade dagpenningen (GrUU 8/2014 rd, stycke 6).

Innan dess har grundlagsutskottet i sitt utlåtande GrUU 16/2023 rd om regeringens proposition RP 73/2023 rd med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och vissa andra lagar gett ett utlåtande om bland annat förlängningen av det arbetsvillkor som är en förutsättning för att få inkomstrelaterad dagpenning. Finansministeriet bedömde att ändringen minskar antalet mottagare av inkomstrelaterad dagpenning med omkring 17 procent, varvid om arbetslöshetsgraden är 6,7 procent, innebär minskningen omkring 18 000 personer i en tvärsnittssituation, vilka i stället för inkomstrelaterad sjukdagpenning får arbetsmarknadsstöd. Den inkomständring som bedömts med tanke på 19 § 2 mom. i grundlagen av differensen mellan den inkomstrelaterade dagpenningen och arbetsmarknadsstödet. Med en årsinkomst på 55 000 euro är skillnaden mellan inkomstrelaterad dagpenning och arbetsmarknadsstöd omkring 1 200 euro per månad. I samma proposition föreslogs också andra ändringar i arbetslöshetsförmånen.

I fråga om arbetsvillkoret och andra förslag som påverkar den inkomstrelaterade dagpenningen konstaterade grundlagsutskottet att ”även om de föreslagna ändringarna inte till alla delar kan anses vara obetydliga, anser utskottet att de nu föreslagna ändringarna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte heller till övriga delar försämrar den grundläggande försörjning som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen så väsentligt att regleringen inte uppfyller kraven i 19 § 2 mom. i grundlagen (se även GrUU 40/2018 rd, s. 3, GrUU 47/2017 rd, s. 4)” (GrUU 16/2023 rd, stycke 13).

I samma regeringsproposition föreslogs därtill att barnförhöjningen för arbetslöshetsskyddet slopas. Slopandet av barnförhöjningarna minskar beloppet av arbetslöshetsförmånen i en familj med ett barn med 5,84 euro per dag i 2023 års nivå (omkring 135 euro per månad), i en familj med två barn med 8,57 euro per dag (med omkring 184 euro per månad) och i en familj med åtminstone tre barn med 11,05 euro per dag (omkring 238 euro per månad) jämfört med tidigare. Den nettobesparing som uppnås av slopandet av barnförhöjningarna styrdes till barnbidragssystemet. Ändringen bedömdes öka mottagandet av utkomststödet. De ändringar som gäller ändringarna av beräkningsformeln för sjukdagpenning kan bedömas öka mottagandet av utkomststöd också i de privata hushåll, till vilka utkomststöd betalats redan innan de föreslagna ändringarna (omkring 1 600 personer) och därtill är det möjligt att en liten mängd nya privata hushåll börjar omfattas av utkomststöd (omkring 600 personer). I sitt utlåtande GrUU 16/2023 rd ansåg grundlagsutskottet i fråga om slopandet av barnförhöjningarna i arbetslöshetsskyddet (stycke 13) att med beaktande av de befintliga stödsystemen finns det dock enligt grundlagsutskottets uppfattning inget till 19 § 3 mom. i grundlagen anknytande konstitutionellt hinder för att slopa barnförhöjningen. Dessa befintliga stödsystem omfattade enligt regeringens proposition också utkomststöd.

Sammantaget kan det med avseende på grundlagsutskottets ställningstaganden konstateras att denna proposition inte ingriper i nivån på arbetsmarknadsstödet, grunddagpenningen eller den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel och att propositionen således i ljuset av grundlagsutskottets utlåtandepaxis och de anmärkningar som följer av tillsynen över de internationella avtalen inte kan anses vara problematisk med tanke på rätten att få sin

grundläggande försörjning tryggad. I fråga om det granskningsbehov som grundlagsutskottet konstaterat bland annat i sitt utlåtande GrUU 16/2023 rd hänvisas till det mål som förts fram ovan i avsnitt 10 Verkställighet och uppföljning, vilket är en förbättring i den lagstadgade utvärderingen av grundtrygghetens tillräcklighet i en internationell jämförelse i fråga om förmånernas nivå, de grundläggande fri- och rättigheterna och de internationella förpliktelseerna som en del av de uppföljningen av konsekvenserna av de lagar som föreslagits i denna proposition och av andra så kallade sparlagar. Utifrån grundlagsutskottets praxis kan man vidare i fråga om konsekvensen av sänkningen av beloppet av den inkomstrelaterade dagpenningen konstatera att ändringen inte kan anses försämra tryggheten av den grundläggande försörjningen enligt 19 § 2 mom. i grundlagen i så väsentlig grad att regleringen inte motsvarar kraven i 19 § 2 mom. i grundlagen.

12.4.1 Stöd för dem som ansvarar för omsorgen om barn

Förutom att rätten till grundläggande försörjning i enlighet med 19 § 2 mom. i grundlagen ska tryggas vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare, föreskrivs i 19 § 3 mom. i grundlagen att det allmänna ska stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Bestämmelsen ålägger det allmänna uppgiften att uttryckligen stödja dem som svarar för omsorgen om barn och inkluderar också en dimension av materiellt stöd till barnfamiljer (RP 309/1993 rd, s. 76, och GrUB 25/1994 rd). Grundlagsutskottet har ansett att grundlagen dock inte fastställer med vilka metoder denna skyldighet genomförs (GrUU 12/ 1995 rd, s. 2/II). Detta leder till att inverkan av stödnivån också välbefinnandet för barn till en stödmottagare ska beaktas i avgöranden som gäller social trygghet.

Enligt artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter ska vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. I juni 2023 gav FN:s kommitté för barnets rättigheter Finland rekommendationer om genomförandet av FN:s konvention om barnets rättigheter. Kommittén gav rekommendationer bland annat om barnskyddet, förebyggandet av våld mot barn, rättigheterna för barn med funktionsnedsättning och barns psykiska hälsa. I den rekommendation om social trygghet (Standard of Living, rekommendation 35 a) som är central med tanke på de ändringar som föreslås i denna regeringsproposition rekommenderade kommittén att Finland ska trygga barnens tillräckliga försörjning genom att undvika sådana nedskärningar i den sociala tryggheten som påverkar barn som löper risk för fattigdom och utslagning.

Avsnitt 4.2.6.3 i propositionen innehåller en bedömning av konsekvenserna av ändringarna av beräkningsformeln för sjukdagpenningen för personer med underhållsskyldighet. Den föreslagna ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning och rehabiliteringspenning sänker de tillgängliga inkomsterna i de familjer där en förälder får de nämnda förmånerna och ändringen kan följaktligen försvaga vårdnadshavarens möjligheter att trygga barnets välbefinnande. Ändringen hänför sig dock inte till mottagarna av sjukdagpenning och rehabiliteringspenning med de allra lägsta inkomsterna. Så som lagts fram i propositionens avsnitt om konsekvenser för privata hushåll och ovan om rätten till tryggande av den grundläggande försörjningen, ökar ändringarna av sjukdagpenningen och rehabiliteringspenningen inte heller mottagandet av utkomststöd mer än ringa. Ändringen har inte någon konsekvens för familjens ekonomiska situation då föräldern får lön för en tid med frånvaro från arbetet. Konsekvensen av nedskärningen för en familjs ekonomiska situation accentueras i synnerhet i en situation där föräldern är arbetsoförmögen för en lång tid och förmånsperioden blir lång.

Grundlagsutskottet har bedömt en förmånsändring som påverkar underhållsförmågan för en förmånsmottagare till exempel i sitt utlåtande GrUU 16/2023 rd om regeringens proposition RP 73/2023 rd. I detta utlåtande ansåg grundlagsutskottet i fråga om sloandet av barnförhöjningar i arbetslöshetsskyddet att det, med beaktande av de befintliga stödsystemen, enligt grundlagsutskottets uppfattning dock inte finns något till 19 § 3 mom. i grundlagen anknyttande konstitutionellt hinder för att slopa barnförhöjningen. Dessa befintliga stödsystem omfattade enligt regeringens proposition också utkomststöd (GrUU 16/2023 rd, stycke 13).

Ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen har en konsekvens för familjernas försörjning. Ändringen skapar dock inte en grupp av personer som missgynnas i den sociala tryggheten, eftersom ändringen inte har konsekvenser för den principiella rätten att få sjukdagpenning åtminstone till minimibelopp, och på grund av inkomstgränsen riktar sig ändringen inte på personer med underhållsskyldighet och en årsinkomst på högst 27 633 euro. Enligt förslaget minskar ändringen inte sjukdagpenningens minimibelopp. Trots ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen omfattas barnen fortfarande av de förmåner och tjänster som avses i 19 § 2 och 3 mom. i grundlagen och ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen ska inte anses vara problematisk med tanke på den förpliktelse som ålagts det allmänna i 19 § 3 mom. i grundlagen.

12.4.2 Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Syftet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 26 och 27/2016) är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde. Artikel 4.2 i funktionsrättskonventionen motsvarar formuleringen i artikel 2.1 i ESK-konventionen. ESK-konventionen har godkänts år 1966 och den har trätt i kraft internationellt år 1976, då också Finland ratificerade konventionen (FördrS 6/1976). I konventionen föreskrivs det om rätten till bland annat jämlik behandling, arbete, social trygghet, en tillfredsställande levnadsstandard och hälsa för var och en som omfattas av konventionsstatens jurisdiktion, inklusive personer med funktionsnedsättning. Den kommitté som övervakar genomförandet av ESK-konventionen har därtill explicit fastslagit att personer med funktionsnedsättning omfattas av tillämpningsområdet för ESK-konventionen i sin allmänna kommentar om personer med funktionsnedsättning från år 1994 (E/1995/22).

Bestämmelser om rätten till social trygghet för personer med funktionsnedsättning finns i artikel 28 i funktionsrättskonventionen. I punkt 2 i artikeln anges att ”konventionsstaterna erkänner rätten för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta social trygghet utan diskriminering på grund av funktionsnedsättning”.

Enligt bedömning hänför sig ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen i viss mån till personer med funktionsnedsättning via rehabiliteringspenningen. Inkomsterna för personer med funktionsnedsättning baserar sig på inkomstöverföringar i högre grad än hos den övriga befolkningen. De viktigaste inkomstkällorna för personer med funktionsnedsättning är pensionsinkomster och handikappförmåner, varför de föreslagna ändringarna som gäller sjukdagpenning och rehabiliteringspenning inte anses vara sådana konsekvenser som påverkar rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, på grund av vilka lagarna inte kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

12.5 Avgifter av skattenatur

I propositionen föreslås det att bestämmelserna om sjukförsäkringspremier och sjukförsäkringsavgifter ska ändras. Enligt etablerad tolkning anses sjukförsäkringspremierna

och sjukförsäkringsavgifterna vara skatter i konstitutionellt hänseende (GrUU 36/2005 rd och GrUU 20/2008 rd). Enligt 81 § 1 mom. i grundlagen bestäms om statsskatt genom lag, som skall innehålla bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättsskydd. I grundlagsutskottets utlåtande GrUU 36/2005 rd konstateras det att bestämmelser om procentsatsen för sjukförsäkringens dagpenningsspremie får utfärdas genom förordning av statsrådet eftersom lagens bestämmelser binder förordningsutfärdarens prövningsrätt i tillräckligt hög grad. Likaså konstateras det i grundlagsutskottets utlåtande GrUU 20/2008 rd att i fråga om fastställande av sjukförsäkringens sjukvårdsspremie är förordningsutfärdarens prövningsrätt tillräckligt bunden genom bestämmelser på lagnivå.

Med de föreslagna ändringarna ändras finansieringsandelarna för sjukvårdsförsäringen. Liksom i den gällande lagen är förordningsutfärdarens prövningsrätt i fråga om fastställande av premierna och avgifterna bunden till bestämmelserna i lag. Således strider ändringarna inte mot de krav som i grundlagen ställs på bestämmelser om skatt.

12.6 Sammandrag

I ljuset av grundlagsutskottets tidigare praxis finns det i sig inte några absoluta konstitutionella hinder för försämringar av de förmåner som avser att trygga den grundläggande försörjningen i enlighet med 19 § 2 mom. i grundlagen (bland annat GrUB 25/1994 rd). Grundlagsutskottet har också ansett att i den mån det är fråga om grundläggande utkomstförmåner som direkt finansieras av det allmänna, är det logiskt att förmånerna dimensioneras med hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna (GrUU 34/1996 rd, GrUU 21/2016 rd) och att statsfinansiella sparmål under en lågkonjunktur kan vara en godtagbar grund för att i viss mån också göra ingrepp i nivån på de grundlagsfästa rättigheterna (se GrUB 25/1994 rd och t.ex. GrUU 25/2012 rd och GrUU 44/2014 rd samt GrUU 16/2023 rd, stycke 9)).

Inte heller då får bestämmelserna sammantaget äventyra tillgodoseendet av en grundläggande fri- och rättighet som tryggas i grundlagen (GrUU 14/2015 rd, s. 3, och GrUU 16/2023 rd, stycke 9). Sådana ändringar i lagstiftningen som innebär ett väsentligt ingrepp i skyddet för den grundläggande utkomsten uppfyller enligt förarbetena till revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna inte kraven i 19 § 2 mom. i grundlagen (RP 309/1993 rd, s. 75, se även till exempel GrUU 40/2018 rd och GrUU 45/2017 rd samt GrUU 16/2023 rd, stycke 9). Enligt utskottet står det också klart att en försämring inte får leda till att kärnan i grundrättighets- och människorättsförpliktelse blir en död bokstav (till exempel 14/2015 rd, s. 3 och GrUU 16/2023 rd, stycke 9).

Grundlagsutskottet har med andra ord påpekat att man med de grundläggande fri- och rättigheterna inte eftersträvar att bevara nivån på vissa förmåner. Dessutom har det yttrat att den sociala tryggheten är kopplad till de ekonomiska resurserna i samhället och följaktligen är det motiverat att beakta de offentliga finansernas och nationalekonomins tillstånd i dimensioneringen av förmånerna. Därför riktas uppmärksamhet på samhällsresurserna, utöver stödmottagaren, i bedömningen av nivån på en grundläggande fri- och rättighet.

Enligt grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt kan sparmål för statsfinanserna under en ekonomisk lågkonjunktur bilda en godtagbar grund för att i viss utsträckning ingripa i nivån också på de rättigheter som tryggats i grundlagen (se GrUB 25/1994 rd och till exempel GrUU 25/2016 rd och GrUU 10/2015 rd). Inte heller då får bestämmelserna sammantaget äventyra tillgodoseendet av en grundläggande fri- och rättighet som tryggas i grundlagen (GrUU 10/2015 rd).

Med hänsyn till det internationellt sett höga skattetrycket i Finland och målet att trygga förutsättningarna för ekonomisk tillväxt kan balanseringen inte genomföras genom att det totala skatteuttaget skärps enligt finansministeriet. Regeringens mål om att balansera upp de offentliga finanserna förutsätter också direkta sparåtgärder och kanalisering av de realiserade besparingarna i fonderna till statsfinanserna redan från och med början av år 2025. Med hållbarhet i den offentliga ekonomin strävar regeringen efter att det allmänna i fortsättningen bättre kan ansvara för sina åtaganden.

I sitt utlåtande GrUU 14/2023 rd (stycke 8) har grundlagsutskottet ansett att grundlagen dock inte kan föreskriva i detalj på vilket sätt den grundläggande utkomsten ska tryggas genom lag och till exempel hur stora förmåner den ska ge. Sådana ändringar i regleringen av utkomstskyddet kan i vilket fall som helst inte anses förenliga med momentet som äventyrar minimiutkomsten eller som leder till ett svagare grundläggande utkomstskydd än den oundgängliga utkomsten enligt 1 mom. (se också GrUU 34/1996 rd, s. 2/II). Propositionen ingriper inte i nivån på arbetsmarknadsstödet, grunddagpenningen eller grunddelen i den inkomstrelaterade dagpenningen, varvid nivån på det grundläggande utkomstskydd som ska betalas utifrån arbetslöshet bibehålls oförändrad i förhållande till tryggandet av den oundgängliga försörjningen enligt 19 § 1 mom. i grundlagen.

Propositionen har dock bedömts öka mottagandet av utkomststöd, som är avsett som ett stöd som ges i sista hand. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 16/2023 rd (stycke 14) ansett det är oroväckande att en föreslagen lagstiftning beräknas styra bidragstagarna till att bli mottagare av utkomststöd, som är avsett att vara ett sistahandsalternativ (se också GrUU 47/2017 rd, GrUU 51/2017 rd, GrUU 40/2018 rd) och också påpekat att utkomststödet är förenat med en behovsprövning och utgiftskontroll som avviker från det övriga sociala trygghetssystemet (se också GrUU 14/2023 rd, stycke 16). I samma utlåtande ansåg grundlagsutskottet att statsrådet noggrant måste följa propositionens (RP 73/2023 rd) konsekvenser särskilt med avseende på de rättigheter som tryggas i 19 § i grundlagen och vid behov vidta åtgärder för att rätta till de problem som upptäcks (GrUU 16/2023 rd, stycke 18).

Med tanke på bedömningen av propositionens konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna är det viktigt att kunna bilda en uppfattning om hurudana sammantagna konsekvenser flera regeringspropositioner som ges på samma gång har för enskilda personer och privata hushåll som får förmåner. Social- och hälsovårdsministeriet har berett separata promemorior om de sammantagna konsekvenserna av de ändringsförslag som ges på hösten 2024 och som gäller den sociala tryggheten för privata hushåll som omfattas av dessa och om konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna, i vilka också en del av de ändringar som föreslås i denna proposition beaktas.

I sin vedertagna praxis har grundlagsutskottet framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning kan härledas ur den allmänna likställighetsprincipen då en lagstiftning i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas. Särbehandling får dock inte heller då vara godtycklig och skillnaderna får inte bli oskäligen (se t.ex. GrUU 37/2010 rd, s. 3/I, GrUB 11/2009 rd, s. 2, och GrUU 18/2006 rd, s. 2/II). Utskottet har också betonat att den metod som väljs ska stå i rätt proportion till det eftersträfvade målet (GrUU 38/2006 rd, s. 3/II). Det samhällsintresse som motiverar undantag från likställighetsprincipen och undantagets signifikans måste stå i rätt proportion till varandra (GrUB 11/2009 rd, s. 2/II).

Lagstiftarens skyldighet att se till att bidragssystemet är sådant att det ger individen tillräckliga faktiska möjligheter att utöva sina rättigheter kan härledas ur det allmännas skyldighet att enligt 22 § i grundlagen se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses (GrUU 31/1997 rd, s. 3). Bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter är förpliktande för det allmänna.

Det är dock möjligt att stifta bestämmelser om inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna under vissa förutsättningar, men de ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade. De får inte heller gälla den grundläggande fri- och rättighetens kärnområde. Grunderna för inskränkningarna ska dessutom vara nödvändiga för att uppnå ett acceptabelt syfte. Inskränkningarna får inte heller stå i strid med Finlands internationella förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter. (GrUB 25/1994 rd).

Så som konstaterats ovan har FN:s kommitté för barnets rättigheter rekommenderat att Finland tryggar tillräcklig försörjning för barnen genom att undvika nedskärningar i den sociala tryggheten vilka påverkar barn som löper risk att drabbas av fattigdom och marginalisering. I avsnittet om rätten till en tryggad grundläggande försörjning har det å sin sida konstaterats att Förenta nationernas kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-kommittén) i mars 2021 framfört krav på att i fortsättningen säkerställa att socialförmånerna hålls på tillräcklig nivå. I samma samband behandlas också det avgörande som Europarådets kommitté för sociala rättigheter meddelat den 15 februari beträffande bland annat nivån på sjukdagpenningens minimibelopp i förhållande till finländarnas medelinkomst.

Propositionen är en del av att den helhet som regeringen valt för att stärka den offentliga ekonomin. Situationen för de offentliga finanserna har avsevärt försvårats av att den ekonomiska tillväxten i Finland under de drygt tio senaste åren varit svag jämfört med den tidigare tillväxten och medelvärdet för övriga nordiska länder och EU. Under de kommande åren försvagas förutsättningarna för ekonomisk tillväxt av befolkningsutvecklingen. Våra offentliga finanser har uppvisat underskott från och med år 2009. Utan avsevärd ändring av den ekonomiska politiken fortsätter skuldkvoten att växa på 2020-talet. Även om statens förmåga att sköta sina skulder fortfarande är bra, försvagas den kontinuerligt, om den offentliga ekonomin inte stärks. Kriser under kommande år kan leda till en situation där det allmänna inte förmår reagera på adekvat sätt på kriser på grund av begränsningarna i de offentliga finanserna. I så fall blir det nödvändigt att på ett för plötsligt sätt göra besparingar i de offentliga utgifterna och skärpa beskattningen.

Vid sidan om en lågkonjunktur kan mål om besparingar i statsfinanserna också ses som en godtagbar grund att i viss mån ingripa i nivån på utkomststödsförmåner i en situation där långvarig strukturell obalans råder mellan utgifterna och inkomsterna i de offentliga finanserna. Enligt finansministeriet är det underskott som kumulerar Finlands offentliga skuld omfattande och följaktligen förutsätter stabilisering av skuldkvoten i de offentliga finanserna snabba och avsevärda åtgärder under de kommande åren. Med hänsyn till det internationellt sett höga skattetrycket i Finland och målet att trygga förutsättningarna för ekonomisk tillväxt kan balanseringen inte genomföras genom att det totala skatteuttaget skärps enligt finansministeriet. Regeringens mål om att balansera upp de offentliga finanserna förutsätter också direkta sparåtgärder. Med hållbarhet i den offentliga ekonomin strävar regeringen efter att det allmänna i fortsättningen bättre kan ansvara för sina åtaganden. För att balansera upp de offentliga finanserna är målet med propositionen att direkt minska sjukdagpenningens utgiften och kanalisera den besparing som uppkommer i socialskyddsfonderna för att minska skuldsättningen i de offentliga finanserna.

De föreslagna ändringarna gäller enligt förslaget situationer efter ikraftträdandet, och ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenning ingriper inte i maximibetalningstiderna för sjukdagpenning som redan börjat eller beloppet av sjukdagpenning under en sådan maximitid. De föreslagna ändringarna har följaktligen inte retroaktiva konsekvenser.

Även om propositionen sänker beloppet av sjukdagpenningen för vissa personer, bibehålls dock rätten till sjukdagpenning till minimibelopp och den gäller inte för personer som tjänar under

27 633 euro per år. Med propositionen föreslås inte heller att minimibeloppet av sjukdagpenningen försvagas eller att det sänks under beloppet av det skydd som ges i sista hand enligt 19 § 1 mom. i grundlagen.

Om förslagen granskas i förhållande till ESK-kommitténs krav, finns det skäl att betona att ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen inte handlar om en tillfällig ändring avsedd för kristider, men de metoder som ingår i den föreslagna ändringen är motiverade för att åtgärda den långvariga strukturella obalansen i statsfinanserna. Utkomststödet, som i sista hand tryggar utkomsten, och bostadsbidraget, som tryggar boendet, kompenserar ändringarnas ekonomiska konsekvenser för dem som har den allra svagaste ställningen. De valda metoderna kan anses vara nödvändiga för att uppnå målen i propositionen. Propositionen kan inte anses försätta mottagare av arbetslöshetsförmåner i olika ställning utan grund av någon sådan orsak som avses i 6 § i grundlagen eller av någon annan orsak.

På de grunder som anförts ovan anser regeringen att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men ser det som önskvärt att utlåtande om förslaget inhämtas av grundlagsutskottet.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 11 och 18 kap. i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjukförsäkringslagen (1224/2004) 18 kap. 13 § 2 och 3 mom., sådana de lyder i lag 535/2019, och
ändras 11 kap. 1 § 2 mom., 18 kap. 9 och 10 §, 20 § 3 mom., 21 §, 22 § 1 mom. och 23 § 2 mom., sådana de lyder i lag 535/2019,
som följer:

11 kap

Beloppet av dagpenningförmånerna

1 §

Beloppet av dagpenningförmånerna enligt inkomst

Sjukdagpenningen är 70 procent av trehundradelen av en försäkrads årsinkomst, om denna inte överstiger 20 780 euro. På den överstigande delen är sjukdagpenningens belopp 15 procent av trehundradelen av årsinkomsten.

18 kap

Sjukförsäkringsfonden och försäkringspremier och försäkringsavgifter

9 §

De försäkrades finansieringsandel

Med intäkterna av sjukförsäkringens sjukvårdspremie som tas ut hos de försäkrade finansieras 48,6 procent av det sammanlagda beloppet av de utgifter för sjukvårdsförsäkring som avses i 8 § 1 mom. 1–4 punkten samt 2 och 3 mom.

10 §

Statens finansieringsandel

Av statens medel finansieras 51,4 procent av det sammanlagda beloppet av de utgifter för sjukvårdsförsäkring som avses i 8 § 1 mom. 1–4 punkten samt 2 och 3 mom. Av statens medel finansieras också de sjukvårdskostnader som avses i 8 § 1 mom. 5 punkten till den del de inte kan täckas med kostnadsersättningar som erhållits från utlandet på basis av sjukvårdsförmåner som beviljats i Finland.

20 §

Sjukförsäkringens sjukvårdspremie

Om en försäkrad får annan än i 15–18 § avsedd förvärvsinkomst, tas hos honom eller henne, utöver vad som föreskrivs i 1 mom. i denna paragraf och i 23 §, som sjukförsäkringens sjukvårdspremie ut 0,39 procent av denna inkomst. Premien tas dock inte ut på de inkomster som avses i 14 § 2 mom.

21 §

Sjukförsäkringens dagpenningspremie

Sjukförsäkringens dagpenningspremie bestäms för 2025 så att med intäkterna av den finansieras 32 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkring som avses i 12 § minskade med ersättningen för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap.

22 §

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift bestäms för 2025 så att med intäkterna av den finansieras ersättningarna för kostnader för familjeledighet som orsakas av föräldraskap samt 68 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkring som avses i 12 § minskade med ersättningarna för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap.

23 §

Justering av sjukförsäkringens sjukvårdspremie

Bestämmelser om premieprocentsatsen för sjukförsäkringens sjukvårdspremie utfärdas årligen före den 23 november genom förordning av statsrådet. Om premien emellertid understiger 0,90 procent eller överstiger 1,20 procent av den förvärvsinkomst som beskattas vid kommunalbeskattningen och av de andra grunder för sjukvårdspremien som avses i 14 och 16–19 §, ska bestämmelser om premieprocentsatsen utfärdas genom lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 18 kap. 9 och 10 §, 20 § 3 mom., 21 § och 22 § 1 mom. tillämpas första gången när beloppet av sjukförsäkringens sjukvårdspremie, sjukförsäkringens dagpenningspremie och arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie för 2025 fastställs och bestämmelserna i 18 kap. 23 § 2 mom. första gången när sjukförsäkringens sjukvårdspremie för 2026 fastställs.

Om arbetsoförmågan har börjat före den 1 januari 2025, tillämpas på sjukdagpenningen de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag. Om den försäkrade efter ikraftträdandet av denna lag på nytt har blivit arbetsoförmögen i enlighet med 11 kap. 2 § 7 mom. i den lag som ändras genom denna lag och den föregående förmånsperioden har börjat senast den 31 december 2024, tillämpas på sjukdagpenningen de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Om rätten till donationsdagpenning börjar senast den 31 december 2025, tillämpas på donationsdagpenningen de bestämmelser i 11 kap. 1 § 2 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Den övre gräns på 20 780 euro för arbetsinkomsten som anges i 11 kap. 1 § 2 mom. motsvarar värdet år 2010 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

När statens slutliga finansieringsandelar och de slutliga andelar som finansieras med försäkringsavgifter och försäkringspremier beräknas för 2024 och när Folkpensionsanstaltens bokslut för 2024 upprättas tillämpas de bestämmelser i 18 kap. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

2.

Lag

om avgiftsprocentsatsen för sjukförsäkringsavgifter 2025

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Premieprocentsatsen för sjukförsäkringens sjukvårdspremie

Sjukförsäkringens sjukvårdspremie som tas ut hos de försäkrade 2025 utgör 1,07 procent av den förvärvsinkomst som beskattas vid kommunalbeskattningen och av de andra grunder för sjukvårdspremien som avses i 18 kap. 14, 16–19 och 19 a § i sjukförsäkringslagen (1224/2004).

Om en försäkrad får annan förvärvsinkomst än sådan som avses i 18 kap. 15–18 § i sjukförsäkringslagen, ska hos honom eller henne tas ut 1,46 procent som sjukförsäkringens sjukvårdspremie.

2 §

Premieprocentsatsen för sjukförsäkringens dagpenningspremie

Sjukförsäkringens dagpenningspremie som tas ut hos löntagare och företagare 2025 utgör 0,83 procent av löne- och företagarinkomsten samt av de andra grunder för premien som avses i 18 kap. 15–18 § i sjukförsäkringslagen, om det sammanlagda beloppet av den årliga löne- och företagarinkomsten är minst 16 872 euro. Dagpenningspremien ska då tas ut också för den del av inkomsten som underskrider denna inkomstgräns. Om det sammanlagda beloppet av den årliga löne- och företagarinkomsten underskrider 16 872 euro, tas dagpenningspremie inte ut. Företagares tilläggsfinansieringsandel som tas ut hos företagare 2025 utgör 0,20 procent av arbetsinkomsten enligt den försäkring som avses i lagen om pension för företagare (1272/2006).

3 §

Avgiftsprocentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift som betalas av arbetsgivarna 2025 utgör 1,88 procent av den lön som avses i 5 § i lagen om arbetsgivares sjukförsäkringsavgift (771/2016).

4 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2024 och gäller till och med den 31 december 2025.
Bestämmelserna i 1 § tillämpas på sjukförsäkringens sjukvårdspremie som tas ut för 2025.
Bestämmelserna i 2 och 3 § tillämpas på premier och avgifter som grundar sig på den lön som betalats eller arbetsinkomst för en företagare som fastställts 2025.

Helsingfors den 23 september 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Minister för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen

1.

Lag

om ändring av 11 och 18 kap. i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjukförsäkringslagen (1224/2004) 18 kap. 13 § 2 och 3 mom., sådana de lyder i lag 535/2019, och
ändras 11 kap. 1 § 2 mom., 18 kap. 9 och 10 §, 20 § 3 mom., 21 §, 22 § 1 mom. och 23 § 2 mom., sådana de lyder i lag 535/2019,
som följer:

Gällande lydelse

11 kap

Beloppet av dagpenningförmånerna

1 §

*Beloppet av dagpenningförmånerna enligt
inkomst*

Sjukdagpenningen är 70 procent av trehundradelen av en försäkrads årsinkomst, om denna inte överstiger 26 898 euro. På den överstigande delen är sjukdagpenningens belopp 20 procent av trehundradelen av årsinkomsten.

18 kap

Sjukförsäkringsfonden och försäkringspremier och försäkringsavgifter

9 §

De försäkrades finansieringsandel

Med intäkterna av sjukförsäkringens sjukvårdspremie som tas ut hos de försäkrade finansieras 33 procent av det sammanlagda

Föreslagen lydelse

11 kap

Beloppet av dagpenningförmånerna

1 §

*Beloppet av dagpenningförmånerna enligt
inkomst*

Sjukdagpenningen är 70 procent av trehundradelen av en försäkrads årsinkomst, om denna inte överstiger 20 780 euro. På den överstigande delen är sjukdagpenningens belopp 15 procent av trehundradelen av årsinkomsten.

18 kap

Sjukförsäkringsfonden och försäkringspremier och försäkringsavgifter

9 §

De försäkrades finansieringsandel

Med intäkterna av sjukförsäkringens sjukvårdspremie som tas ut hos de försäkrade finansieras 48,6 procent av det sammanlagda

Gällande lydelse

beloppet av de utgifter för sjukvårdsförsäkringen som avses i 8 § 1 mom. 1–4 punkten samt 2 och 3 mom.

10 §

Statens finansieringsandel

Av statens medel finansieras 67 procent av det sammanlagda beloppet av de utgifter för sjukvårdsförsäkringen som avses i 8 § 1 mom. 1–4 punkten samt 2 och 3 mom. Av statens medel finansieras också de sjukvårdskostnader som avses i 8 § 1 mom. 5 punkten till den del de inte kan täckas med kostnadsersättningar som erhållits från utlandet på basis av sjukvårdsförmåner som beviljats i Finland.

13 §

Statens finansieringsandel och företagares tilläggsfinansieringsandel

Om rehabiliteringspenningen enligt 35 § i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner blir mindre än rehabiliteringspenningens minimibelopp enligt den paragrafen, finansieras av statens medel den andel av utgifterna för minimibeloppet av rehabiliteringspenningen som överstiger beloppet av den rehabiliteringspenning som beräknas på basis av årsinkomsten.

Dessutom finansierar staten 5 procent av de utgifter för dagpenningförmånen och rehabiliteringspenningen som annars ska finansieras med arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och den försäkrades dagpenningpremie.

Föreslagen lydelse

beloppet av de utgifter för sjukvårdsförsäkringen som avses i 8 § 1 mom. 1–4 punkten samt 2 och 3 mom.

10 §

Statens finansieringsandel

Av statens medel finansieras 51,4 procent av det sammanlagda beloppet av de utgifter för sjukvårdsförsäkringen som avses i 8 § 1 mom. 1–4 punkten samt 2 och 3 mom. Av statens medel finansieras också de sjukvårdskostnader som avses i 8 § 1 mom. 5 punkten till den del de inte kan täckas med kostnadsersättningar som erhållits från utlandet på basis av sjukvårdsförmåner som beviljats i Finland.

13 §

Statens finansieringsandel och företagares tilläggsfinansieringsandel

(upphävs)

Gällande lydelse

20 §

Sjukförsäkringens sjukvårdspremie

Om en försäkrad får annan än i 15–18 § avsedd förvärvsinkomst, tas hos honom eller henne, utöver vad som föreskrivs i 1 mom. och i 23 §, som sjukförsäkringens sjukvårdspremie ut 0,97 procent av denna inkomst. Premien tas dock inte ut på de inkomster som avses i 14 § 2 mom.

21 §

Sjukförsäkringens dagpenningsspremie

Sjukförsäkringens dagpenningsspremie bestäms för 2020 så att med intäkterna av den finansieras 48 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkring som avses i 12 § minskade med ersättningen för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap.

22 §

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift bestäms för 2020 så att med intäkterna av den finansieras ersättningarna för kostnader för familjeledighet som orsakas av föräldraskap samt 52 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkring som avses i 12 § minskade med ersättningen för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap.

23 §

Justering av sjukförsäkringens sjukvårdspremie

Föreslagen lydelse

20 §

Sjukförsäkringens sjukvårdspremie

Om en försäkrad får annan än i 15–18 § avsedd förvärvsinkomst, tas hos honom eller henne, utöver vad som föreskrivs i 1 mom. *i denna paragraf* och i 23 §, som sjukförsäkringens sjukvårdspremie ut 0,39 procent av denna inkomst. Premien tas dock inte ut på de inkomster som avses i 14 § 2 mom.

21 §

Sjukförsäkringens dagpenningsspremie

Sjukförsäkringens dagpenningsspremie bestäms för 2025 så att med intäkterna av den finansieras 32 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkring som avses i 12 § minskade med ersättningen för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap.

22 §

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift bestäms för 2025 så att med intäkterna av den finansieras ersättningarna för kostnader för familjeledighet som orsakas av föräldraskap samt 68 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkring som avses i 12 § minskade med ersättningarna för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap.

23 §

Justering av sjukförsäkringens sjukvårdspremie

Gällande lydelse

Bestämmelser om premieprocentsatsen för sjukförsäkringens sjukvårdspremie utfärdas årligen före den 23 november genom förordning av statsrådet. Om premien emellertid understiger 0,45 procent eller överstiger 0,75 procent av den förvärvsinkomst som beskattas vid kommunalbeskattningen och av de andra grunder för sjukvårdspremien som avses i 14 och 16–19 §, ska bestämmelser om premieprocentsatsen utfärdas genom lag.

Föreslagen lydelse

Bestämmelser om premieprocentsatsen för sjukförsäkringens sjukvårdspremie utfärdas årligen före den 23 november genom förordning av statsrådet. Om premien emellertid understiger 0,90 procent eller överstiger 1,20 procent av den förvärvsinkomst som beskattas vid kommunalbeskattningen och av de andra grunder för sjukvårdspremien som avses i 14 och 16–19 §, ska bestämmelser om premieprocentsatsen utfärdas genom lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 18 kap. 9 och 10 §, 20 § 3 mom., 21 § och 22 § 1 mom. tillämpas första gången när beloppet av sjukförsäkringens sjukvårdspremie, sjukförsäkringens dagpenningssumma och arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie för 2025 fastställs och bestämmelserna i 18 kap. 23 § 2 mom. första gången när sjukförsäkringens sjukvårdspremie för 2026 fastställs.

Om arbetsoförmågan har börjat före den 1 januari 2025, tillämpas på sjukdagpenningen de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag. Om den försäkrade efter ikraftträdandet av denna lag på nytt har blivit arbetsoförmögen i enlighet med 11 kap. 2 § 7 mom. i den lag som ändras genom denna lag och den föregående förmånsperioden har börjat senast den 31 december 2024, tillämpas på sjukdagpenningen de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Om rätten till donationsdagpenning börjar senast den 31 december 2025, tillämpas på donationsdagpenningen de bestämmelser i 11 kap. 1 § 2 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Den övre gräns på 20 780 euro för arbetsinkomsten som anges i 11 kap. 1 § 2 mom. motsvarar värdet år 2010 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

När statens slutliga finansieringsandelar och de slutliga andelar som finansieras med försäkringsavgifter och försäkringspremier beräknas för 2024 och när Folkpensionsanstaltens bokslut för 2024

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse
upprättas tillämpas de bestämmelser i 18 kap.
som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.